

VESTNIK

NOTICIERO

XXIX

10-11-12

1978

VESTNIK slovenskih domobrancev in drugih protikomunistov je glasilo slovenskih svobodnjakov, vključenih v ZDSPB. Izdaja ga konzorcij. Predsednik je Bogumil Pregelj, Ramón Falcón 4158, 1407 — Buenos Aires. — Ureja uredniški odbor. Naslov uredništva in uprave: Ramón Falcón 4158, sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) es el informativo de los combatientes anticomunistas eslovenos. Editor y redactor responsable: Bogumil Pregelj, Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, 1407 Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) is the voice of slovenian anticomunist veterans.
Ovitek: arh. Jure Vombergar.

Tiska: Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, 1101 Buenos Aires, Argentina
Registro de la Propiedad Intelectual No. 1.333.625 (22. 6. 1976)

VSEBINA: Z zlatom in krvjó obliti (Karel Mauser) — El grito sagrado: libertad! (Tomaž Debevec) — Od Pavla VI. do Janeza P. I. — „Politični dolg“ krščanstva (Boštjan Kocmur) — Vredno se je zamisliti (r+r) — Spomin-ski govor za generalom Rupnikom (Emil Cof) — Odgovorni za needinost — Dr. Cigan in črna roka (M. B.) — Kot hori samotne japonske obale (Vladimir Kos) — Junijske proslave — 33 let je minilo (Jože Božnar) — Bodimo priče! (Helena Loboda) — Domobranska proslava — (Metka Kahné) — Pisma uredništvu: še nekaj k vdoru v črnomelj (Janez Kralj); popravek (R. Hirschegger) — Brali smo in pripominjamo — Nove knjige: Od Triglava do Andov; Zemlja sem in večnost — V spomin: Marjan Jakopič; Ivan Oven; Cirila Križ; Vinko Marinšek — Naši jubilarci: dekan Ciril Milavec; prof. Božidar Bajuk; župnik Andrej Križman — Urednik prosi za besedo — Darovi: Tiskovni sklad Karla Mauserja; darovi za Zavetišče.

VESTNIK NOTICIERO SLOVENSКИH DOMOBRANCEV IN DRUGIH PROTİKOMUNISTOU

XXIX

10-11-12

OKTOBER- DECEMBERR 1978

Karel Mauser

Z zlatom in krvjo obliti

Pomlad smo začutili v naše grôbe,
pognal se sok je v leščevje in smreke.
Čeprav nam žica roke gnile veže,
so nekam lažje nam postale veke.

Kako smo umirali, morda že veste?
Bil je večer, zahod v krvavi peni.
Ko mesec vstal nad Rogom je za pričo,
so curki brizgnili skoz noč ognjeni.

Med resje padali smo kakor snopi,
z rokami grebli kakor k tlom pribiti.
Ko mesec je presvetlil zadnje krošnje,
smo bili z zlatom in krvjo obliti.

Brez sveče, križa in brez rože,
naš dom samotno je grobišče.
V nočeh, ko veter gospodari,
nas komaj zver za hip obiše.

Na jesen je zasulo listje
grobove naše, skrilo kamen,
čez nas so tekle kalne vode,
ugasnile poslednji plamen.

Mirno pričakali smo zimo,
snega namedlo je v kotlino,
prišla sta z burjo mráz in tema,
a nas ni zeblo sem v globino.

Ležali vdano smo v pusti,
počasi gnili in trohneli,
dokler vetrovi nam od juga
odeje bele niso vzeli.

A zdaj smo kot bolni od vonjev,
rastó nad nami vetrnice.
V nočeh, ki mlačne so postale,
lete čez nas selilke-ptice.

Vse vrača se nazaj v domove,
Telovo stopa že na duri,
vi boste v cerkvi pri molitvah,
le nas ne bo pri sveti uri.

Noge strohnele so v kolenih,
odgnile roke so nam v rami.
Prešlo poletje bo in jesen,
a mi še vedno bomo sami.

Ko bomo v prst se spremenili
in tla zgnojili naše hoste,
ko homo z zemljo kakor eno,
takrat nas morda našli boste.

Z ljubeznijo nas vse zberite,
požegnajte in pokopljite,
tako bi radi počivali
med vami in pri cerkvi spali.

El grito sagrado: Libertad!

En este día, la comunidad eslovena en Argentina, coloca estas ofrendas florales junto al monumento del más grande prócer de los argentinos, el general don José Francisco de San Martín.

En el bicentenario de su nacimiento, no sólo recordamos su magna empresa liberadora de Argentina, Chile y Perú, sino también el ejemplo que dio con su trabajo a todas las generaciones de los argentinos hasta el presente, de que por la libertad como derecho consustancial al hombre, es necesario sacrificar todo, incluso la vida.

Su preclaro ejemplo fue evidente hace poco, cuando fuimos testigos de la lucha librada por los argentinos libres ante la conjura marxista. Los argentinos libres, sin vacilar, supieron cual era su deber y como debían proceder para extirpar el comunismo en sus raíces. Triunfaron en una

lucha justa y por lo tanto justificada, y tuvieron clara conciencia de conservar los valores de la Nación y de la Patria legados por el general San Martín.

A nosotros, los eslovenos radicados en la Argentina, los hechos nombrados y la celebración del bicentenario del nacimiento del general San Martín nos vuelven la mirada a nuestra patria que sufrió y padeció una lucha similar hace más de 30 años, pero lamentablemente, en otras circunstancias.

En aquel entonces, el comunismo internacional conjuró contra Eslovenia, tal cual lo hizo años atrás en Argentina, y los hombres eslovenos y el pueblo todo, enfrentaron ésta conspiración imbuídos de una férrea voluntad de conservación de la libertad y de otros derechos humanos.

En tales circunstancias, el retiro del Ejército Nacional Esloveno a Austria fue un recurso necesario pero no significó una derrota, pues éste Ejército jamás fue vencido en el campo de batalla. Tampoco significó una derrota la forzada devolución del mismo a los partisanos comunistas de Tito un mes después de terminada la guerra, en junio de 1945, cuando el mundo libre celebraba la victoria.

La multitudinaria masacre de los eslovenos, sin embargo, significa un triunfo moral. El sacrificio de los 12.000 no fue inútil, sino se constituyó como la primera defensa del mundo libre frente al terrorismo de la ideología marxista.

Nosotros, a quienes nos fueron conservadas nuestras vidas, estamos aquí presentes frente al monumento del general San Martín junto a todos los argentinos. Como testigos de este triste momento de nuestra historia, preguntémosnos sinceramente si somos fieles a nuestra misión y deber de testigos.

En Argentina, no estamos solos.

A nuestros mártires de hace 30 años se han unido en los últimos años muchos hermanos argentinos que cayeron como ellos por los mismos ideales: POR LA PATRIA, POR LA LIBERTAD Y POR TODOS NOSOTROS.

Gloria a los héroes eslovenos y argentinos caídos en ésta lucha.
¡GLORIA!

(Discurso de Tomaž Debevec frente al monumento al Libertador, el día 4. de junio de 1978, al conmemorar la comunidad eslovena sus héroes, caídos en la lucha contra el yugo comunista.)

—0—

„...tja bomo našli pot, kjer nje sinovi si prosti vol'jo vero in postave!“
Francé Prešeren

Od Pavla VI. preko Janeza Pavla I. do . . . ?

Ne bi smelo biti novenega dvoma, da je katoliška Cerkev največja, če ne edina upoštevanja vredna sila, ki stoji kot neporušljivi jez v obrambi človeka pred povodnijo nečloveškega komunizma.

Naj že pogledamo na kakršnokoli raven človekove delavnosti in ustvarjalnosti, ozirno se na katerokoli področje, kamorkoli že so voditelji svetovnega komunizma naperili svoj brezobzirni, osvajalni in skorajda vseplošni napad, povsod tam je Cerkev tista, ki nudi najtrdnejši odpor komunistični brutalnosti ali perverzности ideje.

Ko govorimo o Cerkvi, ne mislimo samo na duhovniški stan in drugo hierarhijo, ki naj na določenih bojiščih celotne fronte igra odločilno vlogo, pač pa predvsem na takoimenovano božje ljudstvo, ali preprosto povedano, na vse tiste katoličane, ki so bili vzgojeni v duhu krščanstva, ki v tem duhu „svobodnih božjih otrok“ še več ali manj zavestno živijo in uravnavajo svoje življenje; v mislih imamo katoličane, ustrojene v odpovedih in žrtvah, ki jim jih narekuje njih ljubezen do Boga, svojih in bližnjega. Mislimo na tiste, ki se še prostovoljno pokoré po krščanstvu poplemenitenemu glasu npravnega zakona v sebi, spominjamo se nepregledne množice kristjanov, ki so trdnost v boju proti komunizmu že izpričali s svojo krvjó, in smo v duhu s tistimi, ki dandanes stojijo na protikomunističnih okopih v vojski, v politiki, v šolah in na univerzah, v znanosti in filozofiji, na bojiščih tiska in drugih družbenih občil, v javnih uradih, v cerkvah in ne nazadnje v družinah pri vzgoji svojih otrok.

Prav tako pa ne more biti dvoma, da ima krščanska vojska teh protikomunistov tudi svojega poveljnika, odgovornega za pravilnost, primernost in uspešnost neizogibnega vojskovanja.

Kdor torej pristane na zgornje trditve, se ne bo čudil poudarku in pomembnosti, ki jih tudi naš list, ki ni verskega značaja, daje in prisojajo dvema dogodkoma, ki sta pred nekaj tedni vznemirili ves svet: prva je bila žalostna vest o smrti papeža PAVLA VI. (umrl 6. avgusta) in druga, vesela novica o izvolitvi novega svetega očeta v osebi JANEZA PAVLA I.

Pavel VI. je dokončal svoj boj in zajustil poveljniško mesto, v drugega, Janeza Pavla I., so se komaj uprle naše oči, ko nas je presenetil njegov nenaden odhod. Naj nam ognjeni jeziki iz višin naklonijo zvestega pastirja!

Dobri pastir dá življenje za svoje ovce; naj nas novi pastir POTRDI V NAŠI VERI, je naša želja!

„POLITIČNI DOLG“ KRŠČANSTVA

III

DRUŽBENA ZGRADBA

(Nadaljevanje.)

Preden pridemo na samo vprašanje slovenskega plemstva, ki je poleg dozdevnega političnega dolga krščanstva središčno vprašanje našega razpravljanja, je potrebno zaradi globljega razumevanja, da razčlenimo in vrednotimo silnice, ki gibljejo družbeni organizem. Te delujejo na treh ravneh, preko treh dejavnikov, ki so:

Oblast — Vodilna plast — Ljudstvo

Od organske povezave navedenih dejavnikov in od ravnovesja sil med njimi je odvisna trdnost družbene zgradbe in mirno človeško sožitje.

Hierarhični značaj družbe

Organizirana družba predstavlja nek red; red pa je po svojem bistvu hierarhičen.

„Organična zgradba življenja je hierarhična, to je, kozmična“, pravi Berdjajev. „V kozmičnem organizmu so deli odvisni od celote in navezani na središče... Vsak organizem je neka hierarhija.“ (1)

Po opredelbi Tomaža Akvinskega je družba združitev ljudi za nek skupen cilj. Skupen cilj pa predpostavlja splošno priznano vodstvo, ki usmerja k cilju, vodstvo, ki mu ostali slede. „Nobene družbe si ne moremo misliti brez urejevalnega počela avtoritete“. Oblast je življensko počelo družbe, gibalo njenega delovanja, njena družbena moč, „počelo edinstva v službi socialnega smotra.“ (2)

„Oblast ni in nikoli ne bo pripadala večjemu številu“, pribija Berdjajev. To je proti sami naravi oblasti, „ki je hierarhična in ima hierarhično zgradbo... „Ljudstvo ne more samo vladati, potrebuje vodnikov“. (3)

Značaj oblasti, nje izvor in zakonitost

Kakor ljudstvo samo ne more vladati, tako pa tudi ni mogoče vladati brez ljudstva.

„Oblast po sami svoji naravi ni demokratska, a mora biti ljudska.“ (4) „Ljudska oblast“ pa pomeni, da je postavljena po ljudski volji, ali pa, da se neka dejanska oblast kasneje poveljavi, ali legitimira po tistem ljudskem

pristanku (konsenzu). Kadar takšnega pristanka ni, ostajata neki vladi dve možnosti: ali, da spoštuje ljudsko voljo in odstopi, ali pa, da skuša zlomiti ljudski odpor z nasiljem, ki naj preko zapostavljanja, duhovnega in gospodarskega pritiska, laži, podkupovanja, propagande, ustrahovanja in rodomora, iztrebi ali zlomi svobodnjake, izmaliči splošno prepričanje, zrahlja in razkroji ljudsko voljo tako, da jo potisne do meje splošne brez-pogojne vdaje, to je, do sprejetja sužnosti.

Je pa še tretja možnost, namreč, da nasilna vlada s svojim strahovanjem ne uspe zlomiti ljudskega odpora. To je mogoče le v primeru, da tiranija ni mogla zdrobiti družbene hrbtenice, ki jo predstavljajo vodilne manjšine in da le-te dosežejo posplošiti, poenotiti in razgibati ljudski odpor; razen tega pa, kadar v skrajnem položaju, nasilnik ni pripravljen, ali pa ne more, uporabiti tudi skrajnih sredstev (n. pr. masovnih pobojev), da se vzdrži na oblasti. Ta zadnji primer nastopi, kadar se privilegirane manjšine, na katero se opira samodržstvo (en sam človek namreč ne more ustrahovati celega naroda), polasti dvom, občutek negotovosti in strahu, ki jo demoralizira, uplahne njeno borbenost in učinkovitost in jo s tem na znotraj razkroji. Pod notranjim pritiskom družbenega organizma počí razkrojeni obroč zunanje sile in ljudska nevolja se sprosti v revolucionarnem izbruhu. Nasilje od zgoraj se zamenja z nasiljem od spodaj, ki se prelije v anarhijo, dokler „močna roka“ revolucionarne diktature ne postavi jez poplavi in omogoči, da nova oblast in vodilna plast iz porevolucionarne dobe, z reformami, v postopnem organskem razvoju, zadosti osnovnim ljudskim zahtevam in potrebam, s pravnimi ustanovami zavaruje varnost posameznika in ravnotežje med družbenimi dejavniki; s tem pridobi ljudsko zaupanje in utrdi splošno prepričanje o zakonitosti vladavine, kar je pogoj mirnega državljankega sožitja.

„Ključno vprašanje kakršnekoli politične vladavine je legitimacija sistema“. (5)

Mariano Grondona opredeli zakonitost kot „sovpadanje nekega vladnega sistema s splošnim prepričanjem. Zakonita je tista vlada... ki izraža zaupanje skupnosti v določenem zgodovinskem trenutku. Zato moreta biti tako monarhija kakor demokracija zakoniti, v kolikor sovpadata z lestvico političnih vrednot neke skupnosti v danem trenutku njenega razvoja“(6)

Navedeni časnikar torej istoveti zakonitost s splošnim prepričanjem in zaupanjem. Omenjeno prepričanje je obenem z „lestvico političnih vrednot“ v teku zgodovine utrpelo velike spremembe.

V plemensko urejeni družbi je bil zakon in vir oblasti ljudska volja.

V fevdalnem redu dobi oblast sakralen, posvečen značaj. Vladar izvaja svojo zakonitost iz božje volje na osnovi krščanskega nauka, da izvira vsaka oblast od Boga.

Prepričanje o zakonitosti iz božje volje se je spreminjalo v skladu z duhom časa in v skladu s spremenjeno lestvico moralnih in političnih

sodil. Ko je papež Leon III l. 800 kronal Karla Velikega za rimskega cesarja, je bila to le simbolična potrditev sakralnega značaja njegove neomejene in neoporekane oblasti. Kasneje, s prevlado papeštva nad cesarstvom, pa se je začela priznavati zakonitost le tistim krščanskim vladarjem, katerih vlada je bila v skladu s sakralnim značajem oblasti. Sodba o tem pa je pripadala papežem. Vrhovna papeževa avtoriteta je dobila najmočnejše potrdilo v takoimenovanem boju za investituro, ko je šlo za to, kdo ima pravico umeščati škofe in opate: papež ali kralj? Ko se je Henrik IV, nemško-italjanski kralj, odloku Gregorija VII v zadevi umeščanja uprl, ga je ta izobčil, na kar se je proti kralju dvignilo vse kraljestvo. L. 1077 je moral priti pred papeški grad v Canossi kot spokorni grešnik prosit odveze, da je tako rešil svojo oblast.

Prelom s srednjeveško družbo sakralnega značaja pomeni pojav **humanizma** v 15. stol. Z novim vrednotenjem človeka, ki ga je postavil kot novo središče vesoljstva, je začelo bledeti do tedaj splošnoveljavno teocentrično gledanje na svet in z njim vred tudi zamisel oblasti „po božji volji“. Vedno bolj se uveljavlja **misel o ljudskem izvoru oblasti**, o potrebnosti ljudskega pristanka za njeno zakonitost in končno **misel o ljudski suverenosti**. To mišljenje se uveljavi najprej v sociološki znanosti, odkod pronikne v zavest privilegiranih slojev (plemstva in meščanstva) in se od tam končno prelije v splošno ljudsko prepričanje.

Pogodbena teorija

Zgoraj omenjeni razvoj zamisli o zakonitosti oblasti iz ljudske volje ima svoj izvor v tako imenovani **pogodbeni teoriji**, ki jo je v 16. stol. znanstveno utemeljil in izpopolnil Jean Bodin v svojem obširnem sociološko-političnem delu o republiki („Six livres de la Republique“, iz l. 1576). Ta teorija izhaja iz predpostavke, da so po naravi vsi ljudje enaki v svobodi in da zato nima nihče sam po sebi pravice drugim gospodovati razen s privoljenjem vladanih.

J. Bodin je k pogodbeni teoriji prispeval **pojem ljudske suverenosti in misel o prenosu vrhovne oblasti od ljudstva na vladarja**, za kar se je opiral na poročilo o ustoličevanju koroških vojvod, kakor ga je ohranil humanist Aeneas Silvius Piccolomini, kasnejši papež Pij II v svoji Kozmografiji iz l. 1509. (7)

Pod vplivom novih idej in pod pritiskom stanov se iz absolutne monarhije izoblikuje najprej **ustavna monarhija** („po milosti božji in volji naroda“), kjer je vladarjeva oblast že omejena po zakonih, nato pa **parlamentarna monarhija**, ki v angleškem tipu predstavlja končni razkroj prej neomejene in samovoljne kraljeve oblasti: ljudstvo je suvereno, oblast je v rokah po ljudstvu izvoljene vlade, kralj je le še ostanek svete tradicije, simbol zakonitosti, narodne edinosti in suverenosti.

Na evropski celini se je vprašanje zakonitosti oblasti rešilo, deloma v smeri razvoja v ustavno monarhijo (n. pr. cesarska Avstrija in kraljevina Jugoslavija), deloma pa je dobilo revolucionaren odgovor.

Plaz revolucionarnega gibanja je sprožil Jean J. Rousseau s svojo socialno-politično razpravo „Družbena pogodba“ („Le Contrat social“) iz l. 1762. Po njegovem tolmačenju nastane družba tako, da posameznik prostovoljno odstopi svoje naravne pravice in svojo naravno nevezano svobodo skupnosti, v zameno pa dobi novo državljansko vezano svobodo in pravno enakost.

„Skupnost je in živi po skupni volji vseh. Skupna volja vseh (Volonté générale) je torej počelo socialne oblasti, izvor resnične suverenosti. Suverenost je v ljudstvu.“ (8)

Medtem ko je J. Bodin učil, da je ljudstvo preneslo svojo suverenost na vladarja, pa trdi Rousseau, da je pravi suveren vlada^r ljudstvo in da je njegova suvereniteta neodsvojljiva. Ljudstvo se ne odreče in se ne more odreči socialni oblasti. Določi le organe, ki naj v njegovem imenu izvršujejo oblast. Ljudska suverenost je absolutna, zato more vsak čas umakniti pooblastila, preklicati zakone in celo družbeno pogodbo samo. Vsaka vladavina je le začasna, ljudstvo ima pravico spremeniti jo po svoji volji; „revolucija (je) le zakonit izraz ljudske volje“. (Cfr. ib.)

Medtem ko je J. Bodin priznaval vrhovnost božjih in nravnih postav, pa je Rousseau-ju vrhovni in edini zakon ljudska volja, ki je nezmotljiva. (9)

Ta prevratna misel je bila detonator, ki je v l. 1793 sprožila francosko revolucijo, ki je v temeljih pretresla vso takratno družbo in jo dokončno desakralizirala-laizirala. To je rojstvo republike, liberalne demokracije in totalitarnih tiranij.

V polnem pomenu ljudska („iz ljudstva in za ljudstvo“) hoče biti moderna demokracija, ki izvaja svojo zakonitost iz formalno izražene ljudske volje in iz pravnega reda, osnovanega na ljudski suverenosti.

Vprašanje zakonitosti pa je danes tesno povezano z uspešnostjo in socialno primernostjo neke vlade. „Zakonitost“, po mnenju C. Floria, „vključuje sposobnost nekega sistema, da vzbudi in vzdrži prepričanje, da so obstoječe politične ustanove najprimernejše za družbo. Ta zamisel zakonitosti... je vezana na sposobnost, ki ga ima nek sistem, da razreši težka in globoka vprašanja, ki se stavljajo pred družbo“. Trdnost nekega sistema zavisi od tega, če zna povezati zakonitost z uspešnostjo. (10)

Isto misel vzdržuje Armando Rivas v razlagi trenutne argentinske stvarnosti, ko pravi, da „zakonitost točasne vlade... ne temelji na formalnih osnutkih, ampak na stvarnih izbirah, ki so bile na razpolago deželi, da se reši iz kaosa“. (11)

N. Berdjajev v svoji analizi zgodovine pride do zaključka, da v moderni dobi ne vzdrži nobena zakonitost, ne monarhična, ne demokratična, kar naj bi bil znak, da je država kot ustanova v krizi. Ni več zaupanja

v pravne oblike in politične ustanove. „Vlade se ne opirajo na pravne temelje, temveč na biološko socialne temelje“. Načelo zakonitosti je nadomeščeno z načelom sile in direktne akcije, ki je postala izraz prekipeva-joče življenjske sile družbenih skupin. (12)

Na takšne biološko-socialne temelje in na tihi pristanek ruskega naroda se po mnenju istega pisca opira tudi boljševiška tiranija. Še več. Trdi, da je bil sam ruski narod tisti, ki je v času svojega moralnega propada in razkroja dvignil boljševike na oblast, kajti „samo boljševizem je bil zmožen na nek način organizirati in obvladati demonske sile, ki jih je sprostil iz verig“.

„Boljševiki niso banda razbojnikov, ki so napadli ruski narod na poti njegove zgodovine... Njihova zmaga ni prišla slučajno... Boljševizem... je notranji pojav ruskega naroda; je težka moralna bolezen, je organično zlo ruskega naroda...“

Boljševiki opirajo svojo oblast na fatalistično resignacijo ruskega naroda; resignacijo, ki izvira iz kompleksa krivde, iz prepričanja, da je „Bog takorekoč izročil oblast boljševikom, da kaznuje ruski narod.“ (13)

Na površini ljudske vdanosti v usodo plava kot plast gnilobe boljševiška vlada, ki samo zaradi svojega površinskega položaja dela vtis moči, kajti na znotraj je brez življenjske sile, brez ustvarjalne zmožnosti, brez korenin v narodu; v tem je njih strašna nebogljenost. Kajti pod tisto površinsko resignacijo je „na^rod, ki noče umreti in se rašuje zaradi s^ame življenjske nujnosti“. Življenje je silnejše od umetnih sistemov in je tudi „boljševiška oblast prisiljena prilagajati se življenju“. Narodni organizem je v procesu preroda. „Znotraj Rusije, v njenih nevidnih globinah se oblikujejo molekularne tvorbe, ki pripravljajo rešitev dežele“. (14)

Opisani razvoj družbene zamisli, ki je prisoten v splošnem prepričanju, kakor tudi mnenja sodobnih mislecev, bi potrjevale trditev, ki smo jo postavili na začetku našega razmišljanja o zakonitosti oblasti, namreč, da ni mogoče vladati brez ljudstva. S tem soglaša tudi mons. Vicente Zaspé, nadškof iz Santa Fé, ko v svojem komentarju argentinskega političnega položaja izjavlja, da „brez pomirjenja duhov ne bo mogoča politična rešitev, ki bo morala, če hoče biti resnična, združiti uradno ustaljenost s stvarno ustaljenostjo src... Odločilno je, da se uradna dežela priliči stvarni deželi in da se obe druga z drugo krijeta in istovetita; da uradna dežela predstavlja realno deželo in da le-ta odseva v uradni“. (15)

Vloga elit v družbi

„Vsaka družba“, uči sodobni španski filozof Julián Marías („Socialna zgradba“), „je povezava mase z neko manjšino... Masa je organizirana, zgrajena po neki manjšini izbranih posameznikov... Življenje mase je nemogoče brez neke vodilne manjšine“. (16)

Oblast nikdar ne sloni neposredno na masi. Masa namreč nima sama v sebi notranje trdnosti, zato je vedno v nevarnosti razkroja. Potrebuje

ogrodja, ki jo povezuje. Takšno družbeno ogrodje predstavljajo vodilne manjšine. Kot **nosivke družbene zavesti in volje** — brez katerih družba ne obstaja — predstavljajo jedra privlačnosti in družbenega vplivanja. Razen tega življenje v skupnosti zahteva delitev dela, razporeditev nalog in služb. Tega pa ni brez neke organizacije in organizatorjev, ki sestavljajo omenjena jedra.

Družba je zaradi cilja. Ves smisel nekega združevanja je v skupnem cilju. Cilj pa **pomeni pohod, osvajanje**. Dinamičnost — življenski vzgon je bistven za družbo. Brezciljnost in statičnost sta znaka odmiranja. ⁽¹⁷⁾ Naloga vodilnih manjšin je predstavljati cilje, dajati pobude, iskati pota, voditi k cilju. Čreda brez pastirjev je nujno obsojena na razpršitev, zato si nagonsko išče vodnikov in misleča manjšina ima moralno dolžnost zadovoljiti tej socialni potrebi.

Poklicanost izbrancev José M. Gallegos Rocafull v smislu nauka Tomaža Akvinskega takole razlaga:

„Po naravi so vsi ljudje enaki v svobodi, a ne po svojih naravnih talentih... Vsaka višja usposobljenost predstavlja dejansko neko vzvišenost, neke vrste obvladovanje, ki je v svojih pravšnih mejah zahteva narave same. Kot taka se uveljavi brez vsakega nasilja, kot nekaj samoposebi umevnega. Nagonsko se ostali zbirajo okrog bolj nadarjenega in se puste voditi po njem... Čeprav brez namere, postane (le-ta) zaradi danih okoliščin vodnik in njegova dejanja zadobe, zaradi svoje izrednosti, vzvišeno družbeno razsežnost in pomembnost“. ⁽¹⁸⁾

Zanimivo razmišljanje o vlogi elit v družbi je prinesla buenosaireška „La Prensa“ izpod peresa Raula O. Abdale.

Vodilne manjšine pravi, imajo v družbi dvojno nalogo. Ena je **čisto tehnična, operativna**, ki jo v različnih življenskih okoljih izvršujejo; druga pa je **moralna**. Samo manjšine z moralno osnovo zaslužijo ime „elite“. Te moralne elite so okostje družbenega telesa. Brez njihove združevalne, vezne službe, se skupnost začne razkrajati in gre na pot v kaos.

Elite morajo učiti in dajati vzgled. Ni važno, če niso udeležene na oblasti. Nujno pa je, da vplivajo na maso, da oblikujejo javno mnenje in zadržanje skupnosti, da vcepljajo v skupnost čut za učinkovitost, odgovornost in čast. ⁽¹⁹⁾

Mislím, da se najbolj približamo bistvu stvari, ako opredelimo vodilno manjšino, ali elito kot družbeno plast, ki je **nosivka kulture** v neki skupnosti. Kulturo pa vzamemo v najširšem smislu besede, tako kot jo opredeli pastoralna konstitucija. „Gaudium et spes“ v čl. 53, namreč kot **gojitev in razvijanje naravnih dobrin in vrednot**.

Z izrazom kultura v splošnem pomenu, navedena konstitucija označuje vso tisto dejavnost, s katero človek

- „spolnjuje in razvija mnogovrstne duševne in telesne sposobnosti;
- skuša s svojim znanjem in delom ves svet podvreči svoji oblasti;

- napravlja socialno življenje ... z napredkom nravi in ustanov bolj človeško;
- končno, tisto, s čimer človek v teku časov izraža, posreduje drugim in ohranja v svojih delih velika duhovna izkustva in napore, da tako služijo napredku mnogih, da, v blagoslov vsega človeškega rodu.“ (čl. 53.2)

Posebej poudarja konstitucija, „da ima človeška kultura na sebi **nujno zgodovinski in socialni vidik** in da si izraz „kultura“ pogosto privzema **sociološki, pa tudi etnološki pomen**. V tem pomenu pogosto govorimo o množstvu kultur. Iz različnega načina uporablja reči, opravljanja dela in izražanja, izvrševanja vernosti in oblikovanja nravi, določanja zakonov in pravnih ustanov, pospeševanja znanosti in tehnike ter iz gojitve lepote nastanejo različne skupne življenske razmere in različne oblike razvrščanja življenjskih vrednot. Tako se iz izročila uredb in navad izoblikuje vsaki človeški skupnosti lastna dediščina. Tako tudi nastane določeno zgodovinsko okolje, v katerega je postavljen vsak človek, naj pripada kateremu koli narodu ali času, in iz katerega zajema dobrine za nadaljne razvijanje človeške kulture in civilizacije“. (čl. 53.3)

Izhajajoč iz opisane kulturne zasnove in upoštevajoč dvojnost njene družbene vloge in naloge, bomo ločili med **tehnično-opravniško elito**, kamor bi spadali vsi poklicni izvedenci na kateremkoli družbenem področju, in duhovno elito, ki se označuje tudi kot „**duhovno plemstvo**“, ki ohranja duhovno izročilo neke skupnosti, ki posreduje „velika duhovna izkustva“ ter doprinaša h kulturni dediščini nekega naroda in vsemu človeštvu vrhunske kulturne stvaritve in dela na področju vere, nravi, prava, znanosti, tehnike in lepote.

Aristokracija in oligarhija.

Kadar je kulturna dejavnost elite usmerjena „na celotno spopolnjevanje človekove osebe, na blagor skupnosti in vse človeške družbe“ (20), tedaj tako elito vrednotimo kot **moralno elito** — **aristokracijo** (vlado najboljših). Tisto elito pa, ki se izneveri svojemu kulturnemu poslanstvu, pa označujemo kot **oligarhijo** (vlado nekaterih), kot razred ali privilegirano kasto.

Vzvišeno vlogo moralne elite je pač z večnostno veljavo označil sam Kristus z besedami: „Vi ste sol zemlje... Vi ste luč sveta... mesto, ki stoji na gori“. (Mt. 5, 13-16)

Moralna elita mora prepojitati okolje, prekvasiti maso tako, da jo poenoviti, ji da svojsko obeležje. Elita mora svetiti v temi časov z zgledom življenja, s postavljanjem ciljev, z iskanjem poti. Elita mora biti bramba množici kot utrjeno mesto.

Moralna elita je določena:

- po svojem poslanstvu,
- po posebni duhovni formaciji,

— po svojski organizaciji oz. povezavi,

— po svojski družbeni teži.

Moralna elita je manjšina, ki si je v svesti svojega socialnega poslanstva; je skupina izbrancev z jasno zavestjo svoje vodstvene vloge v službi skupnosti; je misleča manjšina prežeta po nekem vzvišenem cilju, v službi cilja in v službi tistih, ki jih vodi. Nje geslo je: služiti!

Za takšno poslanstvo, ki vključuje popolno predajo cilju in nalogi, pa se zahteva posebna duhovna formacija, poseben človeški tip ali lik. Gre za „vrsto ljudi“, je učil prof. Ernest Tomc, „ki jo označuje harmoničen skupek duševnih lastnosti“, ki sestavljajo „neko stalno uravnovešeno in harmonično celoto. Te lastnosti so lastnosti uma in volje, so moralne kreposti in tehnične sposobnosti“ (21). Med temi lastnostmi bi našli: razgledanost, usposobljenost, uspešnost, čut za stvarnost, smisel za predvidevanje, čut za skupno dobro, čut pravičnosti, vera v poslanstvo, odgovornost, pogum, zvestoba in čast.

„Lik se izvaja iz ciljev. Cilj narekuje obliko“. Vsaka doba v skladu z danimi razmerami in potrebami ter v skladu s postavljenimi cilji izoblikuje svoj lik izbranca in svoj tip elitne organizacije (22). Tako se je n. pr. izoblikoval lik srednjeveškega viteza in tip plemiške stanovske organizacije. Srednjeveško plemstvo se je pač le v neki meri in v nekem obdobju približalo idealu aristokracije. Privilegiji in oblast so kmalu izvotlili njih duhovno jedro, da so se sprevrgli v kasto, kar je bil začetek njihovega razkroja in konca.

A vsaka doba poraja svoje elite. To je zahteva samega življenja. Brez moralno kvalificirane manjšine, ki je hrbtenica družbenega telesa, ni trdnosti, ne pokončne držbe, ne napredka v družbi. Čreda brez pastirjev je brezbrambna žrtev volkov. Zdrava družbena hrbtenica je prvi pogoj državljske svobode.

Moralne elite so vezna prвина mase, nje kvas in sol; so oporniki družbene zgradbe, na katerih sloni kupola oblasti. Zaradi svoje kulturne dejavnosti so oblikovavke narodne socialne duše in s tem narodne svojskosti, njegove zgodovine in bodočnosti, njegove zavesti in volje.

Zaradi svoje nadčasovne vloge in poslanstva so moralne elite dejavnik, s katerim stoji in pade vsak družben sestav. Upravičeno je zapisal Berdjajev, da se „brez duhovnega plemstva življenje ne bi moglo razvijati... Je element večnosti v plemstvu in svet ne bi mogel obstajati brez plemstva“ (23).

Kadar v nekem družbenem jedru uplahne vera v ideale, obledi zavest službe skupnosti, prevladajo zasebne in skupinske koristi, zraste pohlep po časteh, moči in oblasti — to je, ko vodilna plast izgubi svojo moralno podlago in s tem smisel svojega obstoja, takrat se aristokracija sprevrže

— 0 —

Zgodovina je to, kar Bog misli o človeku. (Vladimir Solovjev)

v oligarhijo, kasto, razred — v družbenega zajed¹vca. Takšni propadi eliti sta na njeni poti navzdol odprti dve smeri: da se zaradi pomanjkanja višjih ciljev, zaradi notranjega cepljenja in trenj, sama razkroji in raztopi v masi, ali pa, da se z namenom obdržati se na oblasti postavi v službo anarhije ali tiranije. Nad pepelom ugaslih idealov postavi takšna moralno izvotljena elita oltar, kjer zažiga kadilo ostudnim malikom laži in pohlepa. Idealizem zamenja s prilagodljivostjo, visoke cilje s kultom osebnosti; pokončno drži s klečeplazenjem; učiteljsko in prosvetiteljsko vlogo z demagogijo; vzvišeno službo skupnosti z izprijenostjo in brezobzirno borbo za oblast.

Moralni propad vodilne plasti je vedno znak družbenega razkroja, ki mu sledi zgodovinski prelom in pogreznjenje obstoječe družbene zgradbe. Preživele in razkrojene strukture zmelje pritisk od zunaj, ali pa revolucija izpolni nalogo, da z udarcem po „paralitiku“ zdrobi razkrojeno zgradbo, „izprijeno sol“ pa vrže proč, masi pod noge, da jo zmelje.

(Bo še)

Pripombe pod črto:

- (1) „Novi srednji vek“ str. 40
- (2) Ivan Ahčin: Sociologija II-2, člen 400
- (3) „Novi srednji vek“ str. 115
- (4) Ib. str. 141
- (5) Carlos Floria: „Perspectiva — Fuentes de inestabilidad“, Mercado 22/6/78. „Legitimacija“ pomeni dokaz ali izkaz zakonitosti, upravičenosti ali tudi opravičenje.
- (6) „El proceso político — Un gran tema: La Constitución“, Mercado 6/12/78
- (7) Primerjaj: Jože Felicijan: The genesis of the contractual theory and the instalation of the dukes of Carinthia“, Celovec l. 1967 str. 9-10
- (8) Ivan Ahčin, Sociologija II-2 čl. 402; cfr. tudi „Monitor“, Enciclopedia Salvat — pod geslom: „Rousseau, Jean-Jacques“
- (9) Primerjaj: Ivan Ahčin ib. čl. 410 in 402
- (10) Carlos Floria: „Perspectiva — Fuentes de inestabilidad“, Mercado 22/6/78
- (11) „Los principios antes que las formas“, El Cronista comercial 5/6/78
- (12) „Novi srednji vek“ str. 89-90
- (13) Ib. 136-139
- (14) Ib. str. 171
- (15) „Los valores de la reconciliación“, nagovor 23/7/78, časnikarsko poročilo, Mercado 27/7/78
- (16) Navajamo po R. O. Abdala „El fundamento de la reorganización“ — „La Prensa“ 7/3/78
- (17) Primerjaj J. M. Gallegos Rocafull: „El orden social según la doctrina de Santo Tomás de Aquino“ str. 101-104
- (18) Ib. str. 205
- (19) Raúl Oscar Abdala „El fundamento de la reorganización“, „La Prensa“ 7/3/78
- (20) „Gaudium et spes“, čl. 59. l
- (21) „Ideološki program Mladčevstva“, Ljubljana 1944.
- (22) Čfr. ib.
- (23) „Novi srednji vek“ str. 112 in 159

VREDNO SE JE ZAMISLITI!

V tržaškem slovenskem dnevniku smo v nedeljo 8. maja brali naslednje ugotovitve:

Obnašanje mlade publike je bilo (med koncertom baročnega kvarteta na učiteljšču v Trstu) neprimerno. Dijaki so se med seboj pogovarjali in se sprehajali po telovadnici... Tak odnos višješolcev, to je bodočih vzgojiteljev, je nedopusten. Lahko bi samo še omenili, da je dobršen del dijakov (med njimi so bili prav učiteljščniki), zapustil dvorano kar med koncertom ob brezbržnosti (ali nemoči?) profesorjev" (prof. Aleksander Rojc).

Isti dnevnik je o istih dijakih dober mesec prej ob zasedbi slovenskih šol zapisal: „Ob tej zasedbi smo tudi ugotovili, kako je razširjeno slabo mnenje starejših o današnji mladini krivično... Prav ta mladina je vredna krvi mučencev fašističnega genocida in borcev za svobodo.“

In še to: „Odlučno odklanjamo tezo o tem, da se mora slovenska mladina varovati pred „nравstveno asimilacijo“, kar s preprostimi besedami pomeni, naj slovenska mladina živi v getu, da se moralno ne pokvari“ (Prim. dnevnik 3. aprila 1977).

Ugotovitev: Ob zasedbi šolskih poslopij je mladina izpričala, da je vredna „krvi mučencev fašističnega genocida“, ker so devet dni bili gospodarji šole s posledicami, ki so znane. Kajti Bog ne daje, da bi naša mladina ne bila deležna „nравstvene asimilacije“ obenem z italijansko. Ko je sedaj med koncertom na šoli izpričala posledice take „nравstvene asimilacije“, je njeno ravnanje postalo „nedopustno, neprimerno“.

Vprašanje: Kaj pravijo sedaj predstavniki staršev višjih srednjih šol in z njimi Primorski dnevnik, ki je prinesel prvo in drugo sodbo o isti mladini? Je to mladina „vredna krvi mučencev“ ali je to mladina, ki ne ve, kaj je primerno in dopustno?

Vredno se je zamisliti, ker gre „za bodoče vzgojitelje“, kot pravi prof. A. Rojc.

(r+r) (Iz Katoliškega Glasa.)

Prosimo bralce, da blagovolijo vnesti naslednje popravke, ki se tičejo le-te razprave, objavljene v prejšnjih številkah:

Št. 11-12/77:

Str. 171: Namesto: „Karnutom“ beri Karnuntom.

Št. 3-4-5/78:

Str. 66: Namesto: „pomenile“ beri pomenilo.

Str. 67: Namesto: „tkim.“ beri tako imenovanih.

Str. 68: Namesto: „pokrepila“ beri podkrepila.

Str. 69: Namesto: „frankovaske“ beri frankovske.

Namesto: „slovaški“ beri Slovaški.

Str. 70: Namesto: „še“ beri že povsem fevdalni.

Str. 74: Namesto: „(zvijačno izpodrinil“ beri (zvijačno) izpodrinil.

Str. 78: Opomba (2) pripada k stavku: „sprejel ju je novi papež Hadrijan II“ na str. 107 št. 6-7-8-9. Namesto navedenega beri: sprejel ju je Hadrijan II — „božični papež“.

Št. 6-7-8-9/78:

Str. 108: Namesto: „imenovan Metod“ beri imenovan Metod (2)

Str. 110: Namesto: „kulture in politične“ beri kulturze in politične.

Str. 111: Namesto: „star“ beri sta.

Namesto: „slovenskega bloka in slovenskega kulturnega središča“ beri slovanskega bloka in slovanskega...

Nekdanji poveljnik domobranskega udarnega bataljona EMIL COF je v Slovenski hiši pred spomenikom našim junakom imel 3. sept. 1978

Spominski govor za generalom Rupnikom

Jutri bo preteklo 32 let, kar je v ljubljanski gramozni jami, v kateri je laški okupator umoril stotine slovenskih talcev, padel pod streli slovenskih rdečih krvnikov general Leon Rupnik.

Tako se je poveljnik slovenskega domobranstva pridružil tisočem domobrancev, ki so jih komunisti po končani drugi svetovni vojni, brez kakršnegakoli sodnijskega procesa, pomorili v slovenskih gozdovih v Kočevskem Rogu, Teharjih in drugod.

Z generalom Rupnikom, generalnim inšpektorjem in poveljnikom slovenskega domobranstva, kakor tudi z upravnikom ljubljanske policije, Dr. LOVROM HACINOM, pa je komunistična justica najprej priredila cirkuški proces, s katerim so rdeči nasilniki hoteli pokazati naivnemu svobodnemu svetu, da v novi Sloveniji in Jugoslaviji vlada pravica in da sta general Rupnik in Dr. Hacin izdajalca in kolaboracionista z okupatorjem in zato po zakonih zaslužita smrt.

Pa to sta bila dva moža, ki sta ljubila svoj narod in se zanj zavedno žrtvovala, da sta mu lajšala težko dobo sovražne okupacije. Dr. Hacin je kot upravnik ljubljanske policije, pred prihodom okupatorja, uničil sezname slovenskih komunistov. V Ljubljani je uspel napraviti red, tako da od jeseni leta 1943 ni bilo več atentatov, požigov in umorov, ki so bili na skoro dnevnem redu pod italijansko okupacijo, da omenim samo umore ing. Emmra in Dr. Erlicha in neuspeli atentat na generala Rupnika. Ta pa je najprej kot ljubljanski župan v zadnji dobi laške okupacije skrbel za upravo ljubljanske občine, pozneje pa pod nemško okupacijo kot predsednik Ljubljanske pokrajine za celo pokrajino in z intervencijami pri okupatorskih oblastnikih reševal imovino in življenje Slovencev, kolikor je le bilo v njegovi moči. Komunisti so namreč stalno provocirali okupatorja z raznimi terorističnimi in sabotažnimi akcijami, s katerimi niso prav nič pripomogli do hitrejšega konca vojne, temveč le uničevali narodno premoženje, okupatorju pa dali izgovor za izvajanje represalij, da bi ljudje, posebno na deželi, iz strahu pred njimi bežali od doma in se pridružili partizanom v gozdovih.

Župan na angleških otokih v kanalu La Manche, ki so jih tudi okupirali Nemci, je ostal na svojem službenem mestu, sodeloval z nemško zasedbeno oblastjo in skrbel za upravo otokov. Po končani vojni so ga angleške oblasti za to delo odlikovale z visokim odlikovanjem.

In kaj so naredili novi slovenski oblastniki z generalom Rupnikom in Dr. Hacinom, ki sta med vojno, v soglasju z mednarodnimi zakoni, lajšala težki položaj naroda pod sovražno okupacijo? Koliko ljudi, med njimi marsikaterega zapeljanega OF-arja, ali mogoče tudi slovenskega komuniste, je general Rupnik rešil pred koncentracijskim taboriščem ali smrtjo?

Osebnost sem spoznal veličino generala Rupnika, ko je uzaloščen zaradi smrtne nesreče zeta, kapetana Suvajdjića, prišel v šentjakobsko šolo v Ljubljani, kjer je bil nastanjen septembra leta 1943 novoustanovljeni domobranski bataljon, ki se je pod poveljstvom pokojnika formiral iz vaških stražarjev in slovenskih četnikov, ki so se rešili komunističnega obkoljevanja v gozdovih južno od Ljubljane, in mi poveril poveljstvo bataljona. Videl sem idealista, katerega skrbi usoda naroda in posebej še usoda vojakov — protikomunističnih borcev.

O delu generala Rupnika se je že veliko pisalo in govorilo; zato ne

bom podrobno opisoval njegovega življenja. Samo na kratko naj omenim, da je bil po končani prvi svetovni vojni kot bivši avstrijski generalštabni častnik — Slovenec sprejet v jugoslovansko vojsko in je že več let pred drugo svetovno vojno postal divizijski general. Bil je zelo cenjen. V dobi, ko sem služil v Kocanih v Južni Srbiji (od leta 34 do 36), je bil general Rupnik načelnik štaba armije v Skopju in med mojimi kolegi se je na splošno govorilo: „Lahko je biti komandant armije, če je Rupnik načelnik štaba“.

Kot komandant divizije v Kragujevcu je odkril komunistično zaroto, ki je pripravljala sabotaže v vojnotehničnem zavodu. Zato si je že tedaj nakopal komunistično sovraštvo. Sam je pa temeljito preštudiral komunistično nevarnost in začel pred njo opozarjati merodajne kroge in vzgajati svoje podrejene.

Kot generalni inšpektor slovenskega domobranstva — Nemci do pred sam konec vojne niso dovolili, da bi bil poveljnik — je skrbel za opremo in, kolikor je mogel, je tudi vplival na vojaške akcije. Pa general Rupnik ni bil samo dober vojak in generalštabni častnik. Bil je tudi vojaški filozof — moralist, kar se vidi iz njegovih desetih zapovedi za domobrance. Pod sovražno okupacijo je seveda smel govoriti samo o domobrancih, toda njegove zapovedi imajo trajno in splošno veljavo za vojaka-Slovenca.

Med tem ko je velika večina ljudstva v Ljubljanski pokrajini, posebno še na deželi, sprejemala z veseljem in spoštovanjem Generala Rupnika na protikomunističnih zborovanjih, so nekateri, sicer dobronamerni in protikomunistično orientirani ljudje, posebno v Ljubljani, generalu Rupniku med zadnjo vojno zamerjali njegove stike z okupatorskimi oblastniki. Toda ne smemo pozabiti, da je general Rupnik, če je hotel doseči kakšne koristi za slovenski narod, pač moral z njimi namišljeno sodelovati in vsaj na videz verjeti v njihovo zmago. Prepričan sem, da kot generalštabni častnik in verjetno zelo dobro informiran o dogodkih na svetovnih frontah, ni mogel verjeti v zmago onih sil.

In če bi se vojna tudi za Slovenijo in Jugoslavijo končala z osvoboditvijo in ne z novim rdečim suženjstvom, bi bil general Rupnik, po končanem procesu pred rednim jugoslovanskim vojaškim sodiščem, pred katerim bi on, kakor tudi vsi ostali častniki, zagovarjal svoje delo za časa okupacije, in bi večina, ki smo se borili proti komunistom, imeli zelo lahko stališče, bil pohvaljen in odlikovan, kakor je bil odlikovan župan angleških otokov, ki sem ga preje omenil.

Čeprav sta sedeža zvez obeh borčevskih organizacij, ki sta tukaj skupno priredili tole skromno komemoracijo, v Severni Ameriki, vendar z ozirom na to, da se je ustanovila organizacija borcev najprej v Argentini, pozivam odbora obeh tukajšnjih organizacij, da v spomin na velikega pokojnika-mučenca in na vse tisoče žrtev naše borbe proti komunizmu pričneta z resnim delom, da se zopet združita v eno samo organizacijo, z enim samim glasilom, kajti samo če bomo složni in pustili ob strani razna osebna nasprotstva, različno politično opredelitev in predvsem različna gledanja na bodočo državno ureditev, o čemur bodo ob svojem času odločali vsi svobodni Slovenci, bomo še nekaj pomenili v borbi proti komunizmu in tako doprinesli svoj delež k osvoboditvi domovine iz rdečega suženjstva. Politične načrte pa obravnavajmo v odgovarjajočih političnih glasilih.

Slava generalu Rupniku, upravniku dr. Hacinu in vsem žrtvam padlim v borbi proti komunizmu.

Odgovorni za needinost

Pri spominski maši za generala Rupnika in upravnika policije dr. Hacina in tovarišev, ki se je darovala v nedeljo 3. septembra t. l. v Slovenski hiši na Ramón Falconu (Buenos Aires), je monsinjor Anton Orehar povedal prisotnim, predvsem pa bivšim domobrancem, nekaj premisleka vrednih misli. Tako kot je treba govoriti vojakom, nas je jasno in nedvoumno opozoril na napake, ki jih imamo, in nevarnosti, katerim smo izpostavljeni. Nobenega izmikanja nam ni dopustil, češ, to leti pa na druge; dal nam je priliko, da si vsi odkrito izprašamo svojo vest.

Navezal je svojo pridigo na Vinka Brumna misel izpovedano v septemberski številki „Duhovnega življenja“, ki je zapisal, da pri nas probleme preradi rešujemo le z govorjenjem, namesto, da bi jih z mišljenjem, s pobožnimi željami, namesto da bi jih z resnico. To misel bi lahko obrnili tudi na enega izmed vzrokov needinosti, ki vlada med bivšimi borci: preveč lepih besed, pa premalo trdnih sklepov in močne volje.

Drugi vzrok za borčevsko needinost bi bilo treba iskati tudi v delovanju komunistov — katere (kot je rekel) poimenuje z njihovim pravim imenom in se ne zateka k drugim nejasnim poimenovanjem, kot je danes v modi — ki jim je na tem, da se razbije potrebna enotnost tudi v naših vrstah. Če so komunisti (uradno imenovani prevratneži, skrajneži, anarhisti itd.) našli pot v tukajšnje obrambno ministerstvo in celo v spalnico glavnega policijskega poveljnika, naj si bivši domobranci ne domišljamo, da smo „ipso facto“ varni pred tako infiltracijo. Ne čudimo se, če komunisti vdirajo danes tudi v naša tukajšnja društva, v njih odbore ali v uredništvo kakšnega lista; tudi naše družine ne bodo varne pred njimi, če ne bomo pazili, da v njih ne zavlada tipični sodobni duh materializma, ki duhovnemu pojmovanju življenja odreka vsakršno mesto. Védimo pač, da liberalizem in komunizem nista brata, ampak je liberalizem oče komunizma. Preko prvega bo komunizmu uglajena pot med nas.

Veliko odgovornost si s svojo needinostjo nalagamo bivši domobranci tudi pred našo mladino, ki je nagnjena, da zmanjša veličino naše borbe prav zaradi tega, ker vidi ali sluti majhnost in malenkostnost naših sporov. Običajno se zgodi, da se vojaki spró, ne v času, ko divja najhujša borba in si tovariško pomagajo eden drugemu, ampak pozneje pri delitvi plena. Vemo, da si stvarnih dobrin in tvarnega plena nismo imeli v delitev. Povejmo pa si odkrito, da poudarjamo prečesto ali pa si lastimo zasluge iz naše borbe, kar prebuja obzire, pomisleke, odpor in spore. Ob spominu na dva velika moža, ki sta za našo stvar dala svoje življenje, je prav, da si te misli priključimo v zavest.

DR. CIGAN IN ČRNA ROKA

V. Kako je dokumentirana resničnost obtožbe, da je I. K. dobival od salezijancev navodila za teroristične akcije?

S čim je dokumentirana Vidičeva trditev, da je I. K. večkrat obiskoval salezijance na Lisičjem gradu? Edinole z Vidičevo trditvijo. To je tako, kot če bi kdo, ki ne more hoditi, hotel sam sebe na hrbtu nositi!

S čim je dokumentirana Vidičeva trditev, da je I. K. od salezijancev na Lisičjem dobival navodila za svoje teroristične akcije? Edinole z Vidičevo trditvijo. Če bi kdo o Vidicu Jožetu trdil, da je pobijal duhovnike, da je požigal hiše in poklal cele družine, ali bo pošteno sodišče vzelo to trditev že za dokumentacijo ter Vidica obsodilo? Sicer pa je ta trditev, da je I. K. hodil k salezijancem po navodila za svoje „črnoroške“ akcije, tako bedasta, da je nevredna količjak izobraženega človeka: Domačin tistih krajev, ki je poznal vse ljudi tistih vasi okoli Turjaka, naj bi hodil vpraševat, koga naj ubije in koga ne, salezijance, ki so iz čisto drugih krajev, iz Stajerske in Prekmurja, in so tam na Lisičjem le še malo časa! To je isto kot če bi hodili salezijanci z Lisičjega k I. K. po navodila, kako naj molijo brevir ali katero mašo in katero obleko naj vzamejo to in ono nedeljo. Človek, če se lažeš, se laži vsaj nekoliko manj otroče! Tako laganje je zares pravo sramotenje umskih zmožnosti bralca!

S čim je dokumentirana Vidičeva domneva, da je I. K. bil „črnoroček“? Edinole z Vidičevo domnevo.

VI. Kako je dokumentirana pripadnost vsaj enega dela domobrancev na Lisičjem ali domobrancev na Igu organizaciji „črne roke“?

Kot smo videli, je ves Vidičev dokaz sodelovanja salezijancev na Lisičjem s „črno roko“ zgrajen na tejle postavki: člani družine, v čigar hiši se je nasilno nastanila roparska banda, so odgovorni za vse zločine te bande. Vsaj del domobranske posadke na Lisičjem je po Vidicu bil včlanjen v organizacijo „črne roke“. V to organizacijo so bili včlanjeni tudi komandant posadke na Igu in odred domobrancev, ki je pripeljal barjanske ženske k spovedi k salezijancem in jih v gozdu blizu tega salezijanskega zavoda postrelil. Zato je vse, kar so salezijanci na Lisičjem počeli, bilo v službi „črne roke“: za „črno roko“ so zbirali okoliško mladino, za „črno roko“ bi morali stražiti majorja Novaka, za „črno roko“ so priporočali sorodnikom od domobrancev ubitega fanta, naj ga pokopljeta v kakem jarku in ne govorita o tem, za „črno roko“ so zmerjali na smrt obsojene barjanske ženske in jih na zločinski način spovedovali.

Dokazali smo že, da Vidic nima za te obtožbe niti enega pisanega ali nepisanega dokumenta, priče pa, ki naj bi dokazale povezavo salezijancev s „črno roko“, sami slepi „očividci“ ali pa očitni lažnivci. Tudi če bi bilo zanesljivo dokumentirano, da je na Lisičjem ali na Igu obstajala „črna roka“, bi bili dokazi povezave salezijancev s „črno roko“, ki jih navaja Vidic, brez kakršnekoli veljave, ker ne dokazujejo tega, kar bi morali dokazati.

Toda Vidičeva „dokumentacija“ niti tega ne dokumentira, da bi vsaj nekateri domobranci na Lisičjem ali vsaj nekateri domobranci komandanta na Igu, bili člani „črne roke“; niti tega, da bi bil član „črne roke“ komandant sam. Vidic nam za to svojo trditev ne navaja niti enega dokumenta, niti ene priče.

Vse, kar ve povedati o iškem komandantu in o skupinah domobrancev, ki so pod njegovo komando izvajali teroristične akcije proti somišlje-

nikom OF, je, da je s svojimi najzaneslivejšimi vojaki na krut način množično pobijal in skrivaj (a ne tako skrivaj, da jih ne bi našli) pokopal svoje žrtve. Pika! Nič drugega! Niti enega koščka akta, v katerem bi stalo, kdaj in kako je bil komandant (in njegovi „pajdaši“) včlanjen v „črno roko“. Niti ene same priče, ki bi lahko potrdila, da je komandant tega ali tega dne bil sprejet med člane „črne roke“, tudi le ustno. Absolutno nič!

Ali je pobijanje terencev in terenk že zadosten dokaz za pripadnost k „črni roki“?

Vidic sam poroča na strani 584 svoje knjige, da je poveljnik organizacijskega štaba slovenskega domobranstva, Franc Krener, dal vsem komandantom domobrantskih posadk ukaz, da naj „očistijo teren“, to je, likvidirajo zaupnike in zaupnice OF, ker je drugače ves boj domobrancev proti partizanom obsojen na neuspeh. Torej ni bila potrebna za pobijanje terencev in terenk nobena posebna organizacija. Vsak domobrantski poveljnik je smel „čistiti teren“ kakor je mogel in znal. Če za lov na terence in terenke in za njihovo pobijanje ni jemal s seboj vedno vsega svojega moštva, temveč le nekaj najzaneslivejših borcev, ali je to dokaz, da so bili vsi ti borci s komandantom vred člani „črne roke“? Katera vojska se pri likvidiranju sovražnikov v svojem zaledju obnaša drugače? So mar poveljniki partizanskih vojaških enot vedno jemali s seboj vse moštvo svoje enote, ko je bilo treba skrivaj ali javno likvidirati kakega od njih na smrt obsojenega nasprotnika? So za ta posel potrebovali kake posebne organizacije?

Vidic nas v svoji knjigi poučuje, da so člani „črne roke“ imeli navado na truplo svoje žrtve pritrčiti listek z napisom „črna roka“ ali napisati črno roko. Na katerem od trupel umorjenih žensk je Vidic ali kdorkoli drug videl tak znak „črne roke“? Pa če bi ga videl, s tem še ni bilo z vsa gotovostjo dokazano, da so jo ubili člani „črne roke“. Vsak osnovno-solček ve, da kakršenkoli morilec lahko pritrči napis „črna roka“ ali napiše črno roko na truplo svoje žrtve, tudi partizan. Tudi zato, da zvrne krivdo za umor na „črno roko“ in tako zabriše sled za seboj.

Nič ne pomaga, vse Vidičevo podrobno naštevanje slabih lastnosti in zločinov iškega komandanta, nič navajanje kakorkoli zanimivih podatkov dr. Metoda Mikuža o TOS-u, nič Mikuževi podatki o ustanovitvi lastne domobrantske špionaže, nič poročilo o ugrabitvi in umoru profesorja dr. Franceta Šturma in univ. tajnika Karla Sketija. To je vse le pesek v oči, diverzantski manever. Z vsemi temi najraznovrstnejšimi zgodovinskimi in nezgodovinskimi podatki ne potrdi niti za pičico bolje resničnosti svoje trditve, da so komandant za Iga in njegovi sodelavci pripadali „črni roki“, ker vsi ti podatki dokazujejo čisto druge reči. Sto popolnih slepcev, od katerih nobeden ne more absolutno nič videti, ne more potrditi pričevanje slepca, ki trdi, da je videl, da ima ta in ta človek črno roko ali črn obraz. Morda pa Vidic misli, da je njegovo ponovno zatrjevanje pripadnosti iste-ga poveljnika in njegovih sodelavcev „črni roki“ že dokaz resničnosti te njegove trditve? Ker ni zmožen hoditi, bi hotel Vidic spet samega sebe na hrbtu nositi!

VII. Je pri Vidicu veljavno dokumentiran vsaj obstoj take „črne roke“, kot jo on opisuje?

Vidic bi moral dokumentirati povezavo dr. Cigana in drugih salezijancev na Lisičjem s „črno roko“. Pa v vsej njegovi knjigi ne najdemo nobenega veljavnega dokumenta niti o obstoju kake take organizacije. Dokumentirani so kvečjemu javni in zahrbtni umori pristašev OF, ni pa v Vidičevi knjigi nobenega dokaza, da jih je izvršila organizacija, imenovana „črna roka“.

Debelo knjigo (1. izdaja 588 strani, 2. izdaja 687 strani) je mož

napisal o neki strašni „črni roki“, krvoločnejši in tajnejši od Gestapa in SS, razpredeni po vsej Sloveniji; cel kup grozovitih zločinov ji je naprtil; cel kup ljudi je obtožil sodelovanja s to organizacijo; veliko časa, papirja, črnila in s tem denarja je potrošil pri pisanju in izdajanju te svoje knjige. Morda bo tudi za to knjigo dobil Kajuhovo nagrado. **Toda ne kot zgodovinar.** Kvečjemu kot pravljicar ali zlagalec srhljivk. Knjiga „Po sledovih črne roke“ razodeva, da ima Vidic precej razvit talent za fikcijo, nima pa pojma o tem, kaj je dokumentacija zgodovinske pripovedi.

Tudi če mi bo hudo zameril, **toda o načinu, kako je v tej svoji knjigi dokumentiral nastanek in obstoj „črne roke“**, pa res ni mogoče reči drugega kot: to je šarlatanstvo, ne pa zgodovinopisje. Da bi v drugi izdaji knjige vsaj kaj popravil. Pa nič!

V čem obstaja Vidičeva „dokumentacija“ o obstoju velike teroristične organizacije, imenovane „črna roka“?

Na 5. in 6. strani svoje knjige nam Vidic reportira tajen razgovor, ki naj bi ga imel šef plavogardistične obveščevalne službe Bratko oktobra 1943. leta v Ljubljanski restavraciji Šestica z dvema svojima agentoma. Razložil jima je, da je treba začeti odstranjati somišljenike OF. Eden od agentov se je zaklel, da mora pobiti vsaj sto komunistov in ocfarjev. Razgovor teh treh plavogardističnih agentov je duhovit in zanimiv. Le eno napako ima: ni zgodovinski, izmislil si ga je od konca do kraja Vidic Jože, ki bi moral pisati zgodovino, ne pa pesnikovati in pravljicariti. Vidic sam trdi, da so se tisti trije plavogardistični agentje pogovarjali med seboj šepetaje; da so se previdno ozirali, če morda kak gost ne prisluškuje; da so sedeli sami zase in se je od drugih gostov komaj kdo ozrl po njih, nihče pa ni vedel, kaj šepetajo. Za ta razgovor, ki ga nihče ni slišal, je torej vedel le Bog in tisti trije agentje, ki ga pa niso šli praviti Vidicu. Kakor Aladinova čudežna svetilka ga je Vidicu pričarala njegova bujna domišljija.

[S tem v svoji stvariteljski domišljiji zgrajenim razgovorom med tremi plavogardističnimi agenti je Vidic dokumentiral nastanek in obstoj velike domobranske organizacije za množično pobijanje somišljenikov OF. Da je s tistim razgovorom v ljubljanski restavraciji bila ustanovljena strašna organizacija z imenom „črna roka“ pa je Vidic dokumentiral z dvema „dokumentoma“: a) s svojo lastno izjavo, s katero zaključuje svojo „reportažo“ o tistem slavnem razgovoru: „Črna roka je zaorala brazdo in za seboj puščala mrtve, vdove, sirote, odmevali so kriki groze in klici po maščevanju. Vosovci so se spopadali s tem tedaj neznanim, zvitim in okrutnim sovražnikom.“ b) Z zavratnim umorom komunista Gustlja Stravsca. Lipeja 22. decembra 1943. leta, točno dvajset minut čez šesto uro zvečer na Jesenicah. Na truplu ubitega sta namreč morilca (bila sta vsaj dva) pustila listek z narisano črno roko.

To je vsa dokumentacija, ki jo Vidic premore glede „črne roke“: razgovor treh agentov, o katerem noben drug človek ni nič vedel, in listek z narisano črno roko, ki sta ga na truplu ubitega komunista Stravsca Gustlja pustila dva (če jih ni bilo več) morilca, katerih imen Vidic ne ve povedati. Iz teh podatkov ne boš nikoli zmozel zvedeti, kdo je pripadal „črni roki“, kateri so bili njeni voditelji, na kak način je bila organizirana.

Vendar bo Vidic od zdaj naprej vsak skrivnostni umor, vsako grozodejstvo nad slovenskim ljudstvom, vsako napol zakopano, slečeno, z raniami pokrito, obglavljeno ali kakorkoli iznakaženo truplo, ki ga kdo odkrije kjerkoli v Sloveniji, pripisoval „črni roki“, predvsem „črni roki“ domobrancev. V vsej Sloveniji je zverinsko morila le ena organizacija: „črna roka“. V primeri z njo je bil Gestapo nedolžen šolarček, VOS pa odred usmiljenih sester, ki so z vso možno obzirnostjo zdaj pa zdaj izstisnile iz telesa slovenskega naroda kak izdajalski gnoj. Za umori VOS-ovcev

Kot bori samotne japonske obale

Tako kot v viharju z rdečimi poletnimi očmi
proti borom otokov
stojimo.

Ko trga tuleče od svoda kos za kosom
s kaveljni,
da umro na obzorju spominom.

In sonce zbeži za ograjo zvezd
na meji z večnostjo,
da še dež se razjoka od konca.

Stojimo. Kot bori ječimo,
komaj dihamo od vlag.
In morjé se že vzpenja na pragu.

Potem je vse tiho.
Le prst odtrgana mehkó ihti,
da si luč pozlatí, kar je vršno.

Razpraskani, blatni,
s smehljajem borov, zraščenenih z zemljó,
na obali stojimo. čakaje.

Vladimir Kos
(s prisrčnimi pozdravi)

niso ostajale vdove, sirote, klici po maščevanju, požgane in izropane hiše.

Pri nobenem od zverinskih umorov, ki jih pripisuje „črnorokcem“, Vidic ne navede niti ene same priče, ki bi povedala, da je bil ta ali oni morilec član „črne roke“. Niti za enega „črnoroka“ ne more navesti datuma in kraja, kjer je bil sprejet v „črno roko“, ne voditelja, ki ga je sprejel, ne odsek „črne roke“, v katerega je bil sprejet. Absolutno nič. Le to ve povedati, da so morilci včasih risali črno roko na stene hiš ali na listke, ki so jih puščali na truplih žrtev ali se podpisovali v grozilnih pis-mih s „črno roko“.

Vsa dolga procesija prič, ki jih navaja za dokumentiranje zločin-skega divjanja „črne roke“ ni nič drugega nego procesija slepih „očivid-cev“, ker nobena od teh prič ni zmožna potrditi pripadnosti niti enega morilca k organizaciji kake „črne roke“. Ima Vidic morda kako drugo dokazno gradivo o obstoju, stroju in delovanju „črne roke“?

Za najzaneslivejše in najtrdnjše zgodovinsko gradivo so vedno velja-li in bodo vedno veljali **primerno preverjeni pisani dokumenti** iz tistega časa, ko se je kak dogodek vršil ter so si ga zapisale ali neposredne priče ali na pripovedovanje neposrednih prič kdo drugi v tistem času.

Te vrste dokumentov Vidic sploh nima. V vsej njegovi debeli knjigi

ne najdeš niti krpice pisanega dokumenta, iz katerega bi se dalo dokazati, da je obstajala tajna domobranska organizacija za pobijanje komunistov in njihovih sodelavcev; niti krpica kakega dokumenta, iz katerega bi mogli izvedeti, kdo so bili člani, kdo voditelji, kakšna je bila oblika organizacije v „črni roki“, kakršno je on opisal. Absolutno nič!

To temeljno pomanjkljivost Vidičeve knjige poudarjajo vsi, tudi najbolj dobrohotni njegovi ocenjevalci. Dušan Željznov npr., čeprav se v mariborskem Večeru (30. 7. 75) pohvalno izraža o njegovem delu, le ne more zamolčati dejstva, da je Jože Vidic spisal tako obširno delo „kljub pomanjkljivemu oz. v glavnem sploh neobstoječemu zgodovinskemu gradivu“. To temeljno pomanjkljivost svoje knjige ponovno priznava Jože Vidic sam. Opravičuje pa se s trditvijo, da je bila baje „črna roka“ tako tajna organizacija, da je znala za svojimi zločini tako skrbno zabrisati vse sledove, da ni pustila za seboj nobenih pisanih dokumentov.

Absolutno pomanjkanje veljavnih dokumentov skuša Vidic nadomestiti z najrazličnejšimi drugimi podatki. Z raznimi ugibanji o datumu nastanka „črne roke“, o glavnem ustanovitelju te organizacije, o njenem odnosu do Gestapa, o njenem članstvu (na strani 13-21); sporočili o četniški obveščevalni službi, o klerofašistični belogardistični obveščevalni službi (str. 100, 372-373), o izvoru četništva (str. 22-29), o gestapovski obveščevalni službi (str. 188-228), o srbski „črni roki“ (str. 19-20) in še o mnogočem drugem. Kakor ogromen kup odpadka velikega mesta, v katerem najdeš „svega i svašta“. Ta aglomerat vsevrstnih novic in poročil daje Vidičevi praznini dokumentacijskega gradiva videz vsestranske dokumentiranosti. Šarlatanstvo! Vsi ti podatki ne zmorejo niti enega dokaza, da je kak domobranec pripadal črni roki. Vidic nam je nametal skupaj vse te za resnično poznanje „črne roke“ popolnoma brezpomembne podatke kot kakšen raztresen knjižničar, ki si ga prosil za kako knjigo o črnih kozah, pa ti je prinesel polno naročje knjig, ki govorijo o vsem drugem, le o črnih kozah ne.

Naj navedem le en primer. Na str. 9 piše: „To je bil prvi zločin „črne roke“ na Gorenjskem. Zgodil se je 22. dec. 1943. leta, točno 20 minut čez 6. uro zvečer. Ne vem, če se je kdo od domačih Gustlja Stravs v tistem trenutku, ko so odjeknili na dvorišču strelji in so vsi leteli ven gledat, kaj se godi, mogel spomniti, da bi pogledal na uro in ugotovil, koliko minut čez šesto uro je bilo. Zato sta imela čas kvečjemu morilca (ali morilci)! Pa tudi če bi bilo res, da je bil zločin izvršen „točno 20 minut čez šesto uro zvečer, 22. dec. 1943. leta“, ali je s tem količkaj bolje dokazano, da sta zločin izvršila dva pripadnika „črne roke“? Ali ni mogel nihče drug narisati „črne roke“ na listek in ga položiti mrtvemu na prsi, da je bil umor delo tistih treh plavogardističnih agentov, ki so imeli razgovor v Šestici? Tisti datum tudi ne dokaže, da je Gustelj Stravs bil pristaš OF ali član Partije. Vemo, da je Partija tudi tiste, ki jih je sama ubila, često pokopala z vsemi slovesnostmi kot žrtve belogardističnega ali domobranskega terorja.

Če bi kaka tako mogočna in povsod razpredena teroristična organizacija „črna roka“ zares obstajala, kako je mogoče, da nemška obveščevalna služba ne bi nič vedela o njej? Toliko bolj, ko sami komunistični zgodovinarji pripisujejo ustanovitev „črne roke“ Gestapu ali puzujejo vsaj njeno oskrbovanje z orožjem in opremo z Nemci. Dr. Maks šnuderl npr. piše: „... Črna roka je izrazito gestapovska organizacija... Voditelji zvezo z Nemci pred moštvo ponekod prikrivajo... Proti nepoučenemu ljudstvu se krije črna roka z navidezno ilegalnostjo, je pa v zvezi z Nemci, od katerih dobiva denar, orožje in opremo...“ (str. 14). Ivo Pirkovič pa je zapisal: „... Gestapo je organiziral črno roko na dveh čisto ločenih področjih: domobranskem in četniškem...“

Na sodnem procesu proti vojnim zločincem l. 1947 so bivšemu gauliterju dr. Friedrichu Rainerju stavili vprašanje, kdo je ustanovil „črna roka“. Rainer ni imel nobenega interesa, da bi tajil svoje znanje o tej organizaciji. Partizanska vojska in obveščevalna služba OF sta zasegli mnogo gestapovskih aktov, ki jih Nemci ob svojem naglem umiku niso utegnili uničiti. Iz teh aktov bi mu sodišče z lahkoto dokazalo laž, če bi tajil resnico. Pa je odgovoril: „Organizacija črna roka ni bila priznana in poznana... Za časa moje oblasti me o črni roki nikdar nihče ni obvestil.“ In sodišče ni imelo nobenega akta, s katerim bi mu dokazali, da ne govori resnice.

Nemška obveščevalna služba je zvedela za tajno organizacijo plavogardističnih in domobranskih oficirjev proti Nemcem in jih poslala v koncentracijska taborišča (str. 240-241), zvedela za zveze domobrancev in četnikov z jugoslovansko emigrantsko vlado v tujini, je nenehno vdirala v tajne naklepe domobrancev in četnikov (str. 251). Le za tako razvejano in s tolikimi grozovitimi umori obremenjeno organizacijo, kot je Vidičeva „črna roka“, nikoli ni zvedela?!

Obstajala pa je širom po Sloveniji še neka druga obveščevalna služba, še veliko bolj budna in bolje organizirana kot Gestapo, ki je imela še neizmerno več interesa, da razkrinka do zadnje nitke organizacijo „črne roke“, da dobi v roke vsaj nekaj zanesljivih dokumentov o njej in vsaj nekaj zanesljivih prič. To je bila obveščevalna služba OF.

Ali je bilo mogoče, da o tako mogočni organizaciji, ki je obstajala dve leti, bila razpredena po vsej Sloveniji, ves čas množično pobijala partizane in njihove sodelavce, napolnila z njihovimi pohabljenimi trupli gmajne in goščave, vodstvo OF ne bi imelo nobenih pisanih dokumentov? To lahko verjame kak šest ali sedem letni pionirček ali kvečjemu kak „napredni“ koroški srednješolski „muc-ej“. Kdor pozna vsenavzočnost in vsevednost obveščevalne službe (špionaže) Osvobodilne fronte med komunistično revolucijo v Sloveniji, ve, da je bilo kaj takega absolutno nemogoče.

„Obveščevalna služba OF je bila še večja mojstrovina duha oz. duhovnih spretnosti kot celotna organizacija OF. Ker je rasla iz množične in vsestranske zagnanosti ljudstva, da obvesti svoje vodstvo v vsem, kar se kjerkoli nevarnega naklepa, je počasi postala ta organizacija naravnost požastna tvorba, ki je s svojimi skrivnostnimi tipakami segla v postelje visokih fašističnih uradnikov in italijanskih generalov, da ne govorimo o pošteni postelji ljubljanskega knezoškofa, o vojaških ljudeh štaba XI. italijanskega korpusa, štaba slovenske kontrarevolucije, o sodnih in karabinjerskih zaporih, o politični policiji in kvesturi, o shajališču vodstva bele garde v Natlačenovi hiši, o plavogardistični obveščevalni službi v palači DOZ, o četniškem centru v nebotičniku, o sedežu Gestapa v hotelu Miklič, o sedežu Ehrlichove straže v Semeniški ulici, o sedežu Gill-a in Dopolavora v Narodnem domu itd., itd.“ Tako je zapisal Jože Javoršek v svoji knjigi „Vodnik po Ljubljani“ l. 1965 (na strani 186).

Jože Vidic nam v svoji knjigi sam poroča, da je glavna tajnica generala Rupnika, vodja njegove pisarne, Marica Malahovsky-Vanja, bila obenem obveščevalka OF. Na kopirnem karbon-papirju je posredovala obveščevalni službi OF vse akte, ki so šli skozi Rupnikovo pisarno. Pri tem ji je pomagala strojepiska Ela Vidic. Njeno vohunsko delo je domobranska policija odkrila šele proti koncu vojne, januarja l. 1945, mimo Rupnika, ki je svoji tajnici popolnoma zaupal. Skoz do konca vojne je bil zaupnik obveščevalne službe tudi dr. Vladimir Kante, personalni referent policije. Tudi njega so odkrili šele januarja 1945. O tem piše Jože Vidic sam. Zna nam tudi povedati, da je OF imela tudi na deželi, ne samo v Ljubljani, skoraj pri vsaki domobranski vojaški ali policijski enoti kake-

ga svojega zaupnika. Ali je potem mogoče, da tako vsevedna obveščevalna služba OF ne bi imela o tako mogočni in tako aktivni zločinski organizaciji, kot je bila domobranska „črna roka“, nobenih pismenih dokazov in podatkov?

Kaj pa nepisani dokumenti, ki jih navaja Vidic: trupla pobitih žrtev „črne roke“, često nečloveško pohabljena? In fotografije, ki jih kaže? Ali to niso verodostojne priče?

Mrtva, iznakažena trupla in fotografije bi bile verodostojne priče, če bi bila zmožna povedati, kdo je tiste osebe, katerih so, pobil. Dejstvo je, potrjuje ga v svoji knjigi tudi Jože Vidic, da so tudi partizani pobijali slovenske ljudi, ne samo domobranci. Seveda kot „izdajalce“, a pobijali so jih. Saj je bila v polnem teku državljanska vojna in vojna se vrši s pobijanjem, odkar svet stoji. Tudi partizani so pobijali svoje žrtve skrivaj in jih tudi skrivaj pokopavali, v goščah in grapah; toliko bolj, ker so pokopališča bila večinoma pod kontrolo domobrancev, oblast partizanov pa se je mogla obdržati večinoma le v gozdovih. Pri zalezovanju in ubijanju svojih žrtev so se tudi partizani oblačili v uniforme svojih nasprotnikov, kakor so se utegnili domobranci našemiti v partizane, da so lažje dobili v roke kakega svojega sovražnika. To se dogaja v vsaki vojni. Da je lažje ubil dr. Natlačena, se je partizan (član VOS-a, ki je bil poseben odred partizanske vojske) oblekel celo v duhovniško obleko. Partizani so bili še bolj prisiljeni, da se za izvrševanje smrtnih obsodb nad svojimi sovražniki preoblečejo v domobrance in poslužujejo nočnih ur, ker so večinoma slovenskih večjih krajev obvladovali domobranci, ne pa partizani.

Že pred italijansko kapitulacijo je OF pobila ali neposredno ali s pomočjo okupatorja nad 3000 slovenskih ljudi. Pokopala jih je seveda po gozdovih ali zmetala v brezna. Ni jih in tudi ni hotela dostojno pokopati, ker zato ni vedno časa. Ko je po kapitulaciji Italije zasedla razen mesta Ljubljane vso ljubljansko pokrajino, je bila prepričana, da bo vojne kmalu konec in da je treba „teren očistiti“ vseh nezaželenih elementov. Pozaprila in pobila je stotine slovenskih ljudi. Pobila je kljub slovesno obljubljeni amnestiji okoli 200 četnikov, ki so se morali predati v Grčaričah. Pobila je kljub obljubljeni amnestiji večino teh borcev v Turjaku, okoli 700 (Klic Triglava navaja približno polovico, ali nekaj več). Vse te je pobila po terorističnih metodah, ki se jih je naučila iz prakse sovjetske revolucije in iz učbenikov Stalina (npr. Zgodovina KP SSSR; Strategija in taktika; Problemi leninizma).

Znano je, da je komunistična partija, ki je bila do italijanske kapitulacije v jeseni 1943 vodilna oblast OF, po italijanski kapitulaciji, ko je pričakovala skorajšnji konec druge svetovne vojne, sklenila postati edina oblast OF (To že z Dolomitsko izjavo febr. 1943.). Zato je po takozvani dolomitski izjavi začela z brezobzirno čistko v svojih vrstah.

Znebiti se je hotela vseh nezanesljivih elementov. Cenijo, da je spravila s sveta okoli tisoč svojih bivših sopotnikov. To je seveda delala skrivaj. Pobijala je skrivaj, pokopavala skrivaj. Če ji je uspelo, da je umor kakega nezaželenega naprtila domobranski „črni roki“, je imela od tega dvojno korist: rešila se je nezaželenega človeka in obenem očrnila domobranski tabor. Ali morda morilec iz komunističnih partizanskih vrst ni bil zmožen narisati črno roko in jo položiti ali pripeti na mrtvo truplo svoje žrtve? Tudi to je spadalo k vojnim spretnostim revolucije. Zato ni čudno, če so orači ali pastirji našli na mrtva trupla širom po Sloveniji. Neupošteno pa je vsa mrtva trupla, ki so se med vojno našla v slovenskih goščah in grapah, pripisovati domobrancem. Mrtvo truplo ne more povedati, kdo ga je ubil, kakor puška, bajonet ali

nekira ne morejo sami od sebe povedati, kdo jih je držal v roki pri ubijanju kakega človeka.

Še lažje je bilo naleteti na napol pokopana in pohabljena mrtva trupla po Sloveniji po vojni.

Angleži so maja l. 1945 izročili v roke partizanski vojski 11000 domobrancev in kakih 600 civilnih oseb. Partizanska vojska jih je po strašnem trpinčenju v nekaj mesecih skoraj vse poklala, razen 300-400 mladoletnikov. Razvažala jih je za pobijanje na vse strani Slovenije. Kot jih je tajno (čeprav ne dovolj tajno, ker so se skoraj z vsakega morišča rešile priče) poklala, tako jih je morala tajno pokopati. Nobenega ni pokopala na kakem pokopališču.

Pri Pliberku so Angleži izročili partizanski vojski tudi kakih 300.000 Hrvatov, ustaško vojsko obenem s civilnimi begunci. Nad 200.000 od teh Hrvatov je partizanska vojska takoj pobila ter jih pri Mariboru, na Teznem in Pohorju zasilno zagrebla nekaj v protitankovskih jarkih, nekaj drugod. Nobenega na pokopališču.

Zatem se je od Velenja proti Hudi luknji v smeri proti Avstriji pomikala še zadnja velika skupina hrvaških beguncev, vojakov in civilov z ženskami in otroki. Partizanska vojska, ki je imela zasedeni obe pobočji soteske, je z obeh strani odprla ogenj na več km dolgo kolono beguncev ter vse brez razlike zmlela in pokosila, vojsko in civile, ženske in otroke. Ni jih hotela pokopavati. Pokopavali so jih okoliški ljudje en teden, kjer so mogli in kakor so mogli. Ko ljudje hote ali nehote odkrijejo kako mrtvo truplo, ga komunistični režim seveda ne more priznati za žrtev svojega medvojnega ali povojnega divjanja, saj klanja domobrancev, četnikov in Hrvatov uradno nikoli ni bilo. Zato je treba vsako nepoznano mrtvo truplo pripisati domobrancem, „črni roki“ ali se vsaj delati nevednega glede krivca umora.

Ko so l. 1968 delavci Snage in mestne kanalizacije začeli kopati v Dravljah pri Ljubljani jarke za kanalizacijo in plinovod, je buldozer, ki je ril zemljo, potisnil na svetlo človeške kosti. Stroj je bil pač stroj, neusmiljeno je zarezal v okostja, tako da je odrezal lobanje in noge. Razkopel je okostja šestih grobov, preden so delavci to opazili.

Obvestili so o tem strokovnjake. Ti so prišli in predvsem dognali, da so okostja stara 23 let (torej so trupla bila pokopana tu l. 1945, o. p.). Bila so vsa plitvo pokopana. Navzlic izredno pazljivi preiskavi niso našli niti sledu o kakršnihkoli predmetih. Žrtve so torej bile pokopane popolnoma nage, brez oblačil. Na obeh okopih ali krakih (eden za kanalizacijo, drugi za plinovod) so našli še deset grobov. Izrazili pa so mnenje, da je med obema krakoma še več okostij. Pri neki lobanji so našli sledove udarca. Vendar ni bilo mogoče ugotoviti, ali je lobanjo poškodoval buldozer, ali pa gre za staro poškodbo, ki je bila zadana pred 23 leti. Če bi se dognalo, da gre za staro poškodbo, bi to pomenilo, da je bila žrtev pobita s puškinim kopitom. Pred četrto stoletja (v času torej, ko so bila pokopana tam trupla) je bila tam ena sama njiva, last Franceta Tometa, zato so jo imenovali Tometova njiva. Svet je prodat. Čez njivo je vodila steza v bližnje gozdove, kjer so bili partizani... To so podatki, ki jih je prinesel ljubljanski Dnevnik (v petek, 31. maja in v soboto, 1. junija 1968).

Razume se, da je to nepričakovano odkritje množičnega pokopališča v Dravljah ljudi razburilo. Saj so Ljubljanci dobro vedeli, da pred odhodom domobrancev iz Ljubljane tu nihče nikoli ni pokopaval mrličev.

Tudi ljubljanski aktivisti so bili vznemirjeni. Buldozer je vrgel v javnost dolgo prikričan zločin. Kdo bo pa verjel, da strokovnjaki, ki so znali ugotoviti starost izkopanih okostij, ne bi znali ugotoviti, ali je lobanja, ki je kazala poškodbo v obliki udarca s puškinim kopitom,

bila poškodovana šele leta 1968 z buldozerjem ali pa je bila pred 23 leti pobita s puškinim kopitom.

Tajiti odkritja množičnega morišča ni bilo mogoče. Zvrniti odgovornost za te lobanje, ki jih je bila polna njiva, na domobrance tudi ni bilo mogoče. Ljudje so vedeli, da so prav partizani imeli navado svoje žrtve do nagega sleči, preden so jih usmrtili.

Kako so rešili to zadevo z okostji?

Prva skrb je bila ta, da se prepreči nadaljnje samostojno delo strokovnjakov. Vsak normalen človek bi pričakoval, da bodo prepustili vso zadevo strokovnjakom, obenem pa poklicali še sodnijske izvedence, da začnejo preiskavo o tem, kdo je pobil in na tisti njivi tako plitvo in površno pokopal toliko nagih trupel.

Vso stvar so vzeli v roke aktivisti in sicer tovariš Edo Brajnik s partizanskim imenom „Štefan“. Kakor je zapisal Edvard Kardelj (Jesen II, str. 41) je Edo Brajnik bil ustanovitelj likvidatorskega odreda OF, to je ustanovitelj VOS-a. Bil je glavni likvidator v Ljubljani in okolici, odgovoren za umor dr. Lamberta Ehrlicha in bana dr. Natlačena, kot piše v njegovo pohvalo isti Edvard Kardelj.

Zbrali so se torej nekdanji aktivisti NOB (Narodnoosvobodilne borbe) in se dogovorili o ukrepih, ki so potrebni za razjasnitev skrivnosti neprevidno izkopanih okostij. Sklenili so, da je treba predvsem zasuti järke, v katerih je buldozer vrgel na svetlo kosti. Potem pa bodo aktivisti s skupnimi močmi pomagali strokovnjakom pri ugotavljanju identitete odkritih trupel. Sodelovali bodo tudi člani OZNE (!), sodno-medicinski inštitut, muzej ljudske revolucije Slovenije, sploh vsi, ki jih bodo aktivisti poklicali na pomoč. Torej cela armada raziskovalcev identitete trupel in povzročiteljev morije na Tometovi njivi v Dravljah. Cela armada raziskovalcev pod vodstvom in kontrolo nekdanjih morilcev!

Nekdanji vodilni aktivist in glavni likvidator na tem območju, Edo Brajnik, pa je v ljubljanskem Dnevniku takole poučeval in pomirjeval razburjeno ljubljansko javnost: „Ni rečeno, da so v teh grobovih samo Ljubljancani, lahko so tudi drugi ljudje... Predvsem bi želel, da smrtni ostanki, ki so jih našli v Dravljah, ne bi povzročili razprtij med občani v Dravljah. Čas celi rane, otroci niso krivi za tisto, kar so počeli njihovi očetje. Zato moremo biti strpni in pustiti strokovnjakom, da skušajo ugotoviti, kdo so bile žrtve, s pomočjo zgodovinskih arhivov pa skušati podpreti izsledke strokovnjakov.“

Če bi na Tometovi njivi bile žrtve domobranske „črne roke“, ne bi bilo treba nobene komisije strokovnjakov, ne bi bilo treba pomoči nikogar. Vsa Ljubljana in vsa Slovenija bi takoj zvedela, kdo so žrtve in kdo je odgovoren za njihovo smrt. Edo Brajnik ne bi priporočal strpnosti. Vsi časopisi, vsi govorniki v radiu in televiziji bi razpihali ogorčenje proti domobranskemu zverinstvu. Aktivisti NOB ne bi dali zasuti jarkov, v katerih je buldozer razkril okostja, z vso vnebo bi še naprej razkopavali Tometovo njivo, da se čim bolj razkrinkajo zločini „izdajalcev“. Nihče ne bi prekinjeval dela strokovnjakov pod pretezo potrebe po natančnejši preiskavi. Ne bi bilo nobenih dvomov o tem, ali izvirajo poškodbe na lobanjah od udarcev s puškinim kopitom leta 1945 ali od udarca z buldozerjem leta 1968.

Takih „Tometovih njiv“ je še veliko, najdejo se po vseh krajih Slovenije, četudi niso vedno prave njive, ker so partizani „sadili“ trupla svojih žrtev v vse gošče in grape, vrtače in brezna. Zato ni vsako truplo, ki pride na tem ali onem kraju na dan, že dokument krvoločnosti domobranske „črne roke“!

Še najmanj pa so dokument krvoločnosti „črne roke“ pohabljeni, iznakažena trupla.

Če bi domobranci imeli navado pohabljati svoje žrtve, domobranska komanda ne bi dovoljevala svojcem usmrčenih, da jih pokopljejo. Pa je dovoljevala. To priznava v svoji knjigi sam Vidic. Partizani pa so svoje žrtve velikokrat strahovito mučili. Poznamo še živeče priče, ki so kot partizani bili prisiljeni sodelovati pri mučenju nedolžnih ljudi in so prav radi grozodejstev, ki so jih videli pri partizanih, prestopili k Vaškim stražam ali k domobrancem. Mnoge družine v Sloveniji še danes zastonj čakajo na dovoljenje, da bi iz zapuščene njive ali iz gozda prenesle ostanke očeta ali brata in ga pokopale kot se človeku in kristjanu spodobi. Zakaj ne smejo odkopati teh trupel? Ker bi se spet razkrinkala zverinskost ubijalcev!

V VSEJ OBŠIRNI VIDIČEVI KNJIGI NE NAJDEMO ABSOLUTNO NOBENEGA PISANEGA ALI NEPISANEGA DOKUMENTA, NOBENE ŽIVE ALI VSAJ MRTVE PRIČE, NA PODLAGI KATERIH BI BILO MOŽNO ZVEDETI:

ZA IME VSAJ ENEGA OD ČLANOV „ČRNE ROKE“,
ZA IME VSAJ ENEGA OD VODITELJEV „ČRNE ROKE“,
ZA VSAJ PRIBLIŽNO ŠTEVILO ČLANOV „ČRNE ROKE“.

Da komunistični uradni zgodovinarji nimajo niti enega takega dokumenta in niti ene take priče, je razvidno iz njihovih zmedenih in popolnoma nasprotujočih si izjav. Eden piše (D. Marolt v mariborskem Večeru, 28. junija 1975), da je „črna roka“ bila le „krinka“, ki so se je posluževale likvidatorske skupine. Drugi trdijo, da je bila organizacija, ne pa zgolj krinka (npr. Snuderl; Dokumenti ljudske revolucije). Eni trdijo, da so jo ustanovili Nemci (Snuderl, Pirkovič Ivo); drugi, da vsaj v Ljubljanski pokrajini ni imela zvezi z Gestapom (Vidic). Enkrat Vidic trdi, da so „okupacijske oblasti pustile proste roke domačinom zločincem, saj so mislili, da nas bodo tako laže obvladali“, drugič spet ve povedati, da so Nemci krotili krvoločnost „črnorokev“ (str. 20). Dejansko torej nič ne vedo o „črni roki“. Vedo samo to, da so se vsaj z letom 1944 začeli tudi ilegalni umori najbolj nevarnih terencev in terenk; da se je na truplu te ali one žrtve našel listek z narisano ali napisano črno roko ali da je kdo dobil grozilno pismo s podpisom „črna roka“.

Absolutno nič drugega. Težko je najti v slovenski in celo v svetovni literaturi delo, v katerem bi avtor tako obširno in tako prepričljivo dokumentiral absolutno pomanjkanje kakršnekoli veljavne dokumentacije o kaki svoji trditvi, kot se je to posrečilo Jožetu Vidicu v njegovem spisu o „pošastni črni roki“.

In tu imamo spet priliko občudovati „zlato svobodo“, ki jo imajo uradni zgodovinarji glede manipuliranja z zgodovinskimi dejstvi.

Čeprav nimajo niti enega veljavnega dokumenta, s katerim bi mogli dokazati vsaj enemu protikomunističnemu borcu, da je bil član „črne roke“ (posebno Vidic); vedo, da so „črnoroki bili zločinci iz vrst izprijenih delomrznežev in fanatikov, ki jih je v njihovih zločinih močno podpirala Cerkev“ (uradni profesor zgodovine Ivan Križnar v Večeru 28. junija 1975); vedeli so, da „je ta tolpa sestavljena iz nekaterih dezertarjev in skrivačev, velik del pa iz domobrancev“ dr. Maks Snuderl); vedo, da „so bili med črnoroki številni duhovniki, predvsem bojoviti kaplani, kaplan Peter Križaj na Urhu, kaplan Anton Šinkar iz Mirne peči, kaplan Franc Malovih, duhovniki na Lisičjem pri Ljubljani itd.“ (Vidic Jože); vedo, da „okrog 95 odstotkov zločinov črne roke gre pripisati domobranski črni roki; da so pri domobranski črni roki imeli „glavno besedo zagrizeni klerikalci z duhovščino na čelu, v četniški črni roki pa študentje in bivši jugoslovanski oficirji“ (Vidic Jože).

Je pijan Ljubljanec v ljubljanskem stadionu začel zabavljati čez črnomeljčane: da so izmed vseh Belokranjcev najslabši tipi; da se 70%

od njih ukvarja z žeparstvom, ostali pa so goljufi in nasilneži; da jih najdeš na vseh koncih in krajih stadiona pomešane med druge ljudi; da je ta in ta Črnomeljčan v stadionu temu in temu Mariborčanu v stadionu izmaknil denarnico, itd. Pa se oglasi Črnomeljčan, ki je sedel poleg tega pijanega Ljubljana, in ga pobara: „Tovariš, poznaš morda po imenu in po obrazu kakega Črnomeljčana navzočega v stadionu?“ Ljubljana: „Nobenega. Še nikoli nisem bil v Črnomlju in tudi sicer nimam in nočem imeti nobenega stika s temi zločinskimi tipi!“ Črnomeljčan: „Pa vsaj poznaš znake, po katerih je možno razlikovati Črnomeljčane od Ljubljana ali od drugih Belokranjcev?“. Ljubljana: „Kdo jih bo ločil od drugih, ko pa se nalašč tako oblačijo kot vsi drugi, ker se bojijo, da bi jih kdo prepoznal!“. Črnomeljčan: „Škric ljubljanski, ti nesramni, kako si upaš trditi, da so Črnomeljčani zvečine žeparji, da jih je dosti vsepovsod po stadionu, da je ta in ta od njih v stadionu okradel tega in tega Ljubljana ali Mariborčana, če ne poznaš niti enega Črnomeljčana in niti ne ločiš Črnomeljčanov od drugih ljudi. Sam sebi ne verjameš, pa bi rad, da bi ti verjeli drugi!?

Tako nekako je z Vidicem Jožetom. Ne pozna niti enega protikomunističnega človeka, absolutno nobenega, o katerem bi mogel zagotovo reči: „Ta je bil član tiste strašne teroristične organizacije.“ Kako naj ga Vidic pozna, če ga ni poznala niti nemška obveščevalna služba, niti obveščevalna služba OF. Pa nič zato! Vidic Jože ima Aladinovo čudežno svetilko. Ob luči te svetilke spiše debelo knjigo „Po sledovih črne roke“ in v tej knjigi objavi imena župnikov, kaplanov, salezijanskih redovnikov, domobranskih oficirjev in navadnih vojakov, četniških oficirjev in vojakov, ki naj bi bili vsi člani tiste strašne organizacije, imenovane „črna roka“. Njegova čudežna svetilka mu pokaže celo take člane „črne roke“, ki so umrli mesec dni ali več, preden je sploh obstajala „črna roka“. Piše, da sta bila člana „črne roke“ kaplana Šinkar in Malovrh, čeprav na drugem mestu sam zatrjuje, da se je domobranska „črna roka“ pojavila šele meseca novembra 1943. leta, plavogardistična „črna roka“ pa šele decembra 1943. leta (medtem ko sta bila kaplana Šinkar in Malovrh likvidirana v Kočevju že oktobra 1943. leta.). Ne pozna ne on, ne kdo drug, niti enega člana „črne roke“, ne pozna niti enega od voditeljev, pa ve povedati, da se je črna roka delila v domobransko in plavogardistično. Vsak pošten zgodovinar bi se takih zgodovinskih spodrsrljajev sramoval, uradni zlagatelji „zgodovinske resnice“ pa uživajo tako neomejeno svobodo potvarjanja zgodovinskih dejstev, imajo tako neomejeno zaupanje v zaslombo režima in v poneumljenost bravcev, da jih take zgodovinske neskladnosti nič ne vznemirjajo.

Take pošastne, krvoločne, po vsej Sloveniji razpredene domobranske ali četniške teroristične organizacije z imenom „črna roka“ v okupirani Sloveniji nikoli ni bilo. Vsa leta vojne in trideset let po vojni ni nihče nič vedel o kaki taki „črni roki“. To poudarjajo tudi drugi ocenjevalci Vidičevega dela. „Gre za del zgodovine“, piše npr. D. Marolt, „ki je bila do te knjige (do Vidičeve Po sledovih črne roke) več ali manj neznana“.

Če pa je bila taka „črna roka“ do Vidičeve knjige neznana, je absolutno gotovo, da je Vidic ni odkril, ampak si jo je izmislil ali jo je iz različnih zgodovinskih dejstev samovoljno sestavil. Vidičeva „črna roka“ je v mnogočem, v zgradbi proizvod njegove domišljije, ne pa zgodovinska stvarnost. V leposlovju je tako ustvarjanje zgodovinskih pojavov dovoljeno. Tak proizvod domišljije se imenuje v leposlovju fikcija. V zgodovino-pisju pa se taka domišljajska ustvaritev imenuje mistifikacija ali „zgodovinska potvorba“ ali enostavno „zgodovinska laž“.

V katerikoli resnično demokratični državi bi Vidic bil lahko pozvan pred sodišče in bi bil brez dvoma obsojen kot brezvesten obrekovalec.

Vsa njegova „dokumentacija“ o povezavi dr. Cigana in drugih salezijancev s „črno roko“ je kot milni mehur, ki se ob količkaj resnejši analizi razblini v nič. Niti obstoja kake take „črne roke“, kot jo on opisuje, ne more dokazati. Kako naj potem dokaže sodelovanje dr. Cigana in drugih salezijancev s to „črno roko“.

V vsej njegovi „dokumentaciji“ o Ciganu ni niti enega resničnega dokumenta. Vsa tozadevna dokumentacija sestoji iz nekaj neoverovljenih izjav neoverovljenih ali celo brezimnih prič, pa še te govorijo o čisto drugih rečeh, ne pa o tistih, ki bi jih Vidic moral dokazati. Toda v državi, v kateri je vsa zakonodaja in vse sodstvo predvsem orodje za vzdrževanje diktature „napredne“ manjšine (ki se imenuje „ljudstvo“) nad večino državljanov, si uradni zgodovinar lahko privoščiti še hujše klevete, pa se mu ni bati ne obtožbe ne obsodbe, dokler ostane „na liniji“. In Vidic je vsekakor na liniji.

(Bo še)

JUNIJSKE PROSLAVE NAŠIH JUNAKOV

Naravni zakon je, da čas celi rane, leta, ki beže, tonejo in zatonejo v pozabi, dogodki iz prejšnjih dni bledé in zbledé v spominu — slovenskih domobrancev borba in mučeniška smrt pa dobivajo vsako leto jasnejšo podobo in njih imena zadobivajo iz leta v leto večji in resničnejši blesk.

Ko govorimo o domobrancah, mislimo na vse tiste borce, ki so junaško vstali in padli v prvih, brezupnih mesecih komunistične revolucije; v mislih so nam vaški stražarji in legionarji smrti; pod tem imenom zaobsežemo vse protikomunistične borce iz Slovenske, Narodne in Sokolske legije, Narodne straže na Primorskem, slovenske četnike na štajerskem in Gorenjskem; vse slovenske ljudi, ki so v vojnih in povojnih letih strahot ostali zvesti domu in so „dom branili“!

V pojmu „Domobranec“ gledamo skristaliziran lik borca za človekovo in slovensko svobodo. Ljudski čut in ljudska raba so povzdignili to ime med najvišje simbole slovenstva.

Naš Karel Mauser je že pred nekako tridesetimi leti zapisal o njih tisti prelepi stih — ki nam v pričujoči številki služi za naslov uvodni pesmi — iz katerega zasije čista resnica, da so bili „Z ZLATOM IN S KRVJO OBLITI.“

Njihov zlati obstret slovenskih in krščanskih mučencev je tisti, ki iz leta v leto zmaguje naravni zakon pozabe in množi vrste njihovih častilcev.

To izpričujejo tudi letošnje spominske svečanosti širom sveta, kjer koli živi in utriplje slovensko srce.

V naših dnevnih in tedenskih listih smo imeli priliko brati obširna poročila o tem, zato se naše glasilo omeji v nekaterih primerih le na kratko beleženje.

Slovenci v Argentini so se zgrnili na osrednjo proslavo v Slovenski hiši na Ramón Falconu, v nedeljo 4. junija. Slovesna maša z monsinjorjem

Antonom Oreharjem na čelu, pridiga, ki nas vedno krepi in bodri, globoki govor dr. Marka Kremžarja pod geslom „Bodimo priče!“ in pretresljiv odrski prikaz, poimenovan „Teharje — in vi stojite?“ so bile vrhunske točke te skupne proslave argentinskih Slovencev.

Po krajevnih domovih pa se je vrstil niz teh prireditev skozi celi mesec junij in je segel celo v naslednji mesec.

SLOMSKOV DOM v Ramos Mejia jih je slavil pod geslom „Živite in umrite za slovenstvo“ v soboto 24. junija;

NAŠ DOM v San Justu se jih je spominjal v nedeljo 25. junija po slovenski maši in z govorom Toneta Mizerita;

SLOVENSKA PRISTAVA v Moronu jih je počastila z odrskim prikazom, ki je navzoče pretresel in jim poglobil njih protikomunistično prepričanje. Postavila ga je na oder večča roka Miha Gaserja. To se je zgodilo na prvo nedeljo v juliju.

SLOVENC V MENDOZI so izbrali za ta spominski dan isto nedeljo, to je, 2. julij. Pri maši jim je govoril g. Jože Horn.

SLOVENSKI DOM v San Martinu jim je izkazal čast in svoje globoko spoštovanje pri maši in proslavi na nedeljo 18. julija.

PRED SPOMENIKOM osvoboditelja Argentine, generala SAN MARTINA, pa so na dan 4. junija, predstavniki slovenskega rodu v Argentini, položili ob spominu na naše junake, borce za svobodo, prekrasen venec kot simbol njih prelite krvi. Ob tej priliki je Tomaž Debevec primerno opozoril na stične točke slovenskih in argentinskih borcev proti komunistični tiraniji.

SPOMINSKI DAN V CLEVELANDU

DSPB v Clevelandu je tudi letos pripravilo lep spominski dan za vse tiste, ki so izgubili svoja življenja v boju z okupatorjem in komunizmom, zlasti pa še za vrnjene in pobite domobrance, četnike in druge protikomuniste. Spominke svečanosti so bile v nedeljo, 28. maja 1978 dopoldne pred lurško votlino na Chardon Rd. in popoldne na pokopališču Vernih duš. Na obeh krajih je bila udeležba izredno velika, ne samo starejših Slovencev in Slovenk, ampak tudi mladine. Dopoldne se je spominška svečanost začela s sprevedom skozi drevored do lurške votline, kjer je daroval sv. mašo č. g. dr. Krajnik, ki se je po evangeliju v pridigi v izbranih besedah spomnil slovenskih žrtev komunizma. Popoldne pa so na pokopališču Vernih duš opravili molitve za rajne duhovniki: dr. Krajnik, Božnar in Simčič. Po opravljenih molitvah se je vsa izredno velika množica rojakov podala na grobove Karla Mauserja, dr. Mihe Kreka, Marjana Jakopiča in obeh v Vietnamu padlih slovenskih fantov-vojakov ameriške vojske.

Ta spominski dan je znova pokazal, kako živ je še po triinidesetih letih spomin na pobite junake. In dokler bo ta spomin med nami tako živ, kot so pokazale letošnje spominke svečanosti v Clevelandu in tudi drugod, lahko z zaupanjem zremo v prihodnost.

—o—

Zórna pač skoraj pomlad zasije deželi slovenski,
naših junakov tedaj spolnjene bodo želje! (Po Stritarju)

(Po Stritarju)

TRIINTRIDESET LET JE MINILO

V Clevelandu je v nedeljo, 21. maja 1978, slovenska mladina počastila pobite junake s posebno mladinsko spominsko prireditvijo. Ob tej priložnosti je imel pri spominski sv. maši č. g. Jože Božnar tako pomemben in globok govor, da se nam zdi prav, da ga objavimo v našem glasilu in se ob tej priložnosti njemu in clevelandski mladini iskreno zahvalimo za to lepo počastitev naših pobitih junakov.

Danes je praznik svete Trojice ki je največja skrivnost naše vere. Bogoslužna branja so zelo lepa in pomenljiva za nas. S polnim razumevanjem govorijo o človekovi usodi: kako je človek z grehom izdal zaupanje, ki ga je Bog imel vanj; o njegovi nezvestobi v pokorščini, h kateri ga je Bog poklical in o zavrnitvi božje ljubezni.

V njih se zrcali tudi ljubezniva božja dobrot, njegovo usmiljenje in odpuščanje, ki ga je izkazal svojemu izvoljenemu ljudstvu. Berila tudi poudarjajo, da Bog hoče, da njegovi otroci živijo v medsebojni ljubezni, ki se razodeva v slogi in miru. V njih je toliko zlatih nauk, o katerih bi se splašalo premišljevat.

Poleg vsega je pa še poseben razlog, zakaj smo se zbrali k temu bogoslužju. V teh dneh se spominjamo tistih žalostnih dni iz maja 1945 leta, ki so videli konec vojne v Evropi, in tistega velikega finala, ki ga mi smatramo za največjo žalostno v vsej zgodovini slovenskega naroda. Skoro 12.000 mladih slovenskih fantov in deklet, nedolžnih v vsakem pogledu razen v tem, da so verovali v Boga in ljubili svojo domovino, je bilo vrnjenih in pobitih brez vsake obsodbe. Njihovi nasprotniki so v svoji premoči storili vse, da bi bila njihova imena za vedno pozabljena.

Med te morije se je drugi val zločinov odvijal po slovenskih mestih in vaseh. Tisoči drugih so postali žrtve komunistične revolucije v Sloveniji. Nobeden izmed njih ni imel priložnosti, da bi se zagovarjal, sploh jim niso povedali, zaradi kakšnih zločinov morajo v smrt. Nič ni takrat pomenilo, če je bil kdo delavec ali kmet, izobraženec ali kulturnik, mlad ali star, mož ali žena. Umirali so, ker v globini svojih src niso mogli odobravati zmore.

Triintrideset let je že poteklo od tistih strašnih dni. V Sloveniji je na površju vse mirno in tiho. Mladi gozdovi so že zdavnaj prerasli in zakrili množične grobove pomorjenih. Voda v studencih ni več pobarvana z njihovo krvjo, tudi kraške jame ne bruhaajo več njihovih kosti, človeški spomin pa ve, kje so skriti, in čaka dneva odkritja in odrešenja.

Nikjer v Sloveniji ni uradno priznано, da so vsi ti tisoči mrtvi, le pogrešani so neznano kje. Nihče javno ne govori o njih, pa vsi vedo zanje, ko pride njihov letni čas. Samo na nekaterih nagrobnikih se z zlatimi črkami vklesana imena pobitih, katerih trupa počivajo v neposvečeni zemlji.

Videl sem Zgornji Žagarjev nagrobnik z imeni štirih fantov: Franca, Lojza, Jožeta in Toneta, ki so umrli obenem na isti skrivnostni način. In na drugem koncu je Grampovčnikov, ki tudi nosi imena štirih fantov iz istega leta. Spet drugi ima imena Kuzmanovih: očeta in njegovih treh sinov. Lahko greš od kamna do kamna in šteješ vse tiste, ki so tako nenadno mladi pomrli. Kot pred praznikom vernih duš, bodo tale čas ženice šle na pokopališče čistit grobove, polagale bodo rože v spomin pobitih, pa jih nihče ne bo vprašal, zakaj to delajo, ker to je neizrekljiva skrivnost, za katere ve vsak, pa si je nihče ne upa povedati na glas.

Pri ženskem vhodu farne cerkve v Polhovem gradu, na levi strani, visi spominska plošča z imeni vseh 78 fantov in mož, ki se niso vrnili iz prve svetovne vojne. Mnogokrat mislim, da, kadar bodo postavljali ploščo

vsem žrtvam komunistične revolucije v polhograjski dolini, bo morala biti dvakrat večja od prve, da bo mogla sprejeti vsa imena zavratno pomorjenih.

Ko sem bil še otrok in ministrant v farni cerkvi, sem videl v cerkvi samo v črno oblečene postavbe mož in žena. Pred mašo in po maši sem jih izza zakristijskih vrat gledal, ko so kot upognjene sence hodili med grobovi in se z njimi pogovarjali. S strahom sem jih gledal kot prikazni iz otroških pravljic. Nihče mi ni takrat razložil, zakaj so vsi tihi in v črno oblečeni.

Danes vem, zakaj je zgornji Zagor vedno tako upognjeno hodil čez vas. Za poštenjaka je veljal daleč naokrog, tega mu niso mogli ukrasti! Danes razumem, zakaj je bilo tedaj tako malo nasmeha na obrazih mladih žena in deklet, ni bilo več fantov in mož. Danes vse to jasno vem in hudo mi je pri srcu za vse tiste, ki se jim je storila krivica. Najhujše pa je to, da morajo še danes nositi vsak v svojem srcu te strašne resnice.

Velika krivica je bila storjena vsem očetom in materam, ki so izgubile svoje sinove, krivica vsem mladim ženam in njihovim otrokom, ki so izgubili moža in očeta, in so zaradi svojega prepričanja še danes zapostavljeni pri delu, pri izbrazbi in ovirani pri izpolnjevanju verskih dolžnosti.

Največja krivica je pa v tem, da se resnica še danes ne sme javno pisati in govoriti.

Naj še tako prikrivajo dejstva in potvarjajo resnico onih dni, ne morejo mimo, da je bila prelita nedolžna kri, da je bila po krivici ukradena čast in dobro ime nedolžnim ljudem, da je bila pravica prvič v naši slovenski zgodovini tako množično poteptana.

Triintriideset let je minilo od tistih časov. Zopet prihajajo iz Slovenije v kulturo zavite ponujene roke. Prihajajo z blagoslovom ljudi, ki so med vojno ovajali sovražniku slovenske narodnjake in kulturne ustvarjalce, da jih je sovražnik zapiral in streljal in vlačil v koncentracijska taborišča v Nemčijo in Italijo; ljudje, katerim je pomenila kultura ropanje, podiranje in zažiganje narodnih svetinj; ljudje, ki so odobravaje vedeli za streljanje zavednih slovenskih pisateljev, pesnikov in duhovnikov in tedaj niso protestirali. Danes z odobravanjem pošiljajo kulturnike, da bi nas s pesmijo in plesom uspavali in omajali v nas, kar je še trdnega ostalo po triintriidesetih letih.

Res je, da tudi sami delamo napake, za katere bi nam moralo biti resnično žal, a tako daleč pa nismo prišli, da bi pozabili na naše mučence in bi iz osebnega koristolovstva pokopali vse, kar nam je bilo doslej najsvetejše. Prav nič ne sovražimo ljudi, ki prihajajo med nas, niti ne sovražimo tistih, ki nam jih namenoma pošiljajo, sovražimo pa laži, s katerimi hočejo s kulturo zakriti resnico, mrzimo neiskrene nagibe odgovornih, ki hočejo sejati razdor med nami v svetu.

Svobodna Slovenija v svetu ponujene roke ne more sprejeti, ker iz skušnje ve, da je to vedno v škodo resnici. Resnica je od Boga in Boga ne moremo zatajiti, kakor tudi ne tistih, ki so dali svoja življenja Zanj in za domovino.

Resnici na ljubo pa moramo priznati, da je med nami nekaj takih, ki pravijo, zakaj pogrevati stare reči? Ali ne bi bilo bolje pozabiti na to, kar je bilo in skušati graditi iznova. Na žalost moramo odgovoriti, da se zelo motijo v svojih mislih. Govorijo iz lahkovernosti, ker so se iz enega ali drugega razloga dali pregovoriti, da je bolje tako. Nočejo razumeti, da dokler nedolžnim ni vrnjeno njihovo dobro ime, ni pogojev za pogovore in prijateljstva. Ne obsojamo jih. Sami pa vemo, da je zarota molka največja zaveznica brezbožnega komunizma, ki prav v teh dneh strahotno rovari po svetu z morijo in teptanjem človekovih pravic, ki so jih tudi oni podpisali, pa se zato nič ne zmenijo.

V sami domovini komunizem že nad 33 let ruši tisočletna verska izročila in slovensko krščansko kulturo. Če bi mi danes molčali o komunizmu

in njegovi nevarnosti, bi bil to greh zoper ljubezen do Boga, do naših trpečih bratov in sester v Sloveniji in do vsega, kar je lepega in svetega. Naše poslanstvo je, da razkrivamo njegove laži in prevaro, da vedno in povsod znamo govoriti resnico, da zahtevamo pravico za tiste, kateri morajo molčati in za tiste, ki so bili brez krivde pomorjeni. Samo s temi smo lahko povezani, samo njihovo roko lahko sprejmemo, ker ti so resnični pričevalci zvestobe Kristusovi Cerкви in slovenskemu narodu. Zaradi njih, zaradi ponižanih v domovini ter zaradi resnice, ki je noben čas ne more spreminiti, ne moremo sprejeti ponujene roke. In če nam bo kdo očital, da uganjamo politiko, kar je silno lahko reči, mu mirno odgovorimo z besedami škofa Ržmana, ki je tudi moral dati odgovor na ta očitke in je radi tega veliko pretrpel: „Boj proti brezbožnemu komunizmu ni politika, ampak verska zadeva, saj se tiče vere v Boga, torej najbolj osnovne resnice vsake vere, posebno še krščanske.“

Ko smo danes zbrani v molitvi za vse žrtve brezbožnega komunizma, molimo tudi zase in tukajšnjo slovensko skupnost, da nam Bog da zvrhano mero dejanske ljubezni, da bomo znali živeti v složnosti in miru med seboj. Molimo, da bomo znali odpustčati napake in pogrške, da bomo vedno pripravljeni boriti se za resnico in žrtvovati vse drugo, kar bi moglo priti med njo in nas.

Četudi so med nami različni pogledi, stojmo trdno v rečeh, ki so naša skupna dediščina, ker samo tako bomo s čisto vestjo izročili pričevanje resnice mlajšemu rodu.

Skušajmo sodelovati in si prizadevati v rečeh, ki nas družijo v službi resnice. Vedno pa naj velja načelo, več kot tisoč besed velja dober zgled medsebojnega spoštovanja in ljubezni. V spomin tistih, ki jih ni več in v spomin mnogih, ki danes krivično trpijo, moramo to storiti in tako živeti.

Bodimo priče

V nedeljo 4. julija smo bili v Slovenski hiši. Sveta maša za rajne žrtve revolucije, polaganje venca pred njihov spomenik, pesem „Oče, mati“, vse je globoko vplivalo na navzoče in jih pripravilo na važen dogodek: biti navzoč pri vsakoletni domobranski proslavi. Govor dr. M. Kremžarja je bil kot buditelj vesti o naši nalogi: BITI PRIČE.

Prepričan sem, da se je vsakdo, ki je bil takrat v dvorani, v tišini izprašal vest in skušal najti odgovor na tisti tihi, a vztrajni in tako potrebni: IN JAZ?

In jaz, kako bom dajal odgovor pred Njim in pred njimi o izvršitvi svoje naloge? Naloge, ki sem jo skupaj z njimi prevzel nase, in bil pripravljen zanjo dati vse, tudi življenje, če bi bilo potrebno. Seveda, tega ni bilo treba, in zato sem danes tukaj in na tej proslavi.

Vsak sem si je najlaže dajal odgovor.

Prikaz: Teharje, in Vi stojite? je bil pretresljiv.

Res, mnogim je bilo težko, ko so zopet obujali težke spomine, in rane, ki so bile že skoraj zaceljene, so se znova odpirale. Nekatere sem slišal, ko so govorili: Kaj mislijo, da bomo vedno obujali te spomine, da ne bomo nikdar pozabili na to, kar je bilo?

Ali se ne zavedajo prireditelji proslav, da so živci mnogih ljudi že zelo oslabele in več ne morejo prenesti teh spominov?

Prosim vas, ne odnehajte v tej nalogi. Pomislite na nas, mlajši rod, ki potrebuje vaših pričevanj. Ni vse v knjigah, kot mnogi mislite. Prosim,

z odkritim srcem poglejte vedno večjo skupino otrok, zrastlih iz družin, ki so imele iste cilje in mišljenja kot vi in jih je danes sram govoriti slovensko.

Žalostno gledam na vas, idealiste, ki ste nam dali vse. Skupaj z njimi, katerim danes posvečamo proslavo, ste bili pripravljeni iti v trpljenje in smrt. Prestali ste vrnitev, taborišče, begunstvo. Nikoli vam tega ne bomo mogli povrniti, a prosim vas: Ne odnehajte!

Nikar nas ne pustite, da govorimo kasteljansko, češ „saj vam laže teče“. Nikar nam ne pripovedujte, da se doma vse spreminja, da je danes že drugače in da greste domov samo na obisk. Vemo, kaj za ta obisk plačate poleg voznega listka: MOLK. In ko ga plačate, ga plačate za vedno. Priznajte njih, ki so danes po nasilju in krivici na oblasti.

Zato, ni dosti, da delate in se zgarate v naših domovih in organizacijah; ni dosti samo spomenik in spominska stena v Slovenski hiši. Biti moramo žive priče. Če utihnemo, naš obstoj tukaj nima več pomena. Skupaj delajmo in zmaga bo naša!

Helena Loboda, učenka slov. tečaja, Buenos Aires

DOMOBRAVSKA PROSLAVA V SREDNJEŠOLSKEM TEČAJU

Vsako leto se Slovenci spominjamo padlih junakov, zato smo tudi mi, učenci srednješolskega tečaja, pripravili preprosto, a lepo proslavo.

Vsi skupaj smo zapeli koračnico „Oče, mati“. Potem je imel govor sošolec Milan Magister. Povedal nam je sledeče: „Mesec junij. To je mesec v katerem se vsi Slovenci, razkropljeni po vsej svetovni obli, spominjamo naših padlih domobrancev, ki so bili žrtve brezbožnega komunizma.

To so bili zavedni Slovenci, ki so se borili za domovino, za narod in za Boga. Njihovi nasprotniki, brezbožni komunisti so po njih vrnitvi kruto postopali z njimi, mučili so jih do smrti na vse mogoče načine. Neznadnje so jih zmetali v jame, tako so padali drug za drugim v te skupne ncravne grobove. Šli so v smrt brez strahu, brez vpitja, nekateri molče z molitvijo na ustnicah, drugi pojoč pogumno in mogočno slovenske koračnice. Veliko so pretrpele tudi žene, matere in otroci in veliko solza je bilo prelitih zaradi tega krutega, neusmiljenega rodomorja.

Komunisti so se v Sloveniji pojavili kot „Osvobodilna Fronta“, to se pravi kot volk v ovčjem kožuhu. Na svojo pest so začeli pobijati glave slovenskih organizacij z izgovorom da so ti ljudje izdajalci slovenskega naroda, toda kmalu so Slovenci sprevideli, da to ni boj za svobodno Slovenijo in so se zato, da bi zaščitili svoja življenja in svoje imetje, začeli združevati; tako so nastale Vaške Straže. Po razpadu Italije so se te Vaške Straže zatekle v grad Turjak, misleč, da se bodo tam lahko uspešno branile; ker so pa partizani dobili v pomoč italijanske topove, so z njimi grad zrušili, pobili ranjence in zajeli veliko število fantov in mož.

Gral. Leon Rupnik je nato zbral preostale vaške straže in se z drugimi prostovoljci organiziral domobranstvo, ki je bila prva redna vojska. Domobranci so do leta 1945 učinkovito zavračali partizanske napade, osvajali vasi in vzpostavljali nove posadke. Leta 1945. pa so se morali umakniti na Koroško, ker so partizani dobivali preveliko pomoč od Angležev in Rusov, kjer so morali odložiti orožje in so jih nato Angleži s prevaro izročili komunistom.

12 tisoč, 12 tisoč zavednih in pogumnih Slovencev je padlo v tem nečloveškem pomoru. Toda oni so sprejeli to svojo žrtve za narod, za domo-

PISMA UREDNIŠTVU

ŠE NEKAJ K „VDORU V ČRNOMELJ“

Zdi se mi potrebno nekaj opomb in popravkov k omenjenemu opisu, ki ga je napisal prijatelj Rudi Bras v Vestniku št. 3-4-5/78. Predvsem se mi zdi potrebno poudariti odsotnost stotnika Meničanina, poveljnika IV. udarnega bataljona, ki je bil tiste dni na kratkem bolezenskem dopustu. Bras pomotoma navaja II. bataljon. Bolj kot to, pa je bil naš bataljon znan kot Šentviški. Prijatelj Božo Stariha omenja v svojem popisu „Črnomelj — 13. novembra 1944“ v Vestniku 1-4/76., da je bil stotnik Meničanin takrat že mrtev, kar je tudi pomota. Meničanin je skoro mesec dni po črnomeljskem pohodu padel blizu Knežje vasi pod Opčinami pri Trebnjem 4. decembra.

Ob tej priliki naj omenim razne pomote, ki se nanašajo na isto snov, to je, na črnomeljsko akcijo. Od takrat je poteklo skoro 34 let in udeleženci te se iz leta v leto staramo, spomin na preteklost pa nam blede. Zelo prav pa je, da dogodke osvetlimo od raznih strani borci, ki smo to preživeli. Pri tem je treba poudariti tudi dejstvo, da se različnim udeležencem zdijo razni momenti važni, mnogo kar pa bi bilo za bodočega zgodovinarja pomembno pa izpustijo. Škoda, da pokojni polkovnik Vule Rupnik ni o tem kaj napisal. Prav bi bilo, da bi tudi polkovnik Emil Cof, poveljnik stiškega bataljona, ki se je tudi udeležil omenjene akcije, napisal svoj prispevek. Pa tudi drugi soborci iz ostalih bataljonov, ki so bili navzoči, bi bili poklicani zapisati svoje vtise o tem, kajti če mi ne bomo pisali resnice o naših borbah, bo pač držalo za pozne rodove tisto, kar so že in kar še bodo napisali uradni „zgodovinarji“ v domovini. Kako pa se kroji zgodovina doma, je pa menda vsakemu znano. Partizanske brigade so nam kazale svoje zaničevanje s tem, da so nam pokazale svoje hrbte, po vojni pa so postale zmagovite, njih poveljniki in komisarji pa „narodni heroji“.

Šentviški bataljon je v črnomeljskem pohodu vodil nemški zvezni oficir Hauptman Schumacher, ki pri nas domobranci ni imel ugleda, čeprav je bil osebno hraber. Bil je več ali manj avanturist. Njegove podvige in predrznost v raznih akcijah so naši fantje plačevali s svojimi življenji in tega so se prav dobro zavedali. Prav zaradi tega sta bila z Meničaninom pogostoma v hudih prepirih. Zdi se, da je prav v tej (črnomeljski)

vino in za Boga. Zato moramo tudi mi spolniti svojo nalogo tako, da ne bomo zamolčali teh dogodkov, ki so napolnili slovensko zgodovino s črnimi listi. Otroci slovenskih staršev v zdomstvu moramo ohranjati slovensko zavednost tako, da bomo uporabljali in ljubili svoj materinski jezik; jezik, katerega so ljubili naši protikomunistični borci in da bomo ostali zvesti vedno in v vsem slovenski skupnosti v svetu.“

Karla in Klavdija Malovrh, Lučka Makovec, Vera Breznikar, Marjan Jakoš in Franci Novak so pripravili skioptične slike o tistih slovenskih pokrajinah, kjer je bilo največ žrtev. Medtem ko so nam oni razlagali te slike, smo poslušali najbolj znane domobranske koračnice.

Nazadnje smo še zapeli pesem „Slovenija v svetu“. Ta slovesnost se nam je globoko vtisnila v spomin.

Metka Kahné, slov. tečaj

akciji in ob odsotnosti našega poveljnika hotel pokazati svoje zmožnosti in prehiteti Rupnikov bataljon, kakor pravilno trdi Bras, pa se je prav zaradi tega vse sprevrglo v tragedijo, tako za Rupnikov, kakor za naš bataljon. Zelo verjetno je ta medsebojni spopad bil odločilen za neuspehi nadaljni pohod v Črnomelj. Gotovo pa je, da so pri vsem tem igrale veliko vlogo tudi vremenske prilike: jutranji somrak pozno jesenskega dne in snežni metež. Na višini nad nami so se pojavile silhete, ki jim zaradi majhne vidljivosti ni bilo mogoče razložiti uniform. Zaslišali smo poziv: „Kdo tam“. Schumacher, ki se je takrat nahajal nekako sredi naše (39) čete, ki je bila na čelu bataljona, je odgovoril: „Partizani“! V ostalem Bras zelo dobro opisuje nadaljni potek dogodkov. Nekoliko pretirana pa je trditev, da naj bi naš bataljon s podporo stiškega pobila skoro vse mitraljezce Rupnikove težke čete. Naših in Rupnikovih je bilo skupaj z ranjenci nekaj desetih, ko so jih znosili k zidanci na jasi pod vrhom hriba.

Oddelek nemških vojakov, ki se je tudi udeležil tega pohoda, se je ob spopadu zatekel v neko kotlino, kar je bilo usodno zanj. Rupnikova težka četa je imela kljub silnemu pritisku našega in stiškega bataljona čas, da je postavila minometalce in pričela metati težke bombe prav za naše hrbte v kotlino, kamor so se nagneti Nemci. To mi je kasneje opisal Silvo Herman, dijak medicince iz 41. čete našega bataljona. Bil je prav takrat v bližini te kotline in v prvem preplahu se je zatekel vanjo, misleč, da je na varnem. Rešilo ga je naključje, da je stal v mrtvem kotu in tako odnesel celo kožo.

V ostalem se je odvijalo vse tako, kakor opisujeta vsak v svojem popisu soborca B. Stariha in Bras, le s to razliko, da mi nismo imeli protitankovske pesti (Panzerfaust). Imeli pa so jo Nemci in nosil jo je že starejši mož. Z Milanom Novakom sva se stiskala za vogalom hiše v predmestju Črnomlja, ko je vozil proti nama lahek italijanski tank. Vezala sva skupaj ročne bombe kolikor sva jih še imela, da bi jih v skrajni sili vrgla podenj. Že omenjenemu nemškemu vojaku se ni nikamor mudilo, čeprav sva ga klicala in priganjala k naglici. Koracal je počasi s svojo protitankovsko pestjo preko njiv, tank pa je kakih 30 metrov pred nama obrnil in izginil za bližnjimi hišami. Morda ni imel niti potrebne municije. Nato sva skupaj še z nekaterimi fanti vdrla v novo meščansko šolo. Bila je popolnoma prazna, le goli pogradi so stali po sobah, po tleh pa sem in tja raztreseni puškini naboji, na stenah pa je viselo nekaj slik komunističnih velmož. Rdeča vojska se je imela čas izseliti. O tem so pozneje krožile različne verzije: naš medsebojni spopad, čigar odmev se je slišal v Črnomelj in alarmiral rdeče, je od vseh najverjetnejši. Drugi, kj bi bil tudi mogoč, ni pa dokazan in so tudi „uradni“ zgodovinarji o njem previdno tiho, je pa tale: Schumacher je bil velik prijatelj in častilec nežnega spola. Imel je več prijateljev, med drugimi tudi operno pevko Mlejnikovo, ki ga je večkrat obiskala v št. Vidu na naši postojanki. Neverjetno ne bi bilo, da je od svojega prijatelja izvlekla podatke o gibanju našega bataljona. Morda si je zaželela vloge slovenske Mate Harry v malem, ko že v svoje pevske zmožnosti ni dosti upala.

Črnomelj je bil ob našem prihodu kakor izumrt. Poleg oddelka, ki ga je vodil Stariha, nas je bilo še nekaj drugih domobrancev tamkaj, med nami tudi stotnik Cof. Prebivalci, sami stari ljudje, so nas z nezaupanjem in s strahom gledali, kako bomo z njimi postopali. Pač posledice komunistične propagande. Fantje pa so jih prijazno pozdravljali in ogovarjali.

Na povratku smo šli spet mimo že imenovane meščanske šole. Iz podstrešja se je že kadilo. Nemci pa so še vedno nosili dračja vanjo. Domobranca nisem nobenega opazil pri tem delu. Dohitel sem stotnika Cofa in mu rekel, naj bi se preprečil požig šole, ker s tem vojne ne bo niti

za trenutek prej konec. Partizani pa bodo po našem odhodu zasedli pač bližnje hiše. Odgovoril mi je, da je že protestiral pri polkovniku nemške vojske Nicklu, ki se je tudi udeležil črnomeljske akcije, pa je bilo zaman. Šola pač ni bila na nemškem ozemlju, zato je ni bilo škoda. Uradni zgovinarji so tudi to dejanje naprtili domobrancem.

Povratak je več ali manj izčrpno opisan v obeh že omenjenih sestavkih. Vse je šlo v redu do vasice Koprivnik. Tu je bil določen kratek počitek, po tretji neprespani noči zelo potreben. Stal sem na pragu neke hiše. Od daleč se je zaslišalo streljanje. Kmalu na to pribežita dva nemška vojaka in me skoro podereta med vrati ter z „zadnjo sapo“ zahlipata: „Wo ist Hauptman Cof, wo ist Hauptman Rupnik?“ Pokazal sem jima v hišo, kjer sta imenovana bila. Povedala sta, da so jih napadli partizani in zajeli sanitetno kolono, ki je hitela ranjencem naproti.

Sledila so nagla povelja in dejanja. Oba poveljnika Cof in Rupnik sta s svojo hladnokrvnostjo in prisebnostjo rešila položaj. V nekaj minutah so bili postavljeni minometalci na cesti, čete pa poslane v razne smeri proti napadalcem. V pol ure je bil mir. Schumacherja takrat nisem nikjer opazil. Sanitetna kolona je bila deloma zažgana, ranjenci pa so bili deloma že v avtomobilih pobiti, predno je prihitela pomoč.

Nemci, ki so bili takrat v zaščitnici, so brezglavo zbežali proti Koprivniku, namesto da bi se postavili v bran, saj so morali vedeti, da so trije domobranski bataljoni komaj četrte ure oddaljeni. Tu sem ponovno videl, da se nemški vojaki v gverili niso obnesli, dasi so bili sicer dobri vojaki.

Že v mraku smo zapustili Koprivnik. Naša četa je bila v zaščitnici, v koloni po eden. Bili smo do kraja izčrpani. Mokra obleka se nam je lepila na telesa, v čevljih nam je žvrkljalo, noge so bile premrte in mraz nas je pretresal. Bila je četrta noč brez spanja in počitka in samo ob mrzli hrani. Vse to je storilo svoje. Če se je kolona ustavila in se je fant zaletel v svojega prednjega, je podrl vsaj pet vojakov pred seboj. Še celo mule v težki četi so padale pod bremenami in od napa. Fantje so bili v polsnu in lačni, vendar smo se vztrajno pomikali naprej nekako mehanično. Bili smo tudi še vedno pod vtisom medsebojnega spopada. Partizani bi imeli upanje na uspeh, če bi nas presenetili in napadli tisto noč. Fantje so uhajali iz kolone in le stežka smo jim dopovedovali tisti, ki smo bili še kolikortoliko prisebni, kje dejansko smo. Nekateri so trdili, da je njihov dom takoj onstran gozda, da bodo takoj ko bodo povečerjali nazaj, kajti večerja je že na mizi. Drugi je trdil, da gre samo k svojemu bratu, ki je pri topništvu na ljubljanskem gradu in podobno. Vsak s svojim izgovorom. Noč se je vlekla kot večnost. Ko sem se zavedel, sem se znašel sam v gozdu. V daljavi sem slišal krike. V halucinacijah, ki sem jim od časa do časa zapadel, sem tako živo videl pred seboj štante z lectovimi srci in drugimi dobrotami, da sem stiskal po žepih za denarjem, da bi si kaj kupil, kajti bil sem hudo lačen. Vse okoli je bilo tako, kakor pri nas na vaških žegnanjih. V naslednjem pa sem se spet znašel pred palačami in katedralami s prekrasnimi portali, kakršnih do takrat še nikoli nisem videl. V Kočevje sem prišel drugi dan pred poldnem, brez orožja in samo na pol oblečen. Naš bataljon se je že vrnil na svojo postojanko. Preko dne se nas je nabralo nekaj izgubljenecv in zaostankarjev, katere so potem s kamionom prepeljali, kamor je kdo spadal.

Samo iz našega bataljona smo pozneje ugotovili blizu 50 mrtvih in pogrešanih. Točnega števila se ne spomnim. Nekateri so se še po petih dneh tavanja vrnili v svoje čete, premnogi pa nikoli.

Ko sem že v zdomstvu prvič obiskal pokojnega Vuleta Rupnika na njegovem domu v Castelarju in sva se v pogovoru tudi dotaknila črnomeljskega pohoda, mi je rekel: „In vi ste bili tisti, ki ste moje fante

tukli“. Po petih letih je še vedno mislil na svoje fante, ki so tako tragično padli v medsebojni borbi. Zato ni čudno, da je bil tako priljubljen pri svojih vojakih, ker jih je tudi on imel resnično rad.

Janez Kralj

P. S.:

Pred dnevi sem se srečal z gospo Zino Rupnikovo, vdovo po pokojnem Vuletu. Vprašala me je, kaj pravim k Brasovemu članku. Med drugim mi je tudi omenila, da so ji nekateri naši mladi rojaki kritizirali omenjeni opis o črnomojski akciji kot grob in surov. Prav ta razgovor mi je dal pobudo, da sem k prej objavljenemu dodal še svoje misli, čeprav nisem človek peresa.

Rad bi povedal vsem tistim našim mladim rojakom, ki hvala Bogu, vojne sami niso okusili, tole: Vsaka vojna je surova, veliko bolj kakor pa je kjerkoli opisana, zlasti pa gverila, zato jo je težko ali celo nemogoče opisovati z lepimi besedami. Lepo je gledati vojaške parade, kjer se vse strumno in po načrtu odvija, vojno doživljati je pa grozno in nje posledice so strašne za vse, tudi za tiste ki se je sami osebno niso udeležili. Da je res tako, smo mi vsi zdomci najbolj zgovorne priče.

Remarque v svojem romanu „Na zahodu nič novega“ opisuje svoje doživljanje iz prve svetovne vojne, katere se je udeležil kot mlad fant. Ta njegov prvenec mu je prinesel svetovno slavo. Nikjer do danes nisem bral da bi pisal surovo. Takih in podobnih primerov bi se dalo še kaj naštet.

Našim mladim rojakom pa samo želim, da bi vojne in nje surovosti nikoli ne doživljali, pa čeprav bi ostali pri svojem mnenju, ki mi ga je omenila gospa Zina Rupnikova.

Janez Kralj l. r.

Popravek:

V Vestniku števil 3-4-5 letošnjega letnika bravec vprašuje, kateri dan se je v resnici vršila zadnja bitka Rupnikovega udarnega bataljona v Borovljah.

Postal sem pozoren, ker je omenjena tudi moja navedba v Vestniku št. 9-10 letnika 1975., in se začudil, ko je bil v mojem zapisu naveden datum 11. maja.

Shranjen imam koncept v rokopisu in tam sem točno napisal: „Rupnikov bataljon je 10. maja izvršil svoj zadnji udar na partizanske bande...“ Nisem sicer pisal dnevnika, pač pa sem si v žepnem koledarčku zaznamoval vse najvažnejše dogodke onih dni in tako lahko potrdim, da je le ta datum pravilen. Možno je, da sem pri prepisovanju na pisalni stroj pomotoma zapisal napačen datum, ali pa je pomota nastala v tiskarni. Ugotoviti tega ne morem, ker nisem pisal kopije.

Rudolf Hirschegger l. r.

Brežnjev bi bil rad vedel za prihodnost, zato se je napotil k ciganki, da bi tako od nje zvedel, koliko časa bo še živel. Tovariš, umrl boš na enega izmed največjih ruskih praznikov. Brežnjev vztraja: Na kak dan in na kak praznik?

Tovariš, prisegam ti, da ne vem. Samo to so pokazale zvezde, da bo dan tvoje smrti največji praznik za Rusijo.

(Pozornost AD-e.)

BRALI SMO in pripominjamo:

Razumljivo je, da urednik nekega lista večkrat, ne samo enkrat, prebere in pretehta njega vsebino; pred izidom s strahom in skrbjo, po izidu pa z zadoščenjem ali pa tudi z rahlim razočaranjem.

Pod rubriko „Brali smo in...“ prinašamo pomembne ali pomenljive tekste iz drugih publikacij in jim pridevamo svoje komentarje. Te vrstice pa naj bodo izjema z ozirom na posebnost te rubrike, kajti naše bralce bi radi opozorili na članek „Nasilje — vprašanje našega časa“ izpod peresa našega rimskega sodelavca g. Romana Rusa, objavljenega v 9-10 lanskoletni številki našega „Vestnika“. Na ta prispevek smo se pred nekaj dnevi povrnili in ga še enkrat pazljivo prebrali. Članek, ki nam ga je naš dopisnik, s pristnim časnikarskim čutom za prihodnost, posredoval, povzema vsebino obsežnega predavanja, ki ga je občasno imel tedanji beneški patriarh Albino Luciani, sedanjí papež Janez Pavel I.

* * *

Kot piše koroški NAŠ TEDNIK (št. 26), „bosta v deželnem zboru Furlanije-Juljske Krajine zastopana ponovno dva slovenska predstavnika: poleg dr. Draga Štoke je bil izvoljen na listi KPI tudi Slovenec Boris Iskra.“

Če prav razumemo, kaj je hotel NT povedati, je to, da bo izvoljeni Boris Iskra na listi italijanske komunistične stranke zastopal Slovence in slovenske koristi.

„Zavednost“ slovenskih komunistov je še vedno na višku, naivnost drugih pa tudi!

* * *

Fridi Sabotnik, podpredsednik Narodnega sveta koroških Slovencev (NSKS), čigar glasilo je zgoraj omenjeni NAŠ TEDNIK, je bil ob priliki letošnjega 11. kongresa jugoslovanskih komunistov sprejet v zastopstvu koroških Slovencev tudi pri proletarskem maršalu. Kot vemo, se je ta „največji sin jugoslovanskih narodov“ boril tudi za svobodo slovenske Koroške, pa se je vojska, žal, predčasno končala in ni uspel. Nekateri Korošci so mu za to hvaležni in so se mu šli poklonit. Istočasno pa mu je omenjeni Sabotnik napisal svoj panegiricum v eni izmed junijskih številki Našega tednika, ko „razglabilja“ o zgodovinskem prelomu velikega Tita s še večjim diktatorjem Stalinom. Iz te hvalnice vzemo, da je 11. kongres potrdil smernice že dolgoletne jugoslovanske politike: neuvrščenenost, boj za znižanje napetosti v svetu in podpora osvobodilnim gibanjem (sic!), boj proti hegemonizmu, imperializmu, neokolonializmu ter rasizmu. Kakšna fina ironija Fridija Sabotnika, ki je to zapisal kot da verjame.

V istem članku se zgraža tudi nad Stalinom, „ki je skušal zmleti Jugoslavijo; Tita in njegove sodelavce so zmerjali morilce, revizioniste, vohune, sovražnike ljudstva, fašiste pa še marsikaj, kar bi bolj spadalo v slovar psov kot v diplomatski jezik.“ Če nas spomin ne vara, titovci ta slovar prav dobro poznajo in ni čuda, da so se moskovski tovariši obrnili nanje v njim razumljivi šprahi. Od vsega tega pa bo nekaj vendarle tudi res, saj vsi vemo naravnost iz partizanskega „lepo“-slovja, da je bila slovenska zemlja polna vohunov, fašistov, sovražnikov ljudstva in izdajalcev. Toliko jih je bilo, da za ljudstvo skoraj ni bilo prostora! Kot piše Tone Svetina v svoji „Ukani“, so Titovi partizani jurišali na srbske četnike z bojnim klicem „živio Tito — živio Staln!“ Kdo more ven iz te godlje?

Tudi avstrijska komunistična stranka se takrat ni znašla, saj zapiše Fridi Sabotnik (ki se menda tudi ne znajde) na koncu svojega speva, da „je bilo čutiti posledice političnega potresa leta 1948 kajpak tudi na Ko-

roškem. KPÖ je izključila po naročilu velikega stalinističnega brata vse slovenske titoistične člane in se vključila poslušno v gonjo proti samostojni jugoslovanski poti v socializem...“

Ob takem pisanju Našega tednika nam prihaja na misel dopis nekega (r+r), ki ga je objavil KATOLIŠKI GLAS (št. 23), in govori o tem, kaj bi se dalo naučiti od Tita. Ta je namreč...

„...trdil, da nobena stvar tako zelo ne korumpira neke stranke in jo demoralizira kot denar, ki prihaja od tretje osebe. Finančna pomoč, ki jo Partija dobiva od zunaj, 'samo kviri partijske kadre in stori, da postanejo odvisni od tistih, ki jim dajejo denar.'“

Mislimo, da je to Titovo mnenje povsem pravilno in da velja ne samo za partijo, temveč za vsako stranko in za vsako gibanje in skupnost; tudi za našo slovensko zamejsko skupnost. Vodstvo mora biti doma in ne v tujini; odločitve se morajo sprejemati tukaj in ne v tujih prestolnicah. Finančna odvisnost pomeni tudi politično odvisnost. Zaradi tega mora biti zamejstvo tudi finančno neodvisno, če hoče voditi zamejsko politiko in ne tujo, tj. politiko velikih strank in partij, ki ga podpirajo.

Kaj pravijo slovenski člani italijanske partije in italijanske socialistične stranke k zgornjim Titovim uvidom?“

In kaj pravi in piše Naš tednik k temu?

* * *

Pod naslovom „Igre generalov: Avstrija v 2. kolu“ je NAŠ TEDNIK v svoji 23. številki prinesel tole smešnico, ki jo bodo dobro razumeli argentinški Slovenci:

„V Argentini se vrši trenutno svetovno nogometno prvenstvo. Ne bi bilo prvič v zgodovini in tudi ne bo zadnjič, da bi kakšna diktatura pogostila športnike celega sveta. V senci 'iger generalov' se vrstijo politični umori, zginejo ljudje; kričanje ujetnikov, ki jih mučijo, pa utone v kričanju 'gol, gol, gol!' Za vsakim igralcem in novinarjem je oddelek vojakov, vsakega gledalca-domačina je registrirala policija ob nakupu kart. — Nizozemski TV-novinarji so dobili na lastni koži prvo slutnjo o režimu: Ko je ob otvoritvi zadonela argentinska himna, v kabinah niso vstali in delali dalje. Takoj so bili aretirani in prišli na svobodo šele, ko so mogli dopovedati, da himne niso poznali.“

* * *

Ko že govorimo o partizanski borbi za svobodo Koroške (neznanka je tale: narodno ali partijsko svobodo?), pa prepišimo še te vrstice iz NAŠEGA TEDNIKA (št. 22), ki se nanašajo na obnovljeni partizanski spomenik na Komlju. Res je potrebna velika dialektična sposobnost, da se komunističnim „rodoljubom“ ne zmešajo štrene. Naj take štrene posebno mlajši izobraženci pazljivo prebirajo! Takole se glasi:

„Kamen na Komlju služi spominu in v počastitev dvanajstih kurirjev-partizanov, ki so bili 21. oktobra 1944 zahrbtno pobiti na tem mestu. Kurirska enota, umorjena pri Apovniku, je imela nalogo, da se poveže z nemškogovorečimi sodeželani onkraj Drave ter med nje ponese duh odpora proti nacistični strahovladi ter jih vključi v aktivni boj za osvoboditev domovine.“

Danes bi rekli: dvojezična borba. Zahrbtnih napadov in zavratnih umorov pa seveda taktika partizanske borbe ne pozna. Saj je pa tudi partizanska (bolje: partijska) morala tista, ki človek popolnoma osvobodi: človek je sam svoj sodnik. Zato pa si je že tudi marsikak partizan sodil sam.

Število neumnežev je neizmerno. (Knjiga modrosti)

Vladimir Bukovski — izpuščen na zahtevo čilenskega predsednika Pinocheta — pripoveduje, da je ob svojem izgonu iz Sovjetske zveze imel vklenjena zapestja z lisicami, ki so na splošno v rabi v sovjetskih ječah in imajo vrezan žig svojega izvora: made in USA.“ (Present, šte. 20)

Temu bi lahko rekli tudi mirno sožitje.

* * *

France Balantič je ime pesnika in domobranca, ki je v „matični“ domovini spodtakljivo ali pa lahko celo smrtonosno. DRUŽINA IN DOM, obzornik, ki izhaja v Celovcu, pa je v lanskoletni 7. številki prinesel, skupaj z dvema pesmima poznanih in zabeleženih avtorjev, tudi Balantičevo „Agonijo ljubezni“, ne da bi nat' snil pesnikovo ime.

Pozaba, ki jo mi s tole opombo popravljamo.

* * *

SIJ SLOVENSKE SVOBODE prinaša v svoji letošnji 7. številki kaj žalostno spričevalo o današnji slovenski družbi. Da ta list ni naklonjen domači strahovladi, je obče znano, vendar je treba pripomniti, da je tako spričevalo izdal Franc Jeza, simpatizer (in morda še kaj več) nekdanje OF, in ga Sij v izvlečkih samo ponatisne. Vredno je, da se ob teh besedah zamislimo tudi mi:

„Slovenski narod se je znašel že v prvem hipu po koncu vojne v kleščah nove strašne totalitarne diktature'. Slovenija je navadna provinca. Slovenščina nima nobene veljave, je zares 'jezik v stiski', obravnavana kot jezik narodne manjšine. Vsi zakoni izhajajo najprej v srbščini kot izvirnem jeziku; agencija Tanjug oddaja poročila samo v srbščini; na ljubljanski televiziji je velik del oddaj v srbohrvaščini; slovenskim ljudem je občutek te podrejenosti prešel že v meso in kri.

Režim, ki je na vsa usta zatrjeval, da je napravil 'iz naroda hlapcev narod junakov', je v resnici napravil iz Slovencev take hlapce, kakor niso bili nikdar v svoji zgodovini'. Nikdar ni odpora do nobenega ukaza iz Beograda, niti sledu ni o kakem disidentstvu. 'Slovenska kultura ni bila še nikdar tako pasje ponižna in hvalisarska do oblasti, in če se je moral slovenski narod kdaj sramovati svoje mladine, bi se je moral danes, saj ni več sposobna niti najmanjše protirežimske demonstracije, niti čisto navadnega protestniškega pisanja po zidovih. Mlade Slovence je dolgoletna diktatura s svojim poveljevanjem 'vsevednega' in 'genialnega' vodje, ki baje ni podvržen naravnim zakonom staranja in arteriosklerozi, vzgojila v strahopetce in oportuniste. Strahopetnost in oportunistem mladine celo slavijo kot njeno največjo odliko. Mlade, ki so jih pranje možganov v šolah, misel na kariero in strahopetnost napravili za 'ateiste', povzdigujejo kot 'napredne' in jih predstavljajo kot ideino in politično elito, v resnici pa je ravno ta njihov 'ateizem' dokaz odpadništva ne samo od vere ampak tudi od narodnih tradicij in znak najhujšega oportunizma. Taka kapitulacija mladih pred diktaturo pa je tudi najogabnejše reakcionarstvo (...), saj nekritično sprejema in celo slavi vse oblike zatiranja svobode s strani režima, od vistousmerjenosti tiska in nesramnosti politične policije do insceniranih procesov in smrtne kazni.“

Mi bi pridali tole: Franc Jeza živi in dela v Trstu, na pragu domače stvarnosti; prav tam gleda v slovensko prihodnost pisatelj Boris Pahor, ki stavi ves svoj up na mladino rojeno v socializmu. Eden od obeh se moti — ali pa se motimo mi?

* * *

O pozabljeni vojni v Angoli piše goriški KATOLIŠKI GLAS tole:

„Glavni tajnik zahodno usmerjene osvobodilne organizacije FLNA iz Angole, Daniel Chibenda, je zastopnikom znane ustanove Hanns-Seidl izjavil naslednje:

Preden je bil on sam zapustil Angolo, je vse severne pokrajine te države prešla sovjetsko-kubanska kazenska odprava. 'Začela se je morilska orgija brez primere', poroča Chibenda. 'Ves civilizirani svet se je zgrajal nad pomorom v My Laiu v Vietnamu, toda to je bilo s sedanji kravami pokoli v Angoli malo. Najmanj 70.000 ljudi je izgubilo življenje v drugi polovici letošnjega marca na območju med kraji Luvo, San Salvador in Cumba. Način je bil povsod isti: v jutranjem svitu so kubanski tanki obkolili vas, zažgali s strelji nekaj koč, potem se je začelo slepo streljanje na zmedene moške, ženske in otroke. Preživele so z udarci puškinih kopit spravili skupaj.

Končni izvršitvi so poveljevali oficirji sovjetske KGB ter odločili, ko ga postaviti pred množičen grob. Te so potem postrelili s pištolami. Druge pa namenili za deportacijo. V začetku aprila je zapustilo šest sovjetskih ladij pristanišče glavnega mesta Luanda s 17.000 mladimi angolskimi dekleti in fanti na krovu. Ti naj bi bili na Kubi 'prevzgojeni'. V resnici pa so jih odgnali na prisilno delo na plantaže sladkornega trsa.

Odročne vasi so zažigali z napalm-bombami iz letal, ki so jih pilotirali alžirski in vzhodnonemški letalci. Reke, ki tečejo skozi gverilsko ozemlje, so zastrupili. Toda mi smo prešli v ofenzivo,' je nadaljeval Chibenda, 'med Kubanci se je začela panika, umaknili so se v mesta in prepustili 35 svojih utrd. Od šestih milijonov Angolcev jih je le okoli dva milijona pod sedanjo vlado, ki jo podpirajo Sovjeti. Zato je laž, če ta vlada zatrjuje, da zastopa angolsko ljudstvo.'

* * *

Rodoljubnost slovenskih partizanov je tako velika, da je ne bomo mogli nikdar dovolj opisati, kaj šele dokazati. Iz poročila, ki ga prinaša KATOLIŠKI GLAS, številka 20/78, o prikazu Slovencev na italijanski televiziji, prinašamo tale zgovorni odstavek:

„Partizanski pevski zbor iz Trsta je občinstvu postregel z italijansko in nemško pesmijo, celo oddajo je zaključil s črnsko ameriško skladbo (vmes je sicer dal tudi kako slovensko pesem). Nekateri nastopajoči pa so veliko govorili o tem, kako so se borili v Španiji, v Etiopiji, kako so sodelovali pri osvoboditvi Genove...“

* * *

O slabem jeziku na radijski postaji TRST A prinašamo tele vrstice, vzete iz iste številke KATOLISKEGA GLASA:

„V poročilih radia Trst A je slovenščina tako zmrcvarjena, da jih le s težavo poslušamo do konca. Kot da bi poslušali tuje ljudi, ki so se na večernih tečajih naučili slovenščine.

Človek se vprašuje, če na tej postaji sploh popravijo besedila, preden jih oddajajo, pa tudi mnoge druge oddaje so izredno 'demokratične', v katerih lahko vsak pove svoje 'mnenje' npr. o splavu, zakonu... Postaja nima več nikakih etičnih meril in prepogosto žali svoje poslušalce. Demokratičnost ni nekaj anarhičnega, ampak predvsem odgovornost, posebno nasproti kulturnim in etičnim vrednotam ter izročilu naroda, kateremu so oddaje namenjene.“

* * *

Ko je o svojem obisku med Slovenci v Ameriki, kamor so ga povabili „napredni“ emigrantje, pisal svoje prezirljivo poročilo o svojih gostiteljih hvaležni Andrej Inkret (v ljubljanskem "Delu"), se je spotaknil tudi ob okorno, vendar razumljivo pisanje "Ameriške Doomovine". Če primerjamo to kritiko s prejšnjo o radiu Trst, ki stoji prav v našem zamejstvu, bi morali sneti klobuk pred ljudmi, ki časovno in prostorno ločeni od domačih kulturnih žarišč še tako lepo pišejo v Ameriško Domovino. Da ne govorimo

o govorjenju in pisanju Inkretovih domačih gospodarjev, ki ga tako lomijo, da se slovensko ljudstvo lahko samo še hihitá.

* * *

Slovenci in slovenska Cerkev, zgledujmo se pri Poljaki! Kot piše KATOLIŠKI GLAS, je „praznik sv. Rešnjega Telesa na Poljskem, čeprav ima Poljska komunistični režim, državni praznik. Letošnje procesije v Varšavi v središču starega mesta se je udeležilo 200.000 ljudi, vodil pa jo je poljski primas kardinal Višinski. Te procesije se je udeležil tudi zagrebški nadškof Kuharić...“

Bolje je, da lev vodi sto zajcev, kot pa obratno — je znani rek.

* * *

Pred časom še bi za KATOLIŠKI GLAS želeli nekaj več odločnosti v njegovem pisanju. Zdi se nam, da se nam ta želja zadnje čase uresničuje, saj pa — komu ne bi bilo mar, če se krepé vrste res slovenskega tiska? Pod naslovom „Obveščanje“ ta list odgovarja na kritične opombe nekaterih o pisanju lista. Iz tega odgovora smo izbrali samo nekaj vrstic, ki dokaj jasno pokažejo na sedanje stanje iz naše Primorske.

„Neredko nas dosežejo pripombe, naš list naj bi pisal še o tem in onem, več o slovenskih zadevah, zakaj da piše še o zdomstvu, o Argentini, in predvsem da ‘napada’, kar da ni krščansko itd...“

...Ti dve načeli sta pri našem listu vodilni. Poročamo pa tudi o slovenstvu v zdomstvu, v Argentini, Avstraliji in ZDA ter o naših ljudeh v misijonih. Poročamo tudi, kolikor zmoremo, o kulturni dejavnosti naših rojakov v zdomstvu, kjer izdajajo knjige, liste in revije ter organizirajo slovenske sobotne ali nedeljske šole po slovenskih župnijah.

Nikoli se ne bomo mogli — da vzamemo samo en primer — strinjati s tem, da hodijo na levičarske prireditve po naših vaseh italijanski govorniki, ko po drugi strani nikakor ne dopustijo slovenskih govorov na enakih prireditvah v krajih, kjer bivajo množice naših ljudi, npr. v Ronkih in Tržiču. Nasproti takim pojavom bomo vedno kritični, zakaj tak pojav je že predstopnja asimilacije in naš človek postaja vse bolj apatičen nasproti vrednotam svojega narodnega in kulturnega izročila.“

Veselim se, da čut za vseslovenske zadeve pri Katoliškem glasu ni otrpnil.

* * *

„Spoštovano uredništvo!

Pišem vam v želji, da bi objavili članek, v katerem bi obsodili grdo navado, da dajejo naši ljudje otrokom skoro samo tuja, zlasti italijanska imena. Skoraj nihče več ne da otroku slovenskega imena, bodisi starega ljudskega, po svetnikih, imena, ki so bila svoj čas značilna za naše kraje, bodisi splošna slovenska imena iz ljudske tradicije ali iz slovenske zgodovine. Že celo po naših vaseh kar mrgoli imen kot Viviana, Ines, Loredana, Nives, Nevea, Fulvia, Patrizia, Renzo, Fulvio, Dario (kar v italijanskih oblikah, le kak Franko je še zapisan s k).

Mislím, da je temu kriva premajhna narodna zavednost in klečeplaznje pred tujci. Kako to, da imajo Slovenci tako malo narodnega ponosa? Zdi se mi, da ni na oni strani meje, kar zadeva dajanja tujih imen, nič veliko boljše. — Vida Purić

O tem smo že pisali in bomo še. Uredništvo.“

To pismo je prinesel NOVI LIST in zadeva tudi našo zdomsko skupnost na vseh zemeljskih celinah. O tem bo tudi „Vestnik“ še pisal, saj bo menda tudi ena izmed človekovih pravic, da dá svojemu otroku imé po svojem okusu in pameti. Vsako ime pa je LASTNO in ne gre, da bi ga prevajali v jezike velikih narodov!!!

* * *

V AMERIŠKI DOMOVINI, šte. 70/78, pod zaglavjem „Iz sloven-

skega Toronta“ je zapisanih nekaj zelo laskavih pohval o Argentini in slovenski emigraciji v tej deželi. Izpišemo samo tole:

„Argentine ne bom opisoval, čeprav ima tako mnogo naravnih lepot in drugih posebnosti, da se pred njo skrije lahko marsikatera dežela. Hočem pa povedati par besed o Slovincih, ki jim je Argentina odprla vrata po drugi svetovni vojni... Po obisku med njimi sem prepričan, da te svoje sestre in brate premalo poznamo. Premalo vemo, kako zelo slovensko živijo... Imajo popolno svobodo, vedno priznано od oblasti, da so svoje življenje organizirali popolnoma po svoje. Zato je dr. Vojska mogel vzkliniti: Želiš spoznati slovensko zemljo? Pojdi v Slovenijo. Hočeš spoznati zavedne Slovence? Pojdi v Argentino!“

Hvala lepa Andreju Frančišku, piscu teh vrstic, za tako priznanje. Povemo pa odkrito, da nismo izbrali teh besed v prijetno samohvalo, ampak le v spodbudo našim mladim in tudi našim „starim“, naj vztrajajo na tej poti, ki je dala argentinskim Slovincem tolik prestiž med vsemi svobodnimi Slovinci in tudi med našimi rojaki doma. Saj je menda v slovenski družbi v Brazilu izjavil zastopnik jugoslovanske diktature, da samo med „Argentinci“ niso mogli še najti razpoke za svojo infiltracijo. **BODIMO POZORNI!** Sloves, ki ga uživamo, bo kmalu skopnel, če bo slovenska govornica iz naših krajevnih Domov, med našo dvajsetletno mladino ginila tako **KOT GINE ZADNJE ČASE!** Ne maramo za slavo, ki je ne bi bili vredni in ne bomo se delali lepše kot smo. Zato tale naš opomin iz glasila slovenskih **DOMOBRANCEV!**

* * *

„Carillo, tajnik španske komunistične stranke, se je peljal z letalom iz Barcelone v Madrid in je,“ kot ve povedati **LA ACTUALIDAD ESPAÑOLA**, „izrazil željo, da bi mu dovolili razgled iz zraka na mesto Madrid naravnost iz pilotove kabine. To prošnjo je naslovil na letalsko strežnico, da bi jo sporočila komandantu letala.“

Kot odgovor nanjo je zadonel po zvočniku komandantov glas z važnim sporočilom za vse potnike:

„Govori vam komandant. V nekaj minutah bomo pristali na letališču Madrid-Barajas. Medtem ko se pripravljamo za pristanek, vas povabim, da si ogledate z desne strani letala zgodovinski kraj Paracuellos de Jarama, kjer je bilo med našo zadnjo vojno ustreljenih 7.000 nedolžnih oseb. Ta, ki vam govori, je sin enega teh nesrečnežev. Tisti pa, ki je vodil eksekucijo, se imenuje don Santiago Carrillo, eden izmed naših sopotnikov, ki trenutno sedi v naslonjaču številka 27 b.“

Argentinski časnikar Martín Allica pa ve povedati v argentinski reviji **SOMOS**, št. 20, da je „... voditelj španske komunistične stranke po svojem izpustu iz ječe v Carabanchelu vzbudil ogorčenje vseh tistih, ki se še spominjajo njegovih dejanj v Paracuellos de Jarama med zadnjo državljansko vojno, ko je dal pomoriti 12.000 nacionalistov.“

* * *

Pod naslovom „Opičarije sto let prepozno“ je slovenski pisatelj Lev Detela v svoji glosi ob eni izmed novih števil koroškega „Mladja“ — ki po našem prefinjenem čutu za rdečkarske vrednote čofotá v marksističnih mlakužah — to strujo zadeto presodil in zaključek zgostil v zgovoren naslov.

Izbrali smo nekaj misli iz te Detelove kritike in obžalujemo, da nam prostor ne dopušča objaviti celote. Izšla je v letošnji 5. številki revije **DRUŽINA IN DOM**.

Detela spregovori o besedi „v službi resnice“ in spomni na vrednost besede, zapisane v evangelijskih in svetih knjigah drugih verstev:

„V teh knjigah je za vedno ohranjena postava svetá in nebá, kateri ne moreš uiti in ki te ob sodni uri doleti... Na robu narodnega uda je pomen lepe, plemenite, vzajemne besede naravnost odločujoč. Tudi koraki manjših pisateljev, pisateljev začetnikov in piscev na robu, zadobé tu tisti značilni družbeni in duhovni pomen, ki bi ga v središčih svetá, v središčih narodov nikoli ne imeli. Že majhna, skromna pesem postane nenadoma velika dragocenost.“

„Profesor Janko Messner... drsi naravnost pogubno navzdol... Veliko ropota je v njegovi 'Zgodbi o privatu'... Malo preveč preprosto in malo preveč nesramno je na primer nekaznovano zapisati, da zaničevani, izkoriščani nimajo Boga na svoji strani in je vsepovsod z njimi samo hudič.“ „Teror, hoja za oblastništvo, želja po oblasti, nekritičnost in neumna trmoglavost so lastnosti, ki so strle nastavke dobre literature pri tem ko-roškem slovenskem pisatelju...“

„Bolje je, da ne premišljujemo o vseh tistih pamfletih, sprenevedanjih in drobtinic v slabem slovenskem jeziku, ki se še svetijo iz 'Mladja'. In ni vsakdo blagoslovljen, če pač sramoti vernike, vero in tisti nesrečni 'lurški žegen' (Herman Germ).“

„Na 'Mladju' je, da preusmeri ta nesrečni mladjevski razvoj, ta žalostni duhovni propad in razpad...“

„Prav tako bralca nič ne začudi, da kritik v levo usmerjenem tržaškem, krščanskem 'Novem listu' meni, da so predstavitve nemško pišo-čih avtorjev najboljše, kar 'Mladje' danes premore.“

„Pa ni tu, pri teh prenapetežih, že popolnoma prepozno in vsaka beseda odveč?“ se na koncu sprašuje Detela.

Marxistična gniloba, žal, se je že globoko zajedla v slovensko narodno telo.

* * *

Ostrovidni „Čuk na obelisku“ je v prvi številki MLADIKE, obzornika, ki izhaja v Trstu in ga lepo priporočamo, zastavil tole uganko:

„Poslušalcem slovenskega tržaškega radia nastavljam tole nagradno uganko: katera je tista slovenska intelektualna in pesniška potencia, ki je za stoletnico rojstva Otona Župančiča zmogla 20. januarja tega leta naslednji župančičevski polet:

...Včeraj so bili na naših koledarjih še svetniki, danes so ustvarjalci: to je velik napredek... Bolje Prešeren ali za njim Župančič kot sv. Miklavž in sv. Jožef...“

Rešitve ugank pošljite do prihodnjega pusta, in sicer pod šifro „kvaliteta“. Nagrad, kolikor bo rešitev: reševalci bodo dobili po eno knjižico omenjene potence.“

Mi se samo čudimo, kako to, da je ta potencia pozabila omeniti večno mladostnega maršala!

* * *

Tržaški tednik GOSPODARSTVO je v svoji kritiki o Vladimirja Gradnika knjigi „Krvavo Posočje“, ki govori o bojih na Posočju še iz prve svetovne vojne, zapisal tele končne misli:

„Drugó, kar izhaja iz dela Vl. Gradnika, je, kako to, da se še nismo spametovali in po dveh tako strahotnih morijah pripravljamo vedno nove, in to imperialistične kot so bile prejšnje. Tisti, ki jih to najbolj prizadene, to je vojaki, v prvi vrsti mladina, ki mora naprej pred cevi za neke nejasne cilje, in delovni ljudje, ki morajo nositi vsa bremena tega, bi se morali končno osvestiti in upreti. Koliko mladih ljudi je padlo na soški fronti, ko so v strnjenih vrstah napadali avstrijske položaje, in to brez pravih uspehov. Pisec jasno ugotavlja kako so bili vsi taki napadi brezumni in zgrešeni, vojno-taktično nesmiselni.“

Če smo količkaj dosledni v našem mišljenju — in tako upamo, bodo

storili bralci in urednik Gospodarstva in kritik in pisec „Krvavega Posočja“ — bomo zlahka našli popolno podobnost s stanjem v Posočju, Posavju in Podravju med zadnjo vojno, ko so brezvestni komunistični komisarji gnali prevarane ali prisiljene slovenske fante v brezsmiselno smrt. Koliko slovenskih mater na Primorskem žaluje za svojim sinom partizanom, ki ga je Partija s Kardeljem in Kidričem na čelu hladnokrvno žrtvovala kot brezpomembno številko!

Prevarani vseh dežel — zbudite se!

* * *

Iz poročila o obisku pri Slovincih v Argentini je z ozirom na splošno gonjo svetovnega tiska proti argentinskemu režimu zanimiva ugotovitev Mirka Špacapana, ko je zapisal takole:

„Koliko življenj je padlo, je nemogoče ugotoviti, kakor je tudi neznan, koliko časa bodo vojaki na ta način vladali. Ko na licu mesta vse to opazuješ, se pa kar ne moreš znebiti vtisa, da večini prebivalstva vse to kar ugaja, ker si vsak želi predvsem miru in varnosti.“

Glede na patriotsko zadržanje domovinskih oblasti do slovenskega zdomstva, pa pisec meni takole:

„Res škoda, da matična Slovenija za to drugo domovino v Argentini noče nič vedeti in jo popolnoma ignorira. Saj prihajajo iz te tvornice naše besede v tujini na dan vrednote, mimo katerih ne bo mogel noben pošten slovenski zgodovinar. Tu ne gre za kako avantgardno slovenstvo kot smo mu priča v Sloveniji. Je pa zraslo iz naše krvi in ga je oplodila bogata španska kultura in kot tako predstavlja posebnost, ki nima para v naši zgodovini.“

Tudi Slovenci, ki so se naselili v Argentini po prvi svetovni vojni, imajo svoje lastno kulturno življenje, ki je pa z osipom starejših moči zašlo v krizo. Imeli so več kulturnih domov, katere so sedaj združili skupaj z enim hrvaškim ter gradijo novo središče „Jugoslovanski dom Triglav“. Pobuda je sicer izšla iz vrst sinov prvotnih naseljencev, ki nimajo predodgovorov, katerih so bili polni njihovi očetje. Vendar je že iz naslova tega središča samega vprašljivo, do kdaj bo to služilo slovenskim namenom in sploh slovenstvu.“ (KATOLIŠKI GLAS, št. 17)

* * *

Pod zaglavjem „Kamenčki“ KATOLIŠKI GLAS večkrat prinese ne tako mile misli. Iz te rubrike smo ponatisnili na strani našega lista dopis „Vredno se je zamisliti“, ki bo tudi za zdomske vzgojitelje mikaven.

* * *

O samomorih je pisal NOVI LIST v številki 1175. Med drugim ugotavlja tole:

„Mogoče imajo še najbolj prav tisti, ki pravijo, da izvira nagib za samomor iz pomanjkanja življenjskega veselja in naveličanosti oziroma dolgočasnosti. Ljudje, ki se čutijo obdani od nekakega nevidnega zidu, od nevidne ječe, iz katere ne najdejo izhoda in si ne znajo pomagati, skušajo uiti v prostost skozi vrata smrti. S tem se obenem maščujejo nad samim seboj zaradi lastne frustriranosti, nesposobnosti za življenje in nad svojim okoljem. To pa odgovarja načinu življenja, kakor ga žive narodi, kjer je največ samomorov.“

Pa ta zaskrbljenost Novega lista ni nova, saj je že v lanskoletni novembski številki ponatisnil iz „Ognjišča“ misli o tem žgočem problemu, ki dopolnjujejo zgornje opazke:

„Danes je pri nas zelo pogost pojav samomora ali poskusa samomora pri mladih“, piše Ognjišče. „Kaj je temu vzrok? Samomor kot zadnje dejanje je v veliko primerih neprišteveno dejanje. Kaj pa do tega pripelje? Gotovo ne pomanjkanje, ker bi sicer samomori morali že zdavnaj izginiti

iz naših krajev, v resnici pa naraščajo z blagostanjem. Tudi fizično trpljenje ali strah pred njim ni pogost vzrok za to dejanje. Največ samomorov med mladimi povzroči notranja praznina. Življenje nima več privlačnosti, ker ti ljudje ne najdejo več razlogov, zaradi katerih bi se splačalo živeti. Pomanjkanje idealov, iskanje samo plitvih užikov mladega človeka spravi na rob naveličanosti. Zanje življenje nima več vrednosti in zato se ga znebijo.“

Kot smo že večkrat brali, naša domovina prednjači v mednarodni statistiki o samomorih. Zaključek je jasen...

* * *

O novoustanovljeni koprski škofiji je iznesel svoje pomisleke neki dopisnik NOVEGA LISTA (št. 1165). Nas zanima le trditev, ki jo je postavil v svojem razmišljanju, in je tale:

„V osvobodilnem boju so neštetilni primorski kristjani dali svoje življenje tudi zato, da si njih sinovi v svobodni domovini „sami vol'jo vero in postave“. Prav oni so omogočili cerkveno samostojnost.“

Kaj naj rečemo k temu? Kdor še danes misli, da je OF istovetna z osvobodilnim bojem, je, ali še zelo mlad, ali pa mu je prav malo do resnice! Iz odgovora Novega lista, ki ga nudi dopisniku, pa bi bilo sklepati, da ima tisto trditev za resnično, ali pa gre zaradi plahosti previdno mimo.

* * *

Na drugem mestu pa prinaša isti NOVI LIST oceno o reviji „Jezik in Slovstvo“, ki jo izdaja Slavistično društvo Slovenije v Ljubljani. Obžaluje kritik, da „v njej ni skoro nikakega odmeva in reagiranja na žgoče probleme, ki zadevajo današnji položaj slovenskega jezika, dalje na probleme, ki se nanašajo na časnikarsko slovenščino, na vdiranje nepotrebnih tujk v jezik, na potujčevanje slovenskega sloga in fraz, na probleme današnje slovenske literature, na njeno mesto v svetu, na slab materialni položaj slovenske knjige, na krizo slovenskih revij, na duhovno krizo, ki se kaže v slovenskem pripovedništvu itd. Revija je, ali pa se dela, popolnoma gluha za vse to“

Kritik tudi pričakuje od univerzitetnega profesorja Zadravca gotovo poznanje Slovenskega pravopisa, ki določa, naj se beseda „Bog“ piše z veliko začetnico, pa ga seveda le-tisti razočara. Zato meni, da bi „namreč“ bilo slabo, da bi bil potreben poseben pogum, da piše danes človek v Sloveniji tako, kot to zahteva Slovenski pravopis.“

In vendar je tako: v samoupravniški družbi se boš pač tako ravnal kot to upravljajo drugi! Kritiku „Novega lista“ pa hvala za pogumne besede, ki „Novi list“ v naših očeh rehabilitirajo.

* * *

Iz ene izmed letošnjih števil NOVEGA LISTA smo pobrali tudi tale podatek Staneta Dolanca, po katerem ima jugoslovanska komunistična partija 1.609.025 članov. Od teh je pol milijona delavcev.

Res razveseljiv odstotek: kar 31% vseh članov so delavci, včlanjeni v stranki, ki vedno in zgolj zastopa koristi delavskega razreda. 31% delavcev in samo 69% trotov, ki žive od delovnega presežka!

* * *

NAŠA LUČ prinaša v letošnji junijski številki pod zaglavjem „Pisali so nam“ pretresljiv dopis sotrudnika K. P.-ja iz Švice:

„PET MRTVIH V STRTI PLOČEVINI.“

Pod tem naslovom je poročalo ljubljansko Delo 3. maja tole: „Najhujša prometna nesreča se je zgodila v nedeljo, uro pred polnočjo oziroma prvim majem. Takrat je namreč v hudi prometni nesreči, ki se je zgodila na magistralni cesti Ljubljana—Vrhnika v Lukovici pri Brezovici umrlo pet ljudi, pet pa se jih je huje ranilo. Osební avtomobil znamke mercedes ljubljanske registracije, ki ga je proti Vrhniki vozil 50-letni Ivan Kumer

iz Ulice Pohorskega bataljona 165 v Ljubljani, je iz doslej neugotovljenega vzroka v desnem nepreglednem ovinku zapeljal na levo. Tako je zaprl pot fički iz ljubljanske registracije, ki je pripeljal nasproti. V silovitem čelnem trčenju so v fičko umrli na kraju nesreče: voznik fička 50-letni Franc Kovač iz Vodnikovce 279 in bratje 9-letni Martin, 11-letni Ambrož in 12-letni Miha Kržan, vsi iz Cerkove 24 v Ljubljani.“

Besede v poročilu iz doslej neugotovljenega vzroka sem podčrtal jaz. Znano je namreč, da je voznik Ivan Kumer vozil z 2,8 promila alkohola v krvi in s hitrostjo 140 km na uro. A vzrok nesreče „ni ugotovljen“, ker je bil Ivan Kumer medvojni vosovec in likvidator, po vojni pa znan kot velik nasilnež.

V poročilu tudi ni smelo biti omenjeno, da je bil voznik fička Franc Kovač jezuitski pater, sposoben, delaven in priljubljen pri vseh, ki so ga poznali.

Tako današnje uradno časopisje v Sloveniji izravnavo osebe. No, kristjani vemo, da bo Bog izrekel o sleherniku „neizravnano“ sodbo.“

Jezuitski pater Franc Kovač, nekdanji slovenski domobranec, je imel svoje najbližje sorodnike tudi pri nas v Argentini, s katerimi smo delili grenki kruh begunstva, zato nas je ta žalostna vest še bolj prizadela.

* * *

„Za slovenščino ni mesta“ trdi dopisnik KATOLIŠKEGA GLASA, št. 26/78, ko piše:

„Slovenija in zamejstvo sta mogla slediti prenosu tekem iz Argentine v srbohrvaščini prek ljubljanske, v italijanščini pa prek koprške televizije. Pa se človek sprašuje, zakaj si italijanska manjšina v Jugoslaviji (okoli 20.000 duš) lahko privoščijo svojega lastnega poročevalca iz Argentine, „ne more“ pa si ga Slovenija. In spet: radio Trst A lahko pošlje v Argentino svojega poročevalca, „ne more“ pa si ga privoščiti RTV Ljubljana. So se mar vrnili časi Aleksandra Rankovića?“

Verjetno drži tudi to, da je ljubljanska televizija utišala svoj glas — medtem ko je prenašala nogometno prvenstvo iz Argentine — in to vsakič, ko je bila nevarnost, da bi „svobodni“ slovenski svet dobil „napačno“ predstavo o argentinskem predsedniku Videlu (iz njegovega govora ob odprtju tega prvenstva) ali pa o argentinskem ljudstvu, ki je z vzklikanjem kazalo na lažnivost svetovnega levičarskega tiska, ki ne more preboleti, da jim je tak grižljaj, kot je Argentina, ušel iz gobca?

* * *

RODNA GRUDA, režimski list za Slovence po svetu, včasih zagreši napako, ki se uredniku lahko maščuje. V svoji letošnji februarški številki prinaša, na ljubo neki izseljenki v Avstraliji, sliko „najlepše vasi“ v Sloveniji in temu primeren komentar, rekoč:

„Ime Gaj, ki so ga Križančani po zadnji vojni nadeli svoji vasi, je preveč literarno, lakirano in neživljensko za njegovo preprosto, neponarejeno lepoto.“

Čisto soglašamo; našim bralcem pa pojasnjujemo, da se gre za vas Sveti Križ nad Mariborom, ime, ki se zdi, vaščanom ni ugajalo. Novo ime „Gaj“ pa ne ugaja neprevidnemu časnikarju v „Rodni grudi“ in se mu verjetno toži po starem, ljubem imenu. Kaj bodo le k temu porekli Gajani, da jih „Rodna Gruda“ še vedno nepoklicano šteje med Križančane? Pa takih krajev, ki so se po „osvoboditvi“ rešili svojih starih imen, je še več na Slovenskem. Tako na primer zgrajeni kraški šentpetrčani že delj časa uživajo sladkost novodobnega imena: zdaj so Pivkarji, doma iz Pivke.

Kot vidimo, ne bo držalo, da so besede samo „flatus vocis“, napihnjen zrak, kot so trdili nekdanji nominalisti, in bo res, da hudič beži, če ga poškopriš z blagoslovljeno vodo.

O Amerikancih, pa tudi o ameriškimi Slovencih imamo lahko večkrat zgrešeno mnenje.

„Amerika je znana po svetu kot dežela materializma, kjer je denar, kjer je premoženje, kjer je bogastvo prvi in vrhovni cilj, kateremu naj bi bilo vse podrejeno. Da je taka sodba o naši deželi in njenih ljudeh napačna, to vemo vsi, ki v njej živimo, ki jo boljše poznamo, ker smo končno njen del.“

To je zapisala AMERIŠKA DOMOVINA v eni izmed letošnjih majskih števil in se z njo popolnoma strinjamo; velikokrat se v tem smislu Amerikancem, posebno pa še ameriškimi Slovencem godi velika krivica. Nihče jim namreč ne more odrehati njihove izredne radodarnosti in darežljivosti, pa naj bodo to zamejski Korošci ali Primorci, ali pa po vseh celinah razkropljeni zdomci z našimi ustanovami, knjigami, listi, šolami in zavodi. Kolikokrat se obrnemo k odprtim rokam — in ne zaman! — naših rojakov v Združenih Državah!

* * *

Naj za konec teh pripomb sežemo še v zgodovino, ki je šibka točka tegale komentatorja: njegova pomoč domačim „zgodovinarjem“, ki poustvarjajo in plemenitijo našo preteklost, je nesebična.

Da bo težko dandanes prestaviti praznik 27. aprila, ko ves slovenski nevedni svet praznuje začetek osvobodilnega boja, na kak poznejši, neutopični datum, bo (zaradi stare navade kot železne srajce) težko. Da se pa kak zgodovinar o tem zmoti in moti, je pa laže. Aleš Bebler, zgodovinska osebnost, nam prinaša tele podatke:

„O dogodkih in delu v mesecu aprilu, maju in juniju sem napisal nekaj več podrobnosti, kot bi bilo sicer potrebno (in primerno — to je naše; op. uređ.), ker so nam pozneje pogosto očitali, da smo začeli misliti na oboroženi upor šele, ko je bila napadena Sovjetska Zveza. Tule moji spomini naj še enkrat demantirajo to napačno trditev.“ (LJUBLJANA V ILEGALI, II. del, stran 101).

Na strani 102 istega dela poroča o sestanku, ki so ga imeli takoj po napadu na Sovjetsko Zvezo, kjer so ugotovili, „... da so s tem napadom nastali pogoji za oboroženo vstajo...“ in nadaljuje: „Mislim, da je bilo na tej seji sklenjeno, naj se ‚Protiimperijalistična fronta‘ preimenuje v ‚Osvobodilno fronto‘.“

Vse to in še tole se tako lepo sklada s tistimi „pogostimi očitki“: „Partizanske čete leta 1941 po približnem vrstnem redu ustanovitve: Konec junija so bile v Ljubljani ustanovljene prve borbene grupe.“

Tudi ta podatek smo našli na straneh iste knjige.

* * *

S strani 105., tudi LJUBLJANE V ILEGALI II, pa pobiramo tole „cvetko“:

„Novak (major) je govoril, naj se vojska, ki jo bomo mobilizirali imenuje ‚Jugoslovanska rdeča armada‘, jaz pa sem seveda trdil, da bi tak naziv lahko požrl mobilizacijo...“ Tako piše Bebler o sestanku z Novakom.

Naše preradovedno vprašanje: zakaj pa naj bi tak naziv „požrl mobilizacijo“; ali ljudstvo ni bilo za to?

* * *

Stane Semič — Daki, imenovan za narodnega heroja, v isti zgoraj omenjeni knjigi tudi nekaj pove. Na strani 174. zapiše tole:

„Pripravljali smo tudi likvidacijo bana Natlačena, ki je takrat stalno prihajal na Kurešček. Oprezovali smo, kdaj prihaja in kdaj odhaja, in nekega dne smo mu pod Kureškom postavili zasedo. Ko smo bili že na položaju, je prišlo od „Glavnega poveljstva partizanskih čet“ povelje, da ga ne smemo likvidirati. Verjetno situacija še ni bila dovolj godna.“

Kot „vedó“ domači papagaji, je ban Natlačen izdajal slovenski narod in mu delal veliko škodo. Zato se lahko upravičeno vprašajo, s kakšno pravico je Glavno poveljstvo odložilo njegovo likvidacijo na poznejši čas?

Mi pa vzklikamo, kot že zgoraj nekje: Prevarani vseh dežel — zbudite se!

* * *

„TABOR“ je v svoji letošnji septembrski številki priobčil ponoven poziv organizacije, čigar glasilo je, vsem slovenskim zdonskim organizacijam (na krščanski in protikomunistični osnovi) za slovenski zdonski kongres. Ta poziv bo poslan vsem organizacijam, ki so Taboru poznane. Med drugim naj bi kongres razpravljal tudi o odnosu slovenske politične emigracije do razvoja v domovini.

Veseli nas, da se je „Tabor slovenskih protikomunističnih borcev“, ki se je dosedaj imel za nepolitično organizacijo, odločil za tako akcijo, ki bo nedvomno razgibala in poživila politično zavest slovenskih zdorcev. Našo osebno mnenje je, da je večja politična razgibanost med našo emigracijo prepotrebna.

* * *

Duhoviti, pa tudi pikri dopisnik AMERIŠKE DOMOVINE, nam nepoznani „Toti štajere“, je o razmerju med našima borčevskima organizacijama zapisal v 105. številki takole:

„Ko proslavljamo razne obletnice, npr. grozotni pokol slovenskih domobrancev, se vidi trma na strani skupin v Clevelandu. V Argentini in v Kanadi obe borčevski organizaciji nastopita skupno v počastitev teh junakov, ki so dali življenja za slovenstvo (ne za jugoslovanstvo). V Clevelandu, tako so mi pripovedovali, obe organizaciji hodita ločeno pot, čeprav so cilji isti. Zakaj ne bi člani Slovenskih protikomunističnih borcev šli na Orlov vrh na Pristavi in člani Tabora na proslave SPB? Trma in zagrizenost teh, ki mislijo, da imajo samo oni prav, ne vodita nikamor. Združenji v borbi za slovensko svobodo v lastni državi bi nekaj pomenili, tako pa...“

„Vox populi, vox Dei — ljudski glas, božji glas“ ne drži vedno, včasih pa!

NOVE KNJIGE

JANEZ HLADNIK, OD TRIGLAVA DO ANDOV

Goriška Mohorjeva družba je med svoje redne knjige za leto 1978 vključila tudi spomine rajnega izseljenskega duhovnika v Argentini msgr. Janeza Hladnika, ene izmed najbolj značilnih osebnosti v skupini slovenskih izseljenskih duhovnikov. Teh spominov, ki so izšli pod naslovom „Od Triglava do Andov“, ne omenjamo v svojem glasilu zato, da bi ocenjevali njihovo literarno vrednost, ampak jih omenjamo zlasti zato, da damo hvaležno priznanje možu, ki je — čeprav ni imel nobenih poročil o medvojnih dogodkih v domovini — takoj zaslutil in spoznal, da je komunizem doma med okupacijo sprožil svojo revolucijo z namenom, da odstrani vse tiste, ki bi ga mogli ovirati pri prevzemu oblasti po končani vojni. Hladnik se je takoj — v nasprotju s svetovnim javnim mnenjem — postavil na protikomunistično stran in je v tem smislu tudi pisal v Duhovnem življenju, ki ga je urejal in izdajal. Po končani vojni pa je posvetil izredno veliko skrb slovenskim beguncem. Njegova osebna zasluga je bila, da je Argentina dala dovoljenje za vselitev velikega števila slovenskih beguncev, med katerimi je bilo tudi mnogo protikomunističnih borcev.

Hladnikovi spomini niso samo prijetno branje, ampak so za nas, ki smo prišli v Argentino po drugi svetovni vojni, tudi važen dokument s popisom našega prihoda v Argentino in naselitve v njej. Knjigo je mogoče naročiti na naslovu: Glinšek Nace, Congreso 2542, Remedios de Escalada, Prov. Bs. Aires.

Sm R

Karel MAUSER: ZEMLJA SEM IN VEČNOST

Buenosaireška Slovenska Kulturna Akcija je za prvo obletnico Mauserjeve smrti zbrala in izdala droben zvezek njegove vezane besede, ki nam odkrije doslej še nepoznano podobo Mauserja kot leposlovnega ustvarjalca.

Vsakokrat, kadar jemljemo novo slovensko knjigo v roke, posebno še, če je izšla iz naših sklenjenih zdonskih vrst, nas prevzame neko svojsko, edinstveno doživetje, ki ga je težko natančneje določiti. Radost in veselje in tiho, trdno pričakovanje, da se nam bodo izpolnile želje po nečem, kar je naše in lepo, nam stopnjuje nestrpnost. Kot neučakani otroci smo, ko odpirajo v svilen papir skrbno zavita darila.

Kot bo verjetno navada vsakega nestrpnega bralca, smo ta novi dar SKA-e na hitro prelistali: lep, skoraj bi želeli, malce v hrapav papir; primeren format; črnina polnih, pomembnih črk v skladnem in pravem razmerju z belino celotnih strani; med njimi — kot pristojí — pa črnobeli navdih iz umetniških rok Bare Remčeve; in sklepne, zgoščene besede o pesniku (tako na kraju, da ne veš, kje bi začel!) — je bil naš prvi, prijetni vtis.

Tudi, ko smo začeli z branjem, nismo šli na prvo stran: dva, tri utrinke Mauserjeve poezije smo kar na sredi posneli. Pa je nanese, da se nam je prav v tistem trenutku približal naš dober znanec: „Na, poglej, kaj se ti zdi?“ In sva šla vsak na svoje; on k mizi, z Mauserjem v roki; jaz brkljat in se ukvarjat s svojimi papirji.

„Ti, veš, tako me je zagrabil, da ne morem nehati.“ Naj pojasnimo, da naš znanec ni noben literat, le da sta mu življenska modrost in slovenska kultura globoko pri sreju.

Naj povemo, kaj nam je povedal on in bomo pomešali s tem, kar smo prideljali mi.

„Teh Mauserjevih pesmi jaz ne bi dajal našim ljudem.“ Mauser je globok, ali je mračen, pretemen. Skoraj bi rekel, je preveč človeški, je pesnik in filozof obenem. Ena njegovih večnih tem je narava, s tehniko in napredkom še neoskrunjena, tiha природа in človekov neposreden stik z njo, druga vsebina te poezije pa je neprestana misel na smrt, smrt, ki ni samo na obzorju njegovih doživetij — kot je pravil Heidegger: človek je edino živo bitje, ki ve, da bo umrl — smrt in večnost sta v Mauserju dve absurdni postavki, ker sta prepogosto prisotni v njegovem razmišljanju in mu krnita življenjsko moč. „Zaradi tega bi Mauserja ne dajal med naše ljudi.“ Mendá je Mauser nekaj takega sam priznal v svojem „Neodkritem kesanju“ (na strani 108.), ko je dejal: Preveč časa sem porabil/ za govoricu vetra,/ za razvozljanje šepeta trav in rož,/ za skrivnost odpiranja cvetov,/ za pogovore čebel s pelodom./ Zamudil sem življenje ljudi,/ ki so že zdavnaj šli mimo,/ in zdaj gledam za njimi./

„Ljudi“ v Mauserjevi poeziji skorajda ni. Svetožalje tolikih slovenskih pesnikov se izpričuje tudi na Mauserju?

Je pa njegova poezija globoka, iskrena in razumljiva, ali — če se lepše sliši — človeku dostopna, občečloveška in — lepa. Nekatere primere so čudovite (dr. Debeljak v „Besedi o pesniku“ jih nekaj našteje) in med

drugimi smo našli v „neuradnem“, „stranskem“ delu izdanih poezij, v pesmi „Mrtvi živim“, ki je bila ustvarjena še doma, tale posvetilni stih: „SMO BILI Z ZLATOM IN KRVJO OBLITI.“ Naj nam bo odpuščeno, da smo ga z neavtorsko pravico postavili celo za naslov pesmi, objavljene na prvi strani tele številke našega lista, kot spomin na vse svete in verne duše.

Ko primerjamo ta Mauserjev pretresljivo lepi spev našim mučencem, ki naj bi spadal med prvodobne stvaritve, z nekaterimi stvaritvami zadnjih let, se nam ponuja misel, da bi se Mauser k le-tem še povrnil kot se povrača draguljar k še nedokončno izbrušeni diamantom.

Dr. Debeljak govori o vplivih, ki so oblikovali Mauserjev pesniški izraz; omenja Murna, A. Vodnika in druge. Preseneti nas, da ni bil razvidel balantičevih prvin niti v motivih niti v strukturi. Kot Balantičeva poezija ni niti najmanj pastirsko idilična (kar menda trdi F. Papež ob izdaji njegovih del in B. Rebozov, „zaljubljen“ v Balantiča, vselej to strastno zanika), ker se redoma vsaka pesem zgostí in zadene ob človekove bivanjske probleme, ima tudi vsakršna Mauserjeva pesem na koncu skoraj vedno globoko in temačno refleksijo, največkrat iščočo odrešilno pot v smrti in večnosti. Ta končna refleksija pa je navezana na začetne navidez pastoralne nastavke. Menimo, da v Murnu tako močno, izrečno poudarjenih refleksij ni najti.

Poleg balantičevskega prizvoka v Mauserju, smo našli podobnost motivov in izrazov in napevov še s poezijo Vinka Beličiča in celo z nekaterimi zgodnjimi stvaritvami Janka Rozmana. Znamenje, se nam zdi, da je Mauser poznal in ljubil vso novejšo slovensko lepo besedo in je bil sprejemljiv za nje najlepše dosežke, s katerimi se je tudi oplajal.

Take so bile najine misli ob prvem pristopu.

Malo na rob — naj nam bo urednik Vestnika velikodušen — bi zapisali glede na Murnovo „Zimo“, ki jo T. Debeljak za primerjavo prinaša na strani 154., da poznamo mi to pesem z nekaterimi drugimi inačicami, kot u. pr., namesto „z jarcem“ bi bilo „z janjcem“, „po zimi“ je v nam poznani varijanti „po snegu“ in „...ustrojen z rožami“ je smiselno bolje: „...ustrojen, z rožami. Če bi bilo treba te različice pripisati tiskarskemu škratu, ne bi bilo izključeno, da je bil tudi v Mauserjeve pesmi zanesel kakšne „popravke“.

Za konec: Vestnik seveda ni leposlovno kritičen list, vendar je bil Karel Mauser, čigar delo tu z veseljem najavljamo in priporočamo, tako vseskozi in vselej naš in naš, da nam bralci ne bodo zamerili, če smo odprli tole našo stran za to slovesno priliko.

Oprema Bare Remčeve je — kot rečeno — skladna z vsebino, zdi se nam, da se izkazuje v zgovornem ravnovesju, in nas zadosti prepriča.

Prodajna cena je nepričakovano in nerazumljivo visoka. Pogrešamo tudi omembo zadevne tiskarne.

...da srečen je le ta, ki z Bogomilo up sreče onkraj groba v srcu hrani!“

Francé Prešeren

—o—

„NAŠO ZEMLJO PORDEČILA JE SLOVENSKA NAŠA KRI,
ZA SLOVENSKO DOMAČIJO, ZA NAŠ DRAGI DOM IN ROD...“

(Domobranska pesem)

V SPOMIN

† MARJAN JAKOPIČ

Vrste naše ideološke emigracije se vidno redčijo. Smrt je iztrgala iz naše srede veliko narodnih in kulturnih delavcev, ki so v svoji nesebičnosti in ljubezni do slovenstva posvetili vse svoje sile, talente in zmožnosti za dobrobit naše zdomske skupnosti, dajali tej skupnosti smernice, smoter in cilje. Bili so nekakšni svetilniki katerih žar je ogreval srca vseh slovenskih beguncev, ki so se po drugi svetovni vojni v sili razmer raztepli po svobodnem svetu. Med take narodno-kulturne delavce in svetilnike je spadal tudi Marjan Jakopič, katerega prerana in nepričakovana smrt je zarezala novo, veliko vrzel v naših vrstah.

Marjan je bil blaga, pesniška duša. Grenkobe otroških in mladostnih let, težke življenjske preizkušnje in begunstvo so brez dvoma močno vplivale na razvoj njegove pesniške narave. Potreba po izlivu čustev in notranjih doživetij, upanja in sanj, ljubezni in religioznosti je bila v njem premočna, da bi mogla ostati v njem zaježena in ne našla izraza v obliki poezije. Bog-kov kot, molek, preorana dišeča zemlja in utrip vaškega življenja so bili motivi, h katerim se je spet in spet povračal v svojih pesmih. Saj pravi v eni od svojih pesnitev:

*Spominov prgišče kot prst domačo, zavezano v culo,
zdaj devljem na svoje bolno srce.*

*Vse drugo med prsti se je razsulo,
zaklad ta so le zadržale roke.*

V vseh svojih pesmih je bil Marjan lahko razumljiv, preprost, iskren. V tem je sila njegove pesmi, ker je ostal pri osnovi, ki mu je bila najbolj znana, najdovzjetnejša in najbolj živa. Ostal je priklenjen na domačo zemljo, z njo živl, o njej sanjal in z njo trpel. Bil je pravi sin podeželja, kjer se je vsa slovenska simbolika rodila in ohranjala iz roda v rod.

Marjan ni bil samo pesnik. Poleg pesnikovanja se je trudil na vseh področjih slovenskega zdomskega udejstvovanja, da bi ideološka emigracija ohranila svoj pravi obraz in v svetu pognala nove in zdrave korenine, iz katerih naj bi naši otroci srkali potrebnih moči, da bodo zmožni nadaljevati započeto delo svojih očetov in mater in tako ohranjati ne le slovensko narodno dediščino, temveč tudi ideale slovenskih svobodnjakov, ki so v množicah umirali za svojo zemljo, vero ter za pravico in resnico. Marjan je bil glasnik te ideje. Z vsem srcem je verjel v končno zmago te ideje, za katero se je boril in zaradi katere se je znašel z drugimi begunci v tujem svetu.

V čast si štejem, da sem bil med nosilci, ki so Marjana odnesli k njegovemu zadnjemu počitku. Spoštoval in cenil sem ga zaradi njegove velike ljubezni, ki jo je imel do domače zemlje in slovenskih ljudi. Četudi sva se redko srečala, sva se razumela, ker sva imela v srcih iste želje, iste upe, isto bol: namreč, da bi se mi v zdomstvu dokopali do spoznanja, da smo sinove iste zemlje, da so naše težnje iste, da bomo domovini koristili le, če bomo v vzajemnosti in ljubezni delali za ideale, zaradi katerih smo zapustili svoje domove in končno, da se bo vsem nam nekoč steklo življenje in bomo morali za svoja dejanja, tako pred Bogom kot pred zgodovino, dati odgovore.

Slovensko zdomstvo je osirotelo z izgubo mož, katere nam je smrt iztrgala iz naše srede. Na nas je, da strnemo te vrste, ki so še preostale in z duhom, ki sta ga Marjan in ostali gojili, nadaljujemo njihovo delo s podvojeno energijo, ker le na ta način lahko upamo na uspeh, ki bo nam v tajini in rojakom v domovini v čast in končno odrešenje.

Ob Marjanovem svežem grobu si obljubimo, da bomo zastavili vse svoje sile in s skupnimi močmi delali za stvari, za katere je Marjan gorel z vsem srcem do svojega zadnjega diha. Njegova duhovna oporoka naj nam bo vodilo, da si bomo znali odpustiti in drug z drugim potrpeti, da bomo med seboj iskali le dobre stvari, na njih gradili in v medsebojni ljubezni z Marjanom ponavljali:

*Stražite, bedite, stražarji — baklje na gori smrti,
da beli mrtvaški prti ne bodo nam zagrnili
sonca, ki se igra v kupoli nebá,
porajajoč naš dan! — Stražite, bedite, stražarji!*

Marjanovi družini, gospoj Jožici, hčerki Bernardki in sinu Gregoriju izrekam v imenu kanadske ideološke emigracije naše iskreno sožalje z željo, da bi jim dobri Bog, ki je Marjana prerano poklical k sebi, delil tolažbo in moč, da bodo veliko izgubo vdano sprejeli in preboleli.

Otmar Mauser

† IVAN OVEN

Dne 12. maja 1978 je v San Justo pri Buenos Airesu umrl zaveden Slovenec in odločen protikomunist Ivan Oven, ki se je rodil 2. sept. 1918 v Dravljah pri Ljubljani. Bil je javen delavec od svojih mladih nog pa skozi vse življenje. Veliko veselje je imel za odrsko umetnost. Kot delaven član Slovenske legije se je živo udeleževal zlasti pri propagandnem delu zoper komunizem. Zato je tudi moral zapustiti domovino. Naselil se je v Argentini, kjer je svoje sposobnosti posvečal zlasti Našemu domu v San Justo, kjer je bil dolga leta kulturni referent.

Vsemogočni naj mu podeli večni mir in pokoj!

† GOSPA CIRILA KRIŽ

Dne 21. maja 1978 se je preselila v večnost med vsemi Slovenci dobro znana in spoštovana gospa Cirila Križ, rojena Rebek, vdova po hrabrem domobranskem poveljniku majorju Ladislavu Križu, ki je bil poveljnik novomeške domobranske skupine, odveden po Nemcih v Dachau, pripeljan po koncu vojne po komunistih v domovino, obsojen o Božiču 1945 v Ljubljani na smrt in umorjen. Gospa Križeva se je s svojimi tremi sinovi podala na begunsko pot ter pogumno in vdano v voljo božjo prenašala izgubo moža.

Naj počiva v miru!

† VINKO MARINŠEK

Dne 16. junija 1978 je umrl v Buenos Airesu zaveden Slovenec in odločen protikomunist Vinko Marinšek. Rojen je bil dne 17. julija 1915 v Strahinju pri Naklu, v verni in narodno zavedni Marinškovi družini. Že zgodaj je posegel v javno delo, najprej v mladinskih organizacijah, pozneje pa tudi v gospodarskih in političnih. Med drugo svetovno vojno se je postavil odločno na protikomunistično stališče. Bil je v stalnem stiku z vodstvom Slovenske legije v Ljubljani, zlasti s pokojnim dr. Albinom Šmajdom, kateremu je pošiljal poročila o stanju na Gorenjskem. Po končani vojni se je umaknil na Koroško in se preselil v Argentino, kjer si

je z go. Terezijo roj. Lozar ustvaril lepo družinsko življenje. Stalno se je zanimal za slovenska vprašanja. Rad je zahajal v Slovenski dom v San Martinu. Zahrbna bolezen ga je položila v prezgodnji grob.

Bog bodi milostljiv njegovi duši!

NAŠI JUBILANTI

Dekan Ciril Milavec

Velik prijatelj naše organizacije in našega lista, gospod dekan Ciril Milavec, je v mesecu juniju 1978 dopolnil 85-letnico rojstva in 60-letnico mašništva. Kot odločen protikomunist je leta 1945 zapustil domovino in se preselil v Argentino, kjer je sedaj župnik na župniji sv. Marte v Moronu. Vse njegovo življenje je bilo posvečeno Bogu in slovenskemu narodu. Živo se zanima za vsa dogajanja v slovenski skupnosti in po svojih močeh pomaga slovenskim ustanovam in slovenskemu časopisju.

Dobri Bog naj mu nakloni še mnogo srečnih in zdravih let!

Prof. Božidar Bajuk – 70 let

Naš zvesti član prof. Božidar Bajuk, ki živi in deluje v Mendози, je 4. junija obhajal svojo sedemdesetletnico. Ne samo mendoščani, tudi Slovenci iz ostalih delov sveta mu prisrčno čestitamo k lepemu jubileju in želimo še mnogo let življenja za „garanje“ med Slovenci. Jubilant je skupaj s svojim rajnim očetom ravnateljem Markom Bajukom sodeloval na begunskih taboriščnih šolah in pomagal vzgojiti vrsto slovenskih izobražencev. V Mendози se vsa leta bivanja tamkaj posveča vzgojnemu in kulturnemu delu, piše članke v slovenske publikacije, vodi pevski zbor, predava, govori itd. Želimo da bi to neprecenljivo delo še dolgo opravljal v blagor slovenskega naroda.

Župnik Andrej Križman – 80 let

Znani socialni in protikomunistični delavec ter prijatelj naše organizacije, gospod župnik Andrej Križman, je dne 28. avgusta t. l. obhajal svoj osemdeseti rojstni dan. Že mnogo let pred komunistično revolucijo na Slovenskem je z vso odločnostjo nastopal zoper komunizem, ki so ga komunistični agenti vrivali zlasti v delavske organizacije. Ob izbruhu druge svetovne vojne je bil g. Križman med ustanovitelji Slovenske legije in se je posvetil zlasti protikomunistični propagandi. V družbi s pokojnim dr. Albijnom Šmajdom je med okupacijo in komunistično revolucijo pogumno reševal težka slovenska vprašanja. Po vojni je odšel v Rim in nato v Ekvador, kjer je sedaj na svoji mali župniji v Picoazá obhajal svoj lep življenjski jubilej. Bog naj ga še dolgo ohrani!

.....ki smo zato se zbrat'li, ker v srcu dobro mislimo:
NAJ ŽIVE VSI, KAR NAS DOBRIH JE LJUDI!“

(Po Prešernu)

UREDNIK prosi za besedo:

Kot smo omenili že v eni prejšnjih števil, nam obilica gradiva narekuje, da povečamo obseg nekaterih števil, obenem pa izberemo droben, gost tisk, namesto dosedaj običajnega. Ne všteti platnic, se je v letošnjem letniku nabralo 216 strani, to je 24 strani več kot nam jih določa skromna naročnina. Zato ne dvomimo, da bo marsikateri prijatelj našega lista segel globlje v žep in prispeval v TISKOVNI SKLAD KARLA MAUSERJA.

Stane Budal — V zadnjem času smo prejeli od Vas tri prispevke z dovoljenjem za objavo: „Obletnico prve slovenske zastave“ kot glosa na članek „1918-1978“, objavljen v našem listu; zapis Vaših spominov o „Četništvu in domobranstvu“ in Vaše misli o „Slovenskem programu in našem Narodnem Odboru“. Za pozornost in razumevanje smo Vam zelo hvaležni in obžalujemo, da za razgledan krog naših bralcev njih poobjava v „Vestniku“, ki ni prvi in edini naslovljenec Vaših dopisov, izgubi novostno zanimivost, čemur se naš list ne more vselej odreči.

Janez Kralj — Pošta je kriva, da Tvojega treznega komentarja o vdoru v Črnomelj nismo prejeli o pravem času; želeli bi ga objaviti že v prejšnji številki v sklopu drugih prispevkov nanašajočih se na to domobransko akcijo. Pa takó stvarno in lepo dopolnjuješ ostalo gradivo o tem nesrečnem pohodu, da se nanj znova vračamo, čeprav šele v današnji številki.

Alojz Povhe, častnik jugoslovanske vojske: Če bo dovolj prostora, bomo Vaš dopis, v katerem se zgražate nad tonom in vsebino našega članka „1918-1978“ iz 3-4-5 številke „Vestnika“, priobčili v eni prihodnjih števil. Priznamo in nikogar ne izvzemamo, da se lahko v javnih tiskanih občilih, pa tudi v zasebnih ali poluradnih pismih, zagreše nekatere vljudnostne pogrške.

Marko Mele — Tvoj dopis kot odprto pismo na slovenski tisk, ki obravnava zelo pereče vprašanje, bo — morda v skrajšani obliki — zagledal luč na straneh našega glasila.

Marko Zupanc — Hvala za spodbudno poslanico slovenski mladini, rojeni v Argentini, ki jo bomo, prevedeno, ob priložnosti z veseljem priobčili. Ker je naš list namenjen Slovincem po vsem svetu, so nam dobrodošli prispevki vsesplošnega zanimanja.

XXYY — Borci, ki bi radi poravnali naročnino, obrnite se na našo upravo ali pa na naše poverjenike, da vas obzirno poterjajo! — V takemle tonu pisan poziv — si naš urednik domišlja —, da spada med urednikove nenapisane predprave.

Naročnikom, ki niso še prejeli letošnje prve dvojne številke, sporočamo, da je le-ta bila odposlana pravočasno po običajni poti.

Težko je priti v zgodovino. Še težje je priti iz nje. (Iz ljublj. „Pavliha“)

DAROVI

Tiskovni sklad Karla Mauserja:

	v pesih:		
Mendoza	11.000	Furlan Anton	1.250
Šturm Franc	300	Dr. Peter Markež (v spom. na pok. g. Šparhaklja) ..	7.500
Benedičič Miha	3.000	Rant Pavle	6.000
Kralj Janez	1.000	N. N. po g. Rantu	10.000
Loh Maks	1.000	N. N. po gđc. Z. Gornikovi	10.000
Kessler Ema	500	Buda Stane	3.000
duh. Rot Jože	1.000	Dr. Srečko Pregelj	10.000
Tršan Janez	500	Iskrena zahvala!	

DAROVALI SO ZA ZAVETIŠČE:

Od 1. 5. 1978 do 31. 7. 1978.

	v dolarjih:		
Lučka Culkar, Cleveland ..	100	Umetniška slika Brezjanske Marije, delo in dar ge. Mile Rebozov	150.000
	v pesih:	Ob obletnici smrti moža in očeta:	
Leskovec Alojz	10.000	Šproc Berta in sinova ...	10.000
N. N., Quilmes	1.000	V spomin na pok. Cirilo Križ:	
Skvarča Stanko	800	Inž. Matičič Anton in Lina	10.000
Peternel Jože	1.300	člani Pristave-Castelar ...	20.000
Marinič Jože	8.800	Hacin Pavla	10.000
Malovrh Franc	20.000	Mikolič Milena	2.000
Tekavec Ivan	1.000	V spomin na pok. Ivana	Oven:
Avguštin Franc	600	Tomažević Lovro	2.000
Iskra Ivan	1.400	Janežič Janez	2.000
Tekavec Ciril	200	Šurman — družina	10.000
Amon Janez	10.000	V spomin na pok. Jožeta Zag ^{ar} (umrlega v domovini):	
Tomažević Jože	5.000	Šurman — družina	10.000
Hren Ludvik	800	V spomin na pok. Iv ^{ana} Zajec:	
N. N., Ituzaingó	3.800	Žerovnik Jože	2.000
Karba Bojka	4.000	V spomin na pok. Olgo Rupnik:	
Mikelj Janez	18.800	Prelog Miloš	4.000
Mikelj Jože	3.800	V spomin na pok. Petra Cepuder:	
Mikelj Kristina st.	3.800	Prelog Miloš	3.000
N. N., Ituzaingó	800	V spomin na pok. Josefino	
Filipič Marjan	1.800	Švajger umrle v domovini:	
Cestnik Jože ml.	3.800	Mikolič Milena	2.000
Košir Jože	1.000	V spom. na pok. Vinka Marinšek:	
Korošec Jože	1.000	Repar Jože	5.000
Repar Jože	10.000	Inž. Matičič Anton	5.000
Skvarča Marko	10.000	V spomin na pok. Ano Matičič:	
Amon Janez	10.000	Repar Jože	5.000
Rubnik Mila	8.800	V spomin na pok. inž. Francija	
Jenko Janez	300	Šerko:	
šilar Ivan	300	Lanus Milan	6.000
Večerja v San Justo 20. 5. 1978	192.000	V spomin na pok. p. Franceta	
Slov. dom v Caranachav-u kosilo v korist Zavetišča 18. 6. 1978	75.000	Kovač:	
		Fink Božo — družina ...	10.000

	v dolarjih:
Mrak Stanko	13
Petrič Lojze	10
Hren Franc	20
Grčar Franc st.	20
Vrhovnik Marija	10
	v pesih:
Rupnik Jože	500
N. N., Argentina	10.000
Blejec Ema	800
N. N., Hurlingham	5.000
V spomin na pok. brata Tineta Oblaka , umrlega v domovini:	
Oblak Franc — družina ...	20.000
V spomin na pok. Cirilo Križ :	
šproc Berta	5.000
J. in M. Knap	10.000
V zahvalo Mariji:	
Peternel Jože	10.000
V spo. na pok. Franca Janežiča :	
Mikuž štefka	5.000
Tomaž Lovro	1.000

V spomin na pok. **Ivana Ovna**:
 Dermastja Franc — družina 5.000
 V spomin na pok. **Jožeta Žagarja**,
 umrlega v domovini:
 Dermastja Franc — družina 5.000
 V spomin ob 20 obletnici smrti
 strica svetnika **K. Škulja** in sina
Marka:
 Škulj Edi — družina ... 10.000
 v dolarjih:
 V spomin na pok. **moža in očeta**:
 Druž. pok. Marjana Jakopič 105
 V spomin na pok. **Jožeta**
Kristanca, ml.:
 Dejak Fran (dol.) 15
 V spomin na pok. **Marjana**
Jakopiča:
 Dejak Franc (dol.) 15
Zahvala orkestru Duc in Altum
 za brezplačno igranje na večerji 20.
 5. 1978. v „Našem domu“ v San
 Justo.

Tito ni popolnoma izgubljen. — Tito umre in gre brez pomisleka naravnost pred nebeska vrata.

„Tovariš Peter, prišel sem po zaslužen plačilo!“

„Nič ne bo, kamarada. Tolikim si pomagal v nebesa, da so zdaj popolnoma zasedena!“

„Dobrota je sirota,“ zavzdihne Tito, „pa nič ne de,“ se tolaži, „hudič me bo vzel, saj je pisano ‚svoji k svojim!‘ in gre zaupno navzdol. A začuden opazi, da hité peklenščki na vso moč zapirati široka vhodna vrata.

„Ne maramo te,“ ga podijo stran, „vse štrene si nam zmešal, ker si tolikim pomagal v nebesa! Pojdi tja v vice, med neopredeljene.“

Tako je Tito prišel v vice; res da samo v „vicik“, Tito še ni popolnoma izgubljen. — Prispevek za ljubljanskega Pavliha.

Correo
Argentino
Suc. 7

TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 6830

Propiedad Intelectual
N° 1.333.625 — 22-6-1976
R. Falcón 4158, 1407 Bs. As.